

Pesem naše ljubezni

Iz srca želim Ti zdravja, Tito,

Z ljubeznijo ti pesem pišem,

Sonce sreče naj žari,

Radost ljubezni vseh ljudi sveta.

Celi svet Te ljubi, dragi Tito,

A na stotine milijonov vseh ljudi.

Želja res je vseh velika

Ena misel, ki nam pravi,

Le, da ljubi, dragi Tito nam ozdravi.

In na stotine milijonov

Mi se vsi tako bojimo,

Tito ljubi, dobro veš,

In na tisoče želja ljubezni

Zdravja naj ti podeli.

Dan za dnem nestrpnost čakam,

Radio, da boljše pravi,

A naš ljubi, dragi Tito,

V svojem srcu naj ozdravi.

Jaz to upam, v duši iz srca želim,

A poklanjam pesem Ti v spomin.

Marica Gaber, avtorica te pesmi, je šoferka v M-Konditorju

V tej številki priloga

- Statut SOZD Mercator, prečiščeno besedilo

- Resolucija o dopolnitvah uresničevanja srednjeročnega plana SOZD Mercator v letu 1980

- Pravilnik o uresničevanju samoupravne delavske kontrole SOZD Mercator

V soboto, 1. marca so bile v Kranjski gori enodnevne zimske športne igre delavcev Mercatorja. Več berite na strani 13. Foto Matjaž Marinček

Obisk predstavnikov mesta Ljubljana v Mercatorju

Center za obveščanje

Za bolj odločne posege v prihodnost

V petek, 21. marca, so obiskali Mercator predstavniki mesta Ljubljana, na čelu s predsednikom mestne skupščine Marjanom Rožičem in sekretarjem komiteja mestne konference ZK Marjanom Orožnom. Naši gostje so bili še podpredsednik izvršnega sveta SML Milan Slemnik, predstavnik medobčinske gospodarske zbornice Milivoj Samar, predsednica zbora združenega dela Tončka Habič in Lojze Šuster, občino Vič pa je zastopal njen predsednik Vili Belič. Sestanek je po uvodnem pozdravnem nagovoru vodil generalni direktor sozda Mercator, Miran Goslar.

S strani Mercatorja so v razgovoru poleg njega sodelovali direktor razvojno planskega sektorja Jože Čandek, pomočnik generalnega direktorja za zunanjo trgovino Jože Stritar, namestnik direktorice Mercator - Interne banke Samo Dostal, pomočnik general-

proizvajalci; posebej tistimi, ki imajo na tržišču monopolen položaj. Treba je računati tudi s primanjkanjem blaga široke porabe, in to ne samo kave in praškov. Mercator računa, da bo spričo ukrepov, ki so letos z zveznimi odloki prizadeli trgovino, njegova

Ob poročilu o uresničenih investicijah iz zadnjega srednjeročnega obdobja je bilo ugotovljeno, da je Mercator v pretežni meri uresničil vse naložbe, medtem ko v prihodnje to ne bo mogoče, razen pri investicijah v zunanjo trgovino in nekaj naložbah, ki so prioritete iz

Peto zasedanje delavskega sveta SOZD

Resolucija sprejeta razvodenena

V sredo, 19. marca, se je v Ljubljani, v sejni dvorani Mercator-Embe, sestal delavski svet sozda na 5. rednem zasedanju. Vodila ga je predsednica Jasna Žagar. Najpomembnejša točka dnevnega reda je bilo sprejetje resolucije o dopolnitvah uresničevanja srednjeročnega plana SOZD Mercator v letu 1980.

Komisija za izvedbo referenduma in volitev je posredovala poročilo o izidu referenduma za sprememb statuta SOZD Mercator. Referendum je potekal v vseh tozdih in delovnih organizacijah v sestavi Mercatorja v mesecu decembru in januarju. Spremembe so bile sprejete v vseh organizacijah s skoraj 80-odstotnim pozitivnim izidom glasovanja. Delavski svet je sprejel ugotovitveni sklep, da so spremembe statuta iz leta 1977 sprejete, in sklenil, da se izda v glasilo Mercator prečiščeno besedilo Statuta SOZD Mercator. Sklep uresničujemo s prilogo tej številki.

Ista komisija je nadalje posredovala poročilo, da je bil v Delovni skupnosti SOZD na nadomestnih volitvah v januarju mesecu izvoljen v delavski svet sozda nov delegat, in sicer Rudolf Breznik. Pod isto točko je bil izglasovan sklep, da se v tozdih Grosist in Steklo v sestavi M-Velepreskrbe do naslednjega zasedanja delavskega sveta SOZD uvedejo nadomestne volitve, ker je njihov delegat prešel v drugo organizacijo.

Naslednja točka je bila obravnavanje poročila o izidu glasovanja s strani delegatov, ki niso bili navzoči na četrtem zasedanju, ko je delavski svet sprejel plan sozda. Predsednica izvršilnega odbora Zinka Gospodarič je poročala, da je bil plan sozda sprejet od vseh tozdov oziroma delovnih organizacij, razen od tozda Veleblagovnica Beograd v sestavi M-Rožnica. Na poziv predsednice delegat beograjskega tozda ni imel spre-

menjenega stališča, (čak su mu zapretili, da če ponišči njegov stav, ako će glasati ZA). Delavski svet je ugotovil, da je tozdom Veleblagovnica glasoval proti planu zaradi tega, ker na četrtem zasedanju ni bil sprejet predlog njegovega amandmana, po katerem naj bi plan vključeval tudi tiste investicije, ki se ne financirajo iz združenih sredstev.

Delavski svet je prejel sklep, da je bil plan sprejet po pravilnem postopku s strani vseh temeljnih in delovnih organizacij v sestavi sozda, tako da zanje veljajo pravice in obveznosti po tem planu, medtem ko se s tozdom Veleblagovnico nadaljuje usklajevalni postopek.

Direktor razvojno planskega sektorja sozda, Jože Čandek, je poročal o ugotovitvah ob zaključnem računu sozda Mercator. Ta komentar je skoraj v celoti (brez tabel) priobčen v tej številki glasila. Vodja Delovne skupnosti SOZD, Vukadin Nedeljković, je ob tem poročal o uresničitvi nalog Delovne skupnosti po načrtu dela in pridobivanja dohodka Delovne skupnosti za leto 1979. Delavski svet je potrdil zaključni račun sozda za leto 1979 in dal soglasje k zaključnemu računu Delovne skupnosti SOZD. Pri tem je bilo sklenjeno, da se ostanek čistega dohodka Delovne skupnosti v višini 2,27 milijona dinarjev vrne temeljnim in delovnim organizacijam v sorazmerju z višino njihovega prispevka za Delovno skupnost SOZD v letu 1979, toda šele po Nadaljevanje na 2. strani

Mercator

GLASILO DELAVCEV IN ZDRUŽENIH KMETOV

LETO XVII

Ljubljana, marec 1980

št.: 3

nega direktorja za organizacijo poslovanja Stane Vrhovec, namestnik generalnega direktorja Vukadin Nedeljković in vodja centra za obveščanje Jaro Novak. Od sredstev obveščanja so sodelovali novinarji Ljubljanskega Dnevnika, Dela in radijske postaje Glas Ljubljane.

Generalni direktor Miran Goslar je v uvodu navedel osnovne podatke po zaključnem računu sozda za leto 1979 in komentiral poglobitve kazalce, predvsem znatno višino ostanka čistega dohodka v sozdu. Povedal je, da za razširjeno reprodukcijo najmanj ostane trgovskim in kmetijskim organizacijam. V celotnem sozdu je iz leta 1979 ostalo samo 0,72 odstotka od čistega dohodka za te namene, ali v dinarskih zneskih od 18,2 milijarde le 140 milijonov. Pri tem pa je Mercator v Jugoslaviji po doseženem prihodku v letu 1979 tretja največja trgovinska organizacija. Izgubo v letu 1979 je imela samo ena temeljna organizacija, tovarna mesnih izdelkov v Postojni, pri čemer je treba upoštevati, da so v slabem položaju vse temeljne organizacije, katerih dejavnost je maloprodaja.

Generalni direktor sozda Mercator je poudaril, da bo letošnje leto za Mercator težko. Nastopajo težave v prihodkovnem povezovanju s

akumulacija manjša za tretjino v primerjavi z letom 1978. To seveda pomeni začasen »predah« pri investicijah.

Direktor razvojno planskega sektorja je seznanil prisotne s prizadevanji Mercatorja, da bi v okviru sozda ustalil nekatera gibanja v korist povečevanja akumulacije in sorazmernega zmanjševanja rasti deleža za osebne dohodke. V ta namen je bila lani za drugo polletje sprejeta posebna resolucija, letos ob določanju stabilizacijskih ukrepov pa še ena resolucija na zadnjem delavskem svetu. Poročal je o težavah sozda, ker ugotavljamo, da se naše organizacije v prevelikem številu niso pripravljene držati sprejetih kriterijev, pri čemer nekatere nimajo niti svojih. O tem pričajo tudi ugotovitve posebne komisije, ki je bila lani izvoljena za spremljanje izvajanja resolucije. Skupni cilj je bil zvišanje deleža za akumulacijo v višini 25%, dosegli pa smo v povprečju nekaj več kakor 17%. Tudi ob sprejemanju lastne stabilizacijske resolucije, ki naj bi poleg ostalega omejila osebne prejemke oziroma njihovo rast, so bili sprejeti v bistvu maksimalni možni zneski. Čeravno je poudarjeno, da so ti zgornja meja, vemo, da to potlej organizacije razlagajo in prakticirajo kot svojo pravico.

Najvišji predstavniki mesta Ljubljana in občine Vič-Rudnik so 21. marca 1980 obiskali Mercator. Foto Matjaž Marinček

zadnjega srednjeročnega programa.

Drugi del razgovora je bil namenjen razmišljanjem o načrtih Mercatorja v srednjeročnem obdobju 1981-1985. Poudarjeno je bilo, da je to čas, ko Mercator mora izpeljati nekaj korenitih sprememb v svoji samoupravni organiziranosti in prelomiti s tradicionalno organiziranimi temeljnimi in delovnimi organizacijami. Tu sozda pričakuje bolj učinkovito podporo družbenopolitičnih skupnosti, ker so ponekod prav te krive za vzdrževanje starega stanja.

Poleg ostalih načrtov namerava Mercator bolje organizirati primerno proizvodnjo mesa in več vložiti v živinorejo, tudi na področjih, koder prevladujeta (v dveh organizacijah) predvsem sadjarstvo in vinogradništvo. Generalni direktor se je pred predstavniki mesta Ljubljana posebej zavzel za pomoč kmetijstvu v Cerknici in posebej poudaril, da tega področja ne smemo opazovati z regionalističnih vidikov, ampak z vidika stvarnih gospodarskih dejstev, saj je cerkniška občina z živinorejo poglavitno oskrbovalec Ljubljane. Mercator je že pripravil konkreten predlog, kako dolgoročno rešiti oscilacije v proizvodnji mesa, s tem da se trajno uredi odnos med ceno koruze na tržišču in med tržno ceno mesa s pomočjo regresiranja.

V pogovoru s tovarišem Rožičem o investicijah Mercatorja v prihodnje so se znova lotili vprašanja hotela na Gospodarskem razstavišču - teme, ki je bila načeta na podobnem razgovoru že pred dvema letoma. Za zdaj Mercator še ni našel močnega sointerensa za to naložbo.

Nadalje so predstavniki Mercatorja opozorili na resne težave, ki jih ima trgovina s kadri. Poudarili so, da ta problem ni izmišljena težava, marveč je zelo resen, saj se v nekaterih tozdih letno zmanjša stalež delovne sile tudi do 70 ljudi. Razmišljanja, češ da je trgovski kader preveč splošno izobražen in ima zaradi tega možnosti povsod, je komentirala predsednica zbora

Nadaljevanje na 2. strani

V pripravah na konferenco sindiakata

Suzana Modrijan – Koordinacijski odbor sindikata

KO sindikata podprl omejitve

Zadnji dve seji koordinacijskega odbora sindikata SOZD Mercator sta bili posvečeni vsebinskim pripravam na konferenco sindikata. Svoje delo bo KO sindikata temeljil v letu 1980 na nadaljnjem izvajanju nalog, sprejetih na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, na uresničevanju naloge, ki izhajajo iz resolucije o politiki uresničevanja družbenega plana SRS, in na svoji programski zasnovi

O nalogah v zvezi s pripravo letne konference osnovnih organizacij ZS v sestavi SOZD Mercator.

Dala naj bi Mercator velik poudarek pripravi programa stabilizacije in vlogi sindikata pri njenem uresničevanju. Na konferenci bo obravnavana tudi ocena zaključnih računov, predvsem pa razmerja v delitvi dohodka v posameznih organizacijah združenega dela v našem sozdu. Kajti razlike v položaju delavcev v posameznih panogah kot tudi pogoji gospodarjenja in pridobivanje dohodka so tako velike, da so v razmerah socialističnega samoupravljanja nesprejemljive. Nesprejemljive pa so zaradi tega, ker te razlike niso rezultat boljšega dela in večje storilnosti.

Predsednik KO sindikata, Franc Škof, je poudaril, »da pri razreševanju problematike in vprašanju predvsem s področja pridobivanja in razporejanja dohodka, delitve osebnih dohodkov, nagrajevanja po delu, dohodkovnih odnosov, združevanja sredstev in dela sindikat vse premalo vključuje svojo aktivnost pri razreševanju celotne problematike ter ostaja več ali manj opazovalec vseh dogajanj, kar nedvomno vpliva na zmanjšanje odgovornosti vseh delavcev v njihovih delovnih okoljih.

Prav gotovo je še vse preveč prisotno podjetniško obnašanje, zapiranje v lastne TOZD ali DO, katerih lokalizem je značilnost ožjih skupin ali posameznikov. Vse važnejše odločitve ostajajo v njihovih domenah, ne da bi o tem bili seznanjeni ostali delavci. Brez aktivnega sodelovanja sindikata in ostalih družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov z vsemi odgovornimi faktorji ni pričakovati željenih rezultatov na vseh področjih družbenega življenja in dela. Pred nami so zelo važne gospodarske opredelitve, zato

je prisotnost aktivnosti sindikata toliko bolj potrebna. Gospodarska stabilizacija in obravnava zaključnih računov sta naši skupni nalogi, ki morata biti v tem času predmet poglobljene razprave in aktivnosti.

V predlogu Resolucije o dopolnitvah uresničevanja srednjeročnega plana SOZD Mercator za leto 1980 se v prvi vrsti kažejo ukrepi za uresničevanje stabilizacijskih prizadevanj v sleherni OZD, združeni v sozdu Mercator. To so delovna, samoupravna in poslovno-komercialna disciplina ter gospodarno upravljanje in ravnanje s sredstvi. Predlog resolucije predstavlja tudi poizkus poenotenja višine izplačil posameznih zneskov za nadomestila, regrese in druga povračila, do katerih so delavci upravičeni.

Zaradi predvidene konference smo člani KO sindikata obravnavali vprašanje kandidiranja delegatov v KO. Kandidatna lista naj bi ostala nespremenjena, le za dejavnosti kmetijstva, gostinstva ter storitev in za ptujsko regijo se iz zadevnih organizacij ponovno evidentirajo novi kandidati za delegate KO sindikata. KO sindikata se razširi še za delegate, ki bodo zastopili, eden dislocirane enote Mercatorja v drugih republikah (Beograd, drugi delovno skupnost SOZD in tretji kraško obalno področje (iz sestava M-Nanosa).

V sklepih, ki jih bomo sprejeli na konferenci, moramo opozoriti, da moramo slabosti hitreje odpravljati ter terjati, da vsak dosledno izpolni svoje naloge. Kjerkoli pa bomo ugotavljali, da ni pripravljenosti in neposredne pobude za medsebojno usklajevanje in sporazumevanje, bomo sami dali pobudo za takšno sporazumevanje in terjali odgovornosti tistih skupin in posameznikov, ki tega niso že prej storili.

sprejet Pravilnik o uresničevanju delavske kontrole, ki je prav tako objavljen v prilogi.

Na podlagi koordinacijskega odbora za rekreacijo in šport sozda Mercator – KORS – je delavski svet sprejel sklep o zbiranju sredstev za realizacijo letošnjega načrta skupnih športnih akcij sozda. Sredstva se zbirajo v višini po 50 din na zaposlenega v letu 1980. Na to niso pristale tri organizacije. Ali so delegati pri tej svoji odločitvi pomislili na delavce, ki bodo hoteli sodelovati na športnih igrah, kakor so sodelovali že dve leti zapored? Pri tem ta prispevek za vse leto ni višji od zneska za 5 zavojev cigaret slabše kategorije!

Na koncu seje je predsednica IO seznanila delegate z izidom referendumu v tozdu Avtomaterial Koper, ki se je s tem glasovanjem izločil iz M-Nanosa in združil s Trgoavtom Koper. Hkrati so delegati poslušali predlog delovne organizacije Trgoavto, da se združi s SOZD Mercator. Delavski svet je pooblastil generalnega direktorja, da imenuje tričlansko komisijo, ki bo s strani sozda skupaj s predstavnikoma Trgoavta pripravila potrebno gradivo za sklepanje o združitvi. Obeta se nam torej nova članica v družini dosedaj desetih delovnih organizacij s tozdi. Njena dejavnost v Mercatorju še ni zastopana in pomeni obogatitev programa in uslug sozda v potrošniški mreži.

Obisk predstavnikov mesta Ljubljana v Mercatorju

Center za obveščanje

Za bolj odločne posege v prihodnost

Nadaljevanje s 1. strani

združenega dela, ki je poudarila odgovornost trgovskih delavcev za neoporečnost živila, za izpolnjevanje velikega števila predpisov in za obveščanje s kupci, pri čemer profil tega delavca ne more biti ozek.

Tovariš sekretar Orožen je potem, ko je povzel nekaj temeljnih ugotovitev iz prejšnje razprave, poudaril, da mora biti čas predaha pri naložbah čas za analiziranje prihodnjih razvojnih možnosti ter časa za utrjevanje povezanosti med proizvodnjo in trgovino. Nadalje je tovariš Orožen poudaril potrebo po boljši organiziranosti in okrepljenem sodelovanju subjektivnega faktorja, ki ga je treba v sozdu bolj začutiti, kadar gre za podporo skupnim akcijam, ki so družbeno nujne. Nujno potrebno

nja preteklosti v naši organiziranosti. Če bodo zbori združenega dela v občinah seznanjeni z zasnovo sozda Mercator, ne bodo nasedali privatiziranju nekaterih tozdov v njihovi občini, ki skušajo svoj kratkoročni interes prikazati kot lokalni interes. Nadalje je treba bolj stimulirati delavce v trgovini, doseči pa pri njih višjo stopnjo delovne morale in boljši odnos do potrošnika.

V pogovoru so se ustavili še ob vprašanju klavnic, ob predlogih za drugačen delovni čas trgovin, ob posebni skrbi za živinorejo na področju občine Cerkljica, o sodelovanju in obveščanju preko medobčinske gospodarske zbornice in ob nekaterih danes aktualnih problemih pri izvajanju dveh velikih naložb v Ljubljani.

Ob zaključku je generalni direktor Miran Goslar poudaril glavni

Tovariša Marjan Orožen in Marjan Rožič sta zagotovila podporo družbenopolitičnih organizacij in skupnosti razvojnim zasnovam sozda v novem srednjeročnem obdobju. Foto Matjaž Marinček

je več srečanj na liniji zveze komunistov, sindikata in poslovnih organov. Zmenjeno je bilo, na pobudo tovariša Orožna, da Mercator pripravi akcijski program za enoten nastop, ki ga bo podprla tudi mestna konferenca ZK, da bi uspela načrtovana transformacija odnosov znotraj sozda Mercator kot organizacije republiškega pomena.

Tovariš Rožič je priporočil, da mora biti razvojni program sozda v naslednjem srednjeročnem obdobju zelo ambiciozen in da mora zasledovati prvine interese tozdov v daljšem roku, četudi bi bil ta program v ambicijah nekoliko pred realnimi možnostmi. Vsaka temeljna oziroma delovna organizacija mora v tem programu začutiti družbenoekonomsko vez z Mercatorjem. Pri ustvarjanju ugodnega ozračja za to in za razumevanje s strani družbenopolitičnih skupnosti vidi tovariš Rožič pomembno vlogo zborov združenega dela v občinah, ki morajo biti obveščeni o takšnih velikih razvojnih konceptih.

»Smo za bolj odločne posege v prihodnost,« je dejal Marjan Rožič. »Kolektivni, ki sodelujejo in več storiijo za preskrbo mesta, morajo uživati tudi svojo publiciteto v sredstvih javnega obveščanja in ne ostati anonimni.« – V obdobju snovanja srednjeročnih načrtov se spleča vložiti več truda za to, da bi ugotovili, ali so srednjeročni načrti naših tozdov na platformi sozda. Samo tako bomo odpravili zname-

koncept sozda v prihodnjem srednjeročnem obdobju, ki ga morajo začutiti vse organizacije v Mercatorju. Osvestiti se morajo, da prednost sleherne od njih izhaja iz dohodkovnih odnosov in iz skupnega finančnega poslovanja. Vsaka mora začutiti, da je zaradi članstva

Marjan Rožič: Razvojni načrti morajo biti bolj smeli. Foto Matjaž Marinček

v sestavljeni organizaciji v objektivno boljšem položaju, a da se je treba pri tem podrediti nekemu prednostnemu redu. Na tej relaciji pa je v sozdu Mercator največ težav – vzrok zanje pa ni med delavci, ampak v glavah vodstev nekaterih tozdov, ob podpori lokalnih faktorjev.

Dolga seja izvršilnega odbora

Enajstčlanski izvršilni odbor delavskega sveta SOZD Mercator – v katerem so pravniki, ekonomisti, politologi in poslovodje – je imel v petek, 7. marca 1980, dokaj dolgo štiriurno sejo. Na mizi je bil predlog sozdovske resolucije o dopolnitvah uresničevanja srednjeročnega načrta SOZD Mercator v letu 1980. Poleg predloga so bile na mizi pripombe oziroma predlogi za spremembe predloženega besedila, ki so jih poslali različni organi iz 26 organizacij v sestavi sozda Mercator. Izvršilni odbor je imel nalogo, da na seji sprejme dokončno besedilo predloga resolucije za sprejem na delavskem svetu. Sejo je vodila predsednica IO, Zinka Gospodarič. Navzoča je bila tudi predsednica delavskega sveta SOZD, Jasna Žagar.

S samo obravnavo oziroma zavzetostjo članov IO na tej seji smo lahko zadovoljni in priča o kvalificiranem sestavu tega organa delavskega sveta, manj pa smo lahko zadovoljni z rezultatom obravnave. Izvršilni odbor je namreč v bistvu sledil pritisku prispelih pripomb, katerih splošna značilnost je, da skušajo iztržiti v restriktivnih pogojih kar največ ugodnosti v prid osebnemu standardu, ne oziraje se na duha in intencijo predložene sozdovske resolucije. Razen dveh izjem je vseh 26 organizacij terjalo v celoti ali po posameznih postavkah vgraditev takšnih meril v resolucijo, ki v praksi ne bodo pomenila poenotenja teh meril v sozdu in ne navajajo k disciplini pri porabi, vsaj ne v tolikšni meri kakor prvotni predlog resolucije. V predlogu izvršilnega odbora so tako »padli« domala vsi absolutni zneski. V celoti je bilo spremenjeno IV. poglavje predloga resolucije, koder so predlagani končni najvišji zneski za prejemke oziroma izdatke, ki bremenijo materialne stroške; izdatke, ki se nadomeščajo iz dohodka; dodatke in izplačila, ki bremenijo sredstva za osebne dohodke, izplačila iz sredstev za namene skupne porabe ipd.

Ne glede na rezultat je bila odločitev izvršilnega odbora bržkone preudarna spričo slabe podpore predlogu resolucije s strani delovnih organizacij in lahko razumemo razmišljanje namestnika predsednice izvršilnega odbora, da spričo razpoloženja v delovnih organizacijah nima smisla, da izvršilni odbor oblikuje predlog, ki bi potem ne bil sprejet od delegatov na delavskem svetu – če naj resolucija velja kot zavezujoč akt sozda. Če pa ima ta zgolj naravo priporočila, potem je ob vseh že izdanih družbenih stabilizacijskih aktih napor odvečen.

Splošni vtis, ki je bil eksplicitno izrečen tudi na sami seji izvršilnega odbora je, da tisti, ki bi morali v organizacijah združenega dela skrbeti za izvajanje stabilizacije, bolj skrbijo v tem primeru za svojo popularnost med delavci.

Drugi predmet obravnave na 5. seji izvršilnega odbora je bilo poročilo o glasovanju delegatov, ki niso bili prisotni na 4. zasedanju delavskega sveta sozda, ko je bil na dnevnem redu sprejem plana sozda, ter tistih delegatov, ki niso glasovali za del plana, ki se nanaša na načrt dela in pridobivanja dohodka Delovne skupnosti SOZD. Izvršilni odbor je ugotovil, da je proti planu glasoval delegat tozda Veleblagovnica Beograd, ker ni bil sprejet njegov predlog amandmana k planu investicij – da se vključi v plan investicij vse investicije, tudi tiste, ki se ne financirajo iz družbenih sredstev. M-Nanosa s svojimi temeljnimi organizacijami je glasoval za uresničevanja plana v letu 1980 s pridržkom, da mora biti urejeno do konca prvega polletja področje svobodne menjave dela in pridobivanja dohodka Delovne skupnosti sozda.

Ugotovljeno je bilo, da je bil postopek za sprejem plana pravilen, tako da je IO priporočil delavskemu svetu sozda, da plan obvelja za vse, ki so ga sprejeli, medtem ko se s temeljno organizacijo v Beogradu nadaljuje usklajevanje po predvidenem postopku.

Resolucija sprejeta razvodenena

Nadaljevanje s 1. strani

tem, ko bo razvojno planski sektor po plačilu obveznosti dolžnikov – nekaterih temeljnih in delovnih organizacij v sestavi sozda – napravil poračun.

Delegati so se najdlje zadržali ob predlogu resolucije, ki ga je na podlagi prvotnega osnutka in zbranih predlogov za spremembe – do seje IO jih je posredovalo 26 organizacij – pripravil izvršilni odbor. Na samo zasedanje so jih prinesli še trije delegati, čeravno je bilo za to dovolj časa od 20. februarja do 7. marca, ko se je sestala IO. Njihovih spreminjivih predlogov pa delavski svet v glavnem ni podpiral, ker je ugotovil, da bi ugoditev njihovim zahtevam še v večji meri razvodenila prvotno zasnovano resolucijo, od katere so najbolj ambiciozne omejitve padle že na seji izvršilnega odbora, kajpada na pritisk v poprejšnji obravnavi udeleženih organizacij. Resolucija je bila sprejeta z opozorilnim sklepom, da so njene omejitve zgornja dopustna meja, pri čemer se tozdom oziroma DO priporočila, da so v svojih aktih bolj restriktivne – tako kot so to storile že M-Emba, M-Izbira-Panonijska, M-STP Hrastnik in delno še nekaj organizacij v sestavi sozda. Resolucija je po priporočilu delavskega sveta objavljena v prilogi te številke Mercatorja.

V nadaljevanju zasedanja je bil

Olimpijska

Vrli organizatorji letnih olimpijskih iger v Moskvi so že pred dnevi zagotovili normalen potek olimpijskih iger. Da ne bi bilo prevelike gneče, so vrsto svojih državljanov umaknili na bližnji Vzhod.

Amerikanci trdijo, da na olimpijske igre v Moskvo NE pojdejo – Kitajci imajo drugačne želje – v Moskvo bi radi šli vsi.

V aprilu informativno-izobraževalni tečaj za mlade delavce

Center za obveščanje

Mladi delavci v sozdu se bodo trdneje povezali

V zadnjem času se je dvakrat zapored sestel koordinacijski svet zveze mladine sozda Mercator. To je spričo živahne dejavnosti na področju samoupravljanja in DPO razumljivo. Pokazala pa se je nujnost, da se mladi delavci bolj medsebojno povežejo v sozdu kot organizirana politična sila. V ta namen so člani KS predlagali strokovni službi sozda, da jim pripravi krajši informativni in inštruktažni tečaj.

Predlog programa, ki ga je posredoval članom KS ZSMS na 4. seji center za obveščanje, obsega predvsem teme, v katerih se bodo mladi aktivisti iz temeljnih in delovnih organizacij Mercatorja seznanili s položajem, nalogami in poslanstvom sozda Mercator ter možnostmi in oblikami delovanja družbeno politične organizacije, kakor je mladina, v tem sestavu. Nadalje se bodo seznanili z osnovnimi načeli in s pristopi za pripra-

vo različnih ustmenih in pisemenih oblik medsebojnega komuniciranja, z načinom vodenja sej, priprave kakovostnega gradiva itd. V delu po skupinah pa se bodo dogovorili o usklajenem nastopanju mladih v posameznih dejavnostih oziroma po posameznih regijah.

Kot »stranski produkt« priprava na seminar bo nastal za mlade delavce krajši priročnik z osnovnimi podatki o sozdu, z izvlečki iz samoupravnih aktov, shemami ipd.

Vse gradivo bomo pripravili s pomočjo svojih strokovnih kadrov, ravno tako kot tudi predavanja. Udeleženci zaradi tega ne bodo imeli stroškov, razen za prevoz in bivanje.

Seminar bo od petka popoldne 18. aprila, do nedelje, 20. aprila 1980, v Mercatorjevem hotelu Bor na Crnem vrhu nad Idrijo. Vabila so že prejele vse osnovne organizacije v sestavu Mercatorja.

Koordinacijski svet mladine se vse bolj vključuje v obravnavo skupnih akcij. Foto Jože Rozman

Ne prezrite

Uporaben priročnik

Odkod odpor in neobveščanost?

Z informacijami, ki jih potrebujemo v rednem samoupravnem komuniciranju, nismo zadovoljni – Za nerazumljivost in preobsežnost informacij so v celoti krivi sestavljenci besedil – Vodstva delovnih organizacij tega sploh še ne razumejo kot problem, s katerim bi se morali ukvarjati

To je nekaj izhodiščnih ugotovitev v študiji Razumljive informacije, ki je izšla lani v založbi Delavske enotnosti v obsegu 76 strani žepnega formata. Njena vsebina sloni na raziskavi, ki jo je opravil več delovnih organizacijah njen avtor Franc Križaj, ki je bil več let član različnih samoupravnih organov v podjetju in občini ter teoretič in delavec na področju obveščanja. Tu povzemamo nekaj osnovnih ugotovitev iz prvih pet poglavij priročnika – njegov analitično kritični del, z namenom, da bi opozorili na resnost problema.

Pisec ugotavlja na podlagi raziskave, da sestavljenci besedil, ki so namenjena samoupravnemu komuniciranju, ne razmišljajo, za koga pišejo, in jih ne zanima, katere informacije so potrebne prejemnikom. Večina se jih zadovolji s tem, da informacijo pripravijo pravočasno, da je primerno obsežna in vsaj na videz dovolj strokovna. Sprejemnik informacije je pri tem v neenakopravnem položaju. Besedila, ki niso prilagojena njegovemu znanju in sposobnostim, delujejo nanj tuje, zviška, izzivalno in celo žaljivo. Doživlja, kakor da ga hočejo zvesti, zavesti in obvladati. Zato je prizadevanje za kratke in razumljive informacije hkrati tudi prizadevanje za večjo etiko in za kulturo informacij. Obsežna in prevelika razumljiva besedila so med glavnimi krivci slabe informiranosti. Zanimiva je značilnost, ki jo je pokazala raziskava, da so razmere v tem pogledu najbolj pe- reče prav v organizacijah, ki imajo

dober kadrovski sestav in sodobno razmnoževalno tehniko.

Informacije so preobsežne

Pisec navaja podatek, da je za osvojitve informacije v obsegu tipkane strani (30 do 50 vrst) potrebnih 3 do 4 minute, kar pa še ne pomeni jamstva, da je bila informacija osvojena tudi pravilno. Za pravilno osvojitve pisnih informacij potrebujemo za tipkano stran 3,5 do 5 minut. V eni uri lahko v povprečju osvojimo 10 do 15 tipkanih strani besedila. Raziskovalec je ugotovil, da delegati prejmejo za »normalno« zasedanje delavskega sveta približno 45 strani gradiva, za izjemna zasedanja pa so jih našli tudi do 430. Pri tem je bilo v prejšnji mandatni dobi skoraj vsako drugo zasedanje izjemno (če sodimo po obsegu gradiva). Tej poplavi pa niso izpostavljeni samo delegati, temveč tudi tisti, ki gradivo pripravljajo in razmnožujejo.

Za 5. zasedanje delavskega sveta SOZD Mercator smo odposlali gradivo v obsegu polnih 52 strani. Če računamo, da se gradiva nanašajo na več različnih tem in da ima vsaka svoj besednjak, ki ga je treba pri razumevanju informacije osvojiti, potem je delegat, ki je prebral gradivo, porabil zanj vsaj 5 ur. Kje so zdaj še ure, da je to gradivo predelal s svojimi samoupravnimi organi? Služba, ki gradiva pripravlja, pa je morala pripraviti preko 200 (dvesto) kompletovega gradiva – kajti po lani sprejetem delegatskem sistemu v

sozdu Mercator člani delavskega sveta niso delegirani iz vseh tozdov. Zavoljo tega mora biti vsak tozd oziroma njegov delavski svet z gradivom še posebej seznanjen. Isto zahteva tudi vseh 75 poslovdnih organov, predstavniki političnih organizacij, različnih komisij in odborov, poročevalci itd...

Avtor knjižice Razumljive informacije se sprašuje, čemu so besedila preobsežna, in ugotavlja nekaj poglavitnih vzrokov: Sestava kratke in razumljive informacije zahteva od pisca sorazmerno več časa, sistematičnosti, ustvarjalnega napora in znanja kakor pa pisane obsežnejšega besedila. Toda napor, ki ga vložimo v sestavo kratke informacije, bistveno izboljšuje medsebojno informiranost in v precejšnji meri racionalizira postopek medsebojnega obveščanja.

Zakaj pišejo avtorji obsežna gradiva? Nekaj ugotovitev: če pisec premalo pozna snov, o kateri piše, skuša z gostobesednostjo in s ponavljanjem znanih dejstev, fraz, citatov ipd. prikriti svoje neznanje. Obsežna gradiva nastajajo tudi zato, ker imajo avtorji težave s prelivanjem misli na papir, nekateri pa so pretirano skrbni za pravilni zven informacije, imajo potrebo po prepisovanju, željo po posnemanju itd. Včasih je posredi tudi potreba po taktičnem pristopu, včasih pa omahovanje in intelektualna lenivost. To se dogaja predvsem pri prepisovanju aktov. Namesto, da bi dali v razpravo samo spremembe ali dopolnitve akta, prepisujejo vsa besedila.

Iz glasil naših delovnih organizacij

Center za obveščanje

Jelkin Naš gostinec in Agrokombinativ Poročevalec

Do zaključka redakcije marčeve številke Mercatorja smo prejeli dve številki Jelkinega biltena iz hrastniškega tozda DO Mercator-Hoteli-gostinstvo (8 in 9) ter 3. številko Poročevalca iz Krškega Mercator-Agrokombinata.

Naš gostinec

V 8. številki na 6 ciklostiranih straneh objavljajo realizacijo plana in izračun vrednosti točke po poslovnih enotah za januar 1980 ter poročila o sklepih organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij v tem tozdu.

Po razpredelnici ima TOZD Jelka Hrastnik 12 poslovnih enot. V navpičnih kolonah posredujejo podatke o planu na osebo, o opravljenih urah, mesečni plan na osnovi opravljenih ur, realizacijo v absolutnem znesku, primerjavo uresničevanja plana v odstotkih ter vrednosti točk po sporazumu. Žal je objava v tej obliki pomanjkljiva, saj tabela niti ni naslovljena niti komentirana niti podpisana od sestavljalca. V smislu zagotavljanja minimalnega standarda informacij, ki naj bodo dostopne slehernemu, bi moral uredniški odbor od strokovne službe pridobiti tudi razlago tabele in vsaj to, kaj pomeni na primer za nadaljnje obnašanje delavcev po konkretnih poslovnih enotah, vzemimo podatek, da je dosegla PE »Pri mostu« 141 odstotkov, PE »Marno« pa samo 76? In kako je z realizacijo »Uprave«?

Jasnejša in pregledna so stališča in sklepi »koordinacije« (kakšen organ je to?), poročilo o delu občnega zbora, sklepi delavskega sveta in izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Kazalo bi v biltenu nekoliko kultivirati jezikovno plat, pri čemer ne mislimo na pike in vejice, ampak odpravo nekaj nelogičnosti, kakor npr. »sestava članov« (sestav odbora ipd.), ali: »so se razrešili trije člani«, namesto »so bili razrešeni«, ali še bolje »je zbor razrešil«.

V 9. številki je ponovljena objava realizacije za januar (pomota?) nadaljujejo pa s poročanjem o sklepih organov v tozdu. Med drugim lahko spremljamo potek sklepanja o resoluciji o dopolnitvah srednjeročnega plana SOZD Mercator v letu 1980 in ugotavljamo, da je TOZD v Hrastniku pravilno postopala in da se tudi primerno stabilizacijsko obnaša, saj je bila resolucija sprejeta na vseh organih odločanja.

Istovrstno so organi tozda Jelka obravnavali in potrdili zaključni račun tozda za leto 1979 in delitev čistega dohodka. Potrdili so tudi osnutek sprememb samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke, ki je v Jelki te dni v javni obravnavi.

Člani uredniškega odbora so, po vrstnem redu, kakor ga navaja bilten, Kmetič Cveto, Bočko Rajko, Vezovišek Ludvik, Logar Andrej in Urbajs Milena. Prihodnjič bi morda izvedeli še, kdo bilten ureja oziroma zanj odgovarja in v kolikšnem številu izvodov je razmnožen. – Pa veliko uspeha!

Poročevalec – strokovne in organizacijske informacije združenih kmetov na desetih straneh (dvostolpno) prinaša v prvi polovici obsega nasvete ob setvi in drugih opravilih v tem času na poljih in pri tem nevsljivo posreduje znanstvene izsledke v tej veji gospodarstva. V drugem delu najprej sledijo nasveti za krmljenje govedi, nato pa napoveduje novo proizvodno dejavnost – prašičerejo v kooperaciji. (O tem poročamo posebej). Sledijo še navodila za pridelovalce ribeza in breskev. Za praznik vina, ki bo od 28. do 30. marca 1980 v Kostanjevici, so kmetje povabljeni, da oddajo vzorce vin za razstavo, žene pa, da prijavijo razstavo kmečkih jedi, značilnih za to področje. Razstavo bosta organizirala Hotel Sremič Krško (Mercator-Hoteli-gostinstvo) in Čatežke toplice. Za pripravo kmečkega dela razstave je zadolžen Mercator-Agrokombinat Krško, TOK Kooperacija...

Poročevalca natisnejo v 500 izvodih, izdaja pa ga TOK Kooperacija.

Vsa ta zajetna gradiva pa porajajo odpor do branja.

Vzroki za težko razumljivost

so v rabi preveč strokovnih besed, tujk, kratic in fraz. Avtorji pišejo v jeziku poklicne skupine, ki ji pripadajo, in pozabljajo, komu so njihove informacije namenjene. Raziskava je ugotovila, da so ta besedila primerna za bralce, ki imajo vsaj višješolsko izobrazbo.

Na razumljivost besedila vplivata tudi dolžina besed in stavkov. Zmogljivost tako imenovanega človekovega trenutnega spomina je kakih 15 do 20 besed. Znatno vpliv na razumljivost besedil ima tudi način oblikovanja stavkov in celotnega besedila. Ugotavljamo, da so povezave med stavki izredno ohlapne ali jih sploh ni. Avtorji besedil ne pojasnjujejo uporabljenih manj znanih besed, kratic in najpomembnejših pojmov v svojem besedilu. Nejasnost ustvarja tudi raba fraz, s katerimi avtor daje informaciji domnevno večjo neoporečnost ali strokovno »težo«.

Sestavljenci si ne prizadevajo, da bi bila njihova informacija razumljiva, ampak da bi bil njihov proizvod strokovno neoporečen, da bo dopadljiv za vplivno vodstvo in kritičen strokovni ceh. Gre jim torej za osebno uveljavitev in za včasih nehoteno propagando za zapletenost in pomembnost njihove stroke. Samoupravni akti so pisani tako, kakor da bi bili namenjeni samo pravnikom, ne pa vsem delavcem. Tako kot nekoč, tudi danes potrebuje razlagalce –

pravnike. Skratka, odgovornost za težko razumljive in zato nedostopne informacije v celoti pade na avtorje besedil.

»Seveda pa ne smemo spregledati«, piše Franc Križaj, »tudi tistih vplivnih posameznikov, ki ne nehnó snujejo nove in vse bolj zapletene izraze. Ker ti izrazi za vsakdanjo rabo največkrat niso primerni, se jih v pogovornem jeziku izogibamo. Zato tako imenovana baza še vedno uporablja udomačene izraze, kot denimo tovarna, direktor, vodilni delavci itd., namesto novih izrazov organizacijskega združenega dela, individualni poslovodni organ, delavci s posebnimi pooblastili. To prevajanje iz uradnega v pogovorni ali zborni jezik otežuje komuniciranje in ustvarja pregrade med oddajniki in sprejemniki informacij.«

Križajev priročnik v nadaljnjih štirih poglavjih podaja teoretska izhodišča za komuniciranje, priporočila za oblikovanje razumljivih in kratkih besedil, komunikacijsko kulturo in priloge iz raziskave.

Za nas lahko sklenemo, da bo potrebno v prihodnje zahtevati od predlagateljev gradiv, da svoja besedila, ki so namenjena sejam pa tudi za objavo v glasilu, pripravljajo v bolj dostopni obliki. Pri gradivih, ki morajo biti zaradi posebnih zahtev obsežna, bo treba zahtevati od sestavljalcev informacijo o informaciji – prikaz vsebine primarne besedila. Zahteve po standardiziranju informacij za delegate bo treba vnesti v določila aktov, ki urejajo obveščanje.

Jaro Novak

Poročilo k zaključnemu računu SOZD Mercator za leto 1979

Jože Čandek – razvojno planski sektor sozda

Za reprodukcijo ostaja malo

Z letom 1979 se je končalo četrto leto srednjeročnega planskega obdobja 1976–1980, podatki iz zaključnih računov pa so ob pripravah in delu, ki že dalj časa teče za naslednje srednjeročno obdobje, še toliko bolj pomembni. Rezultati leta 1979 predstavljajo osnovo in eno izmed sedanjih izhodišč za predvidevanje v naslednjem srednjeročnem planskem obdobju. Zaradi pomembnih nalog, ki so pred nami, smatramo, da je vsaka OZD v SOZD Mercator pripravila za razpravo in odločanje delavcev na zborih delovnih ljudi kakovostna in razumljiva ter strokovna poročila o poslovanju v letu 1979.

Glavna značilnost poslovanja v letu 1979 je za gospodarstvo Slovenije kot Jugoslavije, kot kažejo informacije, dokaj ugodno. Veliko rast finančnih kazalcev je pogojila večja gospodarska dejavnost, ki je slonela na domačem povpraševanju, in pa precejšnje zvišanje cen. Cene so v letu 1979 naraščale s precej hitrejšim tempom kot v letu 1978. Dogovor o izvajanju politike cen v letu 1979 je predvideval za cene industrijskih izdelkov pri proizvajalcu enako naraščanje kot je bilo v letu 1978, torej 13%, v decembru pa so bile te cene za 14,6% višje od cen v decembru 1978. Skupno povečanje cen na drobno je 24,8% (po dogovoru 19–21%). Povišanje cen kmetijskih proizvodov je 26,4% (po dogovoru 16–17%), cene storitev pa so se v letu 1979 povečale za 24,5% (dogovor 16–18%).

Kaj smo dosegli v sozdu Mercator ob takih gibanjih?

Organizacije združenega dela so dosegle v letu 1979 18.273.573.000 dinarjev celotnega prihodka, v primerjavi s celotnim prihodkom leta 1978 je ta v letu 1979 za 25% višji. Ker gre v SOZD Mercator za zbirne podatke različnih dejavnosti, težko ugotovimo delež poveča-

nja zaradi vpliva cen in delež povečanja zaradi povečanega obsega poslovanja. Če pa upoštevamo že omenjeno povečanje cen v letu 1979 lahko zanesljivo trdimo, da je bil povečan obseg poslovanja dokaj majhen. Plan celotnega prihodka pa je presežen za 9,4%.

V strukturi oblikovanja celotnega prihodka ostaja udeležba prihodka s prodajo blaga kot pretežne dejavnosti sozda na isti ravni kot v letu 1978, povečuje se udeležba pri prihodu od obresti, kompenzacij in subvencij, znižuje pa se udeležba pri drugih prihodkih. Delež prihodkov iz skupnega prihodka in skupnega dohodka je zaenkrat še zelo nizek; gre tudi za majhne zneske, ki pa so v resnici večji, saj še nimamo urejene knjigovodske evidence skupnega prihodka in dohodka.

Porabljena sredstva so naraščala nekoliko počasneje (0,8%) od celotnega prihodka. Obračunano so bilav znesku 15.791.254.000 dinarjev, od leta 1978 so bila višja za 24,7%. Nižja rast od rasti celotnega prihodka gre na račun stroškov porabljenega materiala (indeks 118), reklame, propagande in reprezentance (indeks 117), drugih materialnih stroškov (indeks 115) in neproizvodnih storitev (indeks

tve dohodka v letu 1978; za uresničitev načrtovanih razmerij se mora v letu 1979 povečati delež akumulacije, medtem ko se morajo deleži drugih oblik porabe v dohodku zmanjšati.

Za leto 1979 je bila v planu SOZD Mercator predvidena izguba v gostinski dejavnosti, izguba pa je nastala samo v živilski industriji v znesku 5.900.000 dinarjev, kar predstavlja 0,2% doseženega dohodka.

V okvir delitve doseženega dohodka ugotavljamo na ravni celotne sestavljene organizacije ne preveč zadovoljivo delitveno razmer-

Sredstva za reprodukcijo

Sredstva za enostavno in razširjeno reprodukcijo, ki ostanejo OZD, znašajo za leto 1979:

Element	v 000 din		
	1978	1979	Indeks
Amort. po predp. minim. stopnjah	111.951	140.064	125
Amortiz. nad predp. stopnjami	12.626	17.563	139
Del poslovnega sklada za lastne namene	79.700	114.119	143
Skupaj	204.277	271.746	133

Iz tabele je razvidno, da je v letu 1979 ostalo za lastno enostavno in

je. Na eni strani smo dosegli v delitvi doseženega dohodka slabše razmerje od planiranega v korist akumulacije, po drugi strani pa nismo izpolnili določil naše resolucije, ki je narekovala, da se mora v strukturi delitve dohodka delež akumulacije povečati za 15%, čisti osebni dohodki in skupna poraba pa zmanjšati za 10%. Doseženo razmerje pa je precej slabše, tako da znaša povečanje deleža akumulacije za 17,4%, delež čistih osebnih dohodkov in skupne porabe pa je manjši za 4,3% v primerjavi z letom 1978. Povečanje deleža akumulacije v delitvi dohodka je torej posledica nekoliko zmanjšane udeležbe skupne in splošne porabe ter drugih obveznosti iz dohodka, ki pa dejansko niso rezultat boljšega gospodarjenja, ampak spremenjenih predpisov.

Akumulacijska in reprodukcijska sredstva so še vedno zelo majhna. V sozdu Mercator naraščajo hitreje od dohodka, vendar če odštejemo amortizacijo po predpisanih minimalnih stopnjah, ki je namenjena enostavni reprodukciji, rezerve za premostitev težav v poslovanju, posojilo skladu federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih področij, posojilo po predpisih družbeno političnih skupnosti in združevanje sredstev v razvoj gospodarske infrastrukture, ostane le malo sredstev za lastno razširjeno reprodukcijo, saj je še ta ostanek obremenjen z obveznostmi za odplačila najetih kreditov in s tekočimi naložbami.

hrano in regres delavcev 74.039.000 din ali za 66% več kot v letu 1978, ter za druge namene v skupni porabi v znesku 52.647.000 din ali za 15% manj kot v letu 1978.

Obveznosti za skupno in splošno porabo iz dohodka in osebnih dohodkov

V letu 1979 so temeljne organizacije oziroma delovne organizacije v sozdu obračunale obveznosti za skupno in splošno porabo iz dohodka in osebnih dohodkov v

znesku 551.995.000 dinarjev. Obveznosti za leto 1979 so za 30% višje od tistih v letu 1978. Njihova rast je enaka rasti dohodka, torej je delež teh obveznosti v dohodku ostal enak kot v letu 1978 (19,3%).

Druge obveznosti iz dohodka

Druge obveznosti, ki v skladu z zakonskimi predpisi bremene dohodek, znašajo za leto 1979 479.581.000 dinarjev; v primerjavi z letom 1978 so višje za 31%. To pomeni, da njihova rast presega rast dohodka. Temu ustrezno se je povečal tudi njihov delež v dohodku in znaša 22,2%. Med temi obveznostmi velja omeniti predvsem obresti za kredite; temeljne in delovne organizacije so plačale v letu 1979 za najete kredite 157.309.000 dinarjev, oziroma za 35% več kot v letu 1978. Za primerjavo naj omenimo, da je znesek plačanih obresti za kredite celo nekoliko višji od polovice vseh sredstev, ki so jih temeljne in delovne organizacije v letu 1979 namenile za obe amortizaciji in reži-ritev materialne osnove dela iz čistega dohodka za lastne potrebe temeljnih in delovnih organizacij.

Osebni dohodki

V letu 1979 so TOZD in DO namenile za bruto osebne dohodke 1.311.870.000 dinarjev. S tako razporeditvijo je rast osebnih dohodkov za 3 indekse točke nižja od rasti dohodka, v primerjavi z letom 1978 pa se je masa sredstev za bruto osebne dohodke povečala za 27%. Čeprav je – kot smo že omenili – v letu 1979 rast osebnih dohodkov nižja od rasti dohodka, je razlika med rastjo dohodka in rastjo osebnih dohodkov manjša, kot je bila ob devetmesečnem obračunu (rast dohodka za 33%, rast osebnih dohodkov za 26%). To pomeni, da je bila v četrtem trimesečju delitev osebnih dohodkov bolj sproščena, kot je bila v prvih treh trimesečjih.

Komunisti v M-Sadje zelenjava

Bojan Zor – M-Sadje zelenjava

Notranje rezerve

Ob sprejeti resoluciji o politiki izvajanja družbenega plana v SR Sloveniji v letu 1980 so se na izredni seji sestali komunisti delovne organizacije Mercator-Sadje zelenjava. Na seji so izoblikovali program nalog in aktivnosti, s katerimi se bodo aktivno vključevali v stabilizacijska gibanja, tako v delovni organizaciji sami kot tudi v okviru sozda Mercator.

V celotnem gospodarstvu je predvidena nizka stopnja gospodarske rasti, zato se je potrebno v poslovanju osredotočiti na ustvarjanje pogojev za ekonomsko stabilizacijo. Komunisti so ugotovili, da je prav v odnosih v delovni organizaciji še vedno precej notranjih rezerv, ki bi morale prispevati k boljšim rezultatom poslovanja. Komunisti bodo s svojim delom in osebnim primerom vzpodbujali tudi ostale člane delovnega kolektiva k večji produktivnosti ter utrjevanju delovne discipline. Zelo pomembno je še nadaljnje dohodkovno povezovanje s proizvodnjo, predvsem pa bo potrebno težiti k zmanjševanju vseh stroškov, na katere je na ta ali oni način možno vplivati.

Komunisti se zavedajo, da je zaviranje rasti osebnih dohodkov neizogibno. Še naprej je potrebno dograjevati sistem nagrajevanja po delu tako, da bo zagotovljena čim pravičnejša delitev sredstev za osebne dohodke.

Veliko je bilo govora o porabljenih sredstvih reprezentančnega fonda. Ob omejevanju sredstev za reprezentanco in potnih stroškov pa se nikakor ne sme varčevati pri zagotavljanju sredstev za toplo prehrano. Ravno nasprotno – večji del delavcev delovne organizacije opravlja težka fizična dela in prav njim je potrebno zagotoviti res kakovostno prehrano med delom. Ta primer naj bi veljal tudi pri zagotavljanju regresa za letni dopust.

Komunisti so temeljito proučili vse možnosti varčevanja ter sklenili predlagati delavskemu svetu in osnovni organizaciji zveze sindikatov, da bi zmanjšali na razumno mejo tudi stroške za praznovanja državnih praznikov, novega leta in podobno.

Obraunavano je bilo uaposlovanje nove delovne sile, saj resolucija narekuje zmanjševanje rasti zaposlovanja. Število redno zaposlenih delavcev je sicer trenutno nižje od načrtovanega, vendar komunisti smatrajo, da so bili sposobni brez večje zaposlitve zapornikov in študentov povečati delovno učinkovitost, tako z večjo storilnostjo kakor tudi z izboljšanjem organizacije dela.

Boleznski izostanki nas v okviru Ljubljane postavljajo na zelo visoko mesto. Njihovo zmanjšanje mora biti ena osnovnih nalog kolektiva in to z raznimi ukrepi izboljšanja delovnih pogojev ter s povečanjem večje pozornosti vsakemu posamezniku, posebej še, ker je rpi vrsti bolezenskih izostankov čutili vzroke tudi v alkoholizmu in drugih nedelovnih motivih. Neposredno na to so vezani tudi nepravilni izostanki, ob katerih komunisti predlagajo organom samoupravljanja najstrožje mere ukrepanja.

Še in še je bilo predlogov iskana notranjih rezerv na tem izredno plodnem zasedanju osnovne organizacije ZK Mercator-Sadje zelenjava. Komunisti so izoblikovali svoj predlog stabilizacijskega programa, ki so ga predložili tudi delavskemu svetu in zboru delavcev ob sprejemanju zaključnega računa, kjer je naletel na val odobravanja in vsestranske podpore.

Iz Poročevalca M-Agrokombinata

Praščereja v kooperaciji

V Mercatorjevi delovni organizaciji v Krškem je v teku organizacija reje prašičev v kooperaciji na novi osnovi, in sicer reja »na veliko«. Zanimanje kmetov za to obliko sodelovanja je kar precejšnje, kakor poroča TOK Kooperacija v svojem biltenu.

Do sedaj so vključili v programe naložb za rejo prašičev nekaj nad dvajset kmetij. V okviru tega bodo kmetje spremenili proizvodnjo na njivah in upoštevali novo tehnologijo v okviru ozke specializacije.

Reja je razdeljena na tri faze. V prvi fazi se redijo plemenske svinje, pri čemer je osnova za rejo na kmetiji predelana hrana. Po izračunu je potrebno za 15 plemenskih svinj dva hektara njivskega zemljišča. Druga faza je priprava pujskov za poznejše pitanje. V pripravljani fazi so pujski težki od 8 do 20 kg, reja pa traja 30 do 35 dni. V tem času krmijo s krmili. V tretji fazi živali spitajo do težine okoli 100 kilogramov, pri čemer je prehrana sestavljena iz močnih krmil in silaže koruznega zrnja. Silažo iz koruznega zrnja pripravijo rejci iz doma pridelane koruze. Čim več je te doma, toliko cenejša je prehrana in večji čisti dohodek. Za 100 pitancev v izmeni, ki traja okoli 120 dni, potrebuje rejec-kooperant 2 in pol hektarja zemljišča za koruzo.

Hlevi za pitanje imajo rešetke ali kanale za odvajanje gnojnice in odstranjevanje gnoja. Napajanje živali je mehanizirano. Poglavitno delo v hlevu je krmljenje.

Za navete o tehnologiji reje, ekonomskih kazalcih, organizaciji dobave, oddaje in drugega skrbi TOK Kooperacija v sestavu Mercator Agrokombinat Krško.

Iz dela gospodarske zbornice Slovenije

O organiziranosti sejmov v Sloveniji

Odbor za sejme, ekonomsko in turistično propagando je 25. 2. sprejel predlog organiziranosti sejmov v Sloveniji. Predlagali so, da bi vse sejme razvrstili po kategorijah, čas trajanja pa skrajšali od 5 do 7 dni.

Vprašanje sejmov in časa njihovega trajanja bi morali reševati v okviru Jugoslavije in doseči dogovor o tem z ostalimi republikami. Določili naj bi tudi njihov status, torej – kateri sejmi so mednarodni. Dogovorili naj bi se za minimum, ki ga mora sejem izpolnjevati, če želi dobiti naziv mednarodni. Predlog o organiziranosti sejmov bodo posredovali Izvršilnemu odboru Gospodarske zbornice Slovenije v obravnavo in sprejem, izdelali pa naj bi tudi nomenklaturo specializiranih sejmov. Obravnavali so še delo Jugoslaviapublic in sklenili, da bodo od tega organizatorja razstav pri Gospodarski zbornici Jugoslavije zahtevali poročilo o poslovanju, saj menijo, da Jugoslaviapublic ne bi smel imeti monopol nad prirejanjem sejmov. Poudarili so tudi nujnost povečanja turistične propagande v tujini.

115), medtem so se stroški proizvodnih storitev (indeks 164), stroški dnevnice, terenski dodatki in druga povračila (indeks 133) ter drugi poslovni stroški (indeks 146), povečali precej nad rastjo celotnega prihodka.

Po računu porabljenih sredstev, so organizacije združenega dela ugotovile za 2.482.319.000 dinarjev dohodka. Ta je večji od leta 1978 za 30%, plan pa je dosežen s 117%.

Razporeditev dohodka

Razporeditev dohodka nas zanimala predvsem s stališča uresničevanja načrtovanih razmerij v resoluciji za leto 1979, in sicer večjega deleža akumulacije in manjšega deleža drugih oblik porabe v dohodku in zaradi prikaza uresničevanja v letu 1979 sprejetih osnovnih načel delitve dohodka v SOZD Mercator. Doseženi dohodek razdeljujemo na tri osnovne deleže:

- akumulacijo
 - čiste osebne dohodke in skupno porabo delavcev,
 - skupno in splošno porabo in druge obveznosti iz dohodka
- Izhodišča so razmerja razporedi-

reprodukcijo 271.746.000 dinarjev, kar pomeni z ozirom na leto 1978 povišanje za 33%. Več kot polovica teh sredstev je amortizacija. Rast sredstev za reprodukcijo je resda nekoliko višja od rasti dohodka, vendar pa je njihov obseg še vedno dokaj skromen, kajti dobršen del teh sredstev je že tako angažiran za odplačila tekočih investicijskih obveznosti.

Sredstva skupne porabe delavcev

Razen sredstev za stanovanjsko gradnjo in sredstev za druge namene v skupni porabi so vsa ostala sredstva skupne porabe naraščala hitreje od rasti dohodka. V precejšnji meri je to posledica veljavnih predpisov in dogovorov na področju oblikovanja sredstev skupne porabe. Za skupno porabo delavcev so OZD v letu 1979 iz čistega dohodka namenile 214.804.000 dinarjev, kar je za 24% več kot v letu 1978. Od tega zneska je največ namenjeno za stanovanjsko gradnjo, t. j. 88.118.000 din ali za 31% več kot v letu 1978, za pre-

Štirje referati s področja kmetijstva in agroživilstva

Razvojne usmeritve SR Slovenije v obdobju 1981–1985

V Portorožu je bilo 6. in 7. decembra 1979 VI. posvetovanje o samoupravnem družbenem planiranju, ki ga je organizirala zveza ekonomistov Slovenije – ob sodelovanju Gospodarske zbornice Slovenije in republiškega komiteja za družbeno planiranje in informacijski sistem. Da bi bila tudi širša javnost seznanjena s tem, je bil del gradiva s posvetovanja objavljen v Gospodarskem vestniku 29. 11. 1979, del pa v posebni številki Vestnika Gospodarske zbornice Slovenije, ki je izšla februarja letos. Iz slednje bomo na kratko povzeli nekaj za nas važnejših in pomembnejših referatov in razprav, ki tudi osvetljujejo sestavek na naslednji, 6. strani te številke Mercatorja.

Proizvodnja hrane – pomemben element skladnosti gospodarskega in socialnega razvoja SR Slovenije v obdobju 1981–1985 je naslov referata dipl. ing. Iva Marenka, republiškega sekretarja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

V uvodnem delu je najprej orisal dosednji razvoj slovenskega kmetijstva, upoštevajoč reliefne in klimatske značilnosti, ki pogujejo dva tipa proizvodnje: v hribovitem in kraškem svetu govedorejo, v ravninskem svetu pa ostale kmetijske dejavnosti. Po letu 1970 je najbolj napredovala živinoreja, vendar pridelava govejega mesa po letu 1974 pada, v rastlinski proizvodnji pa razen pri koruzi in vinu nismo dosegli pomembnejših rezultatov.

S kmetijstvom se danes v Sloveniji, kot cenijo, ukvarja manj kot 15% prebivalstva, kar je posledica izjemno hitre deagrarizacije po vojni. To je imelo nekaj slabih posledic: hribovite in kraške predele ljudje zapuščajo, zato zemlja ostaja neobdelana; zaradi počasnega razvoja kmetijstva ostaja na vasi predvsem ostarelo prebivalstvo, ki ni sposobno za tržno proizvodnjo in posodobljanje; veliko je polkmečkega (polproletarskega) življa, ki je bil v začetku sedemdesetih let nosilec modernizacije, saj je imel sredstva iz drugih dejavnosti, pri današnji intenzivni proizvodnji na večjih površinah pa polkmetje že zaostajajo.

Na drugi strani je družbeni sektor-kmetijske organizacije – zaradi nakupov zemlje po letu 1976 – prezadolžen in zato komaj sposoben za sodobno proizvodnjo, kljub temu pa je »poligon« za razvoj in praktično uveljavitev najsodobnejše tehnologije, z navzočnostjo na trgu stabilizator ponudbe, kot povezovalce z združenimi kmeti pa tudi nosilec prestrukturiranja celotne agroživilske dejavnosti.

Ravno slednje bo najpomembnejša in hkrati najtežavnejša naloga Slovenije v naslednjem obdobju, saj je sedanja zemljiško-posestna in lastninska struktura (beri: razdrobljena) cokla sodobnemu kmetijstvu. Ta proces naj bi ne posegel v lastništvo zemlje, ki je v sodobno urejeni in intenzivni kmetijski proizvodnji tudi vse manj pomembno.

Potrebno bo tudi kultivirati okoli 100.000 hektarov zemlje z osuševanjem ali namakanjem, ker sedaj ne dajejo ničesar, seveda tudi zaradi tega, ker nam gradnja hiš, prometnih in energetskih objektov vsako leto pobere 1500 hektarov običajno najboljših obdelovalnih zemljišč. Posebne značilnosti razvoja našega kmetijstva so in bodo naslednje: – v osrednji Sloveniji (Kočevsko, Notranjsko – MKZ Cerknica!) je zaradi naravnih značilnosti treba podpreti govedorejo kot edino alternativo popolnemu opuščanju kmetovanja.

– ker v hribovitem svetu ni možna uporaba sodobnih kmetijskih strojev, so tu proizvodni stroški za približno 20% večji, zato je tu potrebno zgraditi prometno infrastrukturo in modernizirati živinorejo, da bodo ti predeli ostali naseljeni (pomen SLO) oziroma obdelani. Mladim ljudem, ki bi tu ostali, je treba zaradi zadrževanja v razmerah, neprimernih za delo in življenje, subvencionirati del socialne varnosti, ostarelim in za delo nezmožnim kmetom pa omogočiti upokojeve, da bi se njihovo zemlje lahko vključilo v sodobno

tržno proizvodnjo na večjih, združenih površinah.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da večanje rastlinske proizvodnje povečuje tudi skladnost gospodarskega in socialnega razvoja v SRS, saj bo hrana v naslednjih letih (v svetovnem merilu) prav gotovo sredstvo političnih pritiskov in manipulacij. Sodobna in bolje organizirana živinoreja in rastlinska proizvodnja za Slovenijo pomenita:

več kot polovica vseh prebivalcev, kar povzroča agrarno prenaseljenost in zavira intenzivnost kmetovanja. Pri porabi hrane (rastlinske in živalske beljakovine) na prebivalca se bližamo predvidenim količinam, do leta 1990 naj bi zadovoljili z lastnimi viri 90% potreb (danes okoli 82%).

Za obdobje dvajsetih let smo v razvoju kmetijstva načrtovali stopnjo rasti 3,3%, v prvih osmih letih pa dosegli 1,9%. Vzroki: pre-

Domačija v hribih na področju KZ Cerknica – ohranjena v prvotnem stilu, a ne zavoljo etnoloških razlogov, ampak socialno ekonomskih. Foto Jaro Novak

»Jemo predrago hrano«. Foto Jože Rozman

– večanje produktivnosti kmetijskega dela

– krepitev ekonomske in socialne varnosti zaposlenih v kmetijstvu – zmanjšanje odvisnosti od tržne stihije in krepitev dohodkovnih povezav

– zmanjševanje uvoza hrane in s tem manjšo izpostavljenost političnim in ekonomskim pritiskom – podlago za hitrejši družbeni in gospodarski razvoj.

O »glavnih poudarkih kmetijsko-živilskega razvoja v obdobju 1981–1985« je govoril dipl. ing. Rado Dvoršak in si za začetek postavil vprašanje, v kolikšni meri smo v razvoju kmetijstva in proizvodnje hrane do danes dosegli tisto, kar smo si leta 1970 zastavili za obdobje do leta 1990. Odgovor ne more biti zadovoljiv, saj je razvoj našega kmetijstva prepočasen in ne ustreza potrebam naše družbe. Izgubili smo preveč kmetijskih površin, premalo smo jih osušili, prepočasne so zložbe in arondacije zemljišč. (Referat je opremljen z vsemi potrebnimi in nazorno sestavljenimi tabelami). Število kmečkega prebivalstva v celoti v Sloveniji pada hitreje, kot smo predvideli, ponekod (Podravje, Pomurje), pa je kmetov še vedno

počasna intenzifikacija kmetijstva, zastareli tehnološki postopki, počasni ali prepozni ukrepi splošne politike, vremenske razmere.

Pri trajnih nasadih so samo vinogradniki obnovili zadovoljivo količino vinogradov (od 1971 do 1980 več kot 5500 ha), proizvodnja hmelja pa zaradi počasnejše obnove nazaduje (namesto 4000 ton pridelka v letu 1980 le 3000 ton). Na splošno je boljše rezultate dosegla živinoreja, le v zadnjih dveh letih je zaradi slabih ekonomskih razmer uspeh bolj pičel. Najbolje so se odrezali perutninarji in proizvajalci mleka, slabše pa govedorejci; slednji bolj po »zaslugi« širših gospodarskih razmer kot pa rejskih ali tehnoloških problemov.

Živilska industrija v obdobju 1976–1980 ni napredovala tako kot v obdobju 1971–1975. Glavne ovire so nepovezanost s primarno proizvodnjo, neuskkljenost s programi kmetijske proizvodnje, notorično poimanjanje surovin.

Najbolj kritično področje v kmetijstvu pa postajajo ljudje, to je delovna moč, tako na družbenih posestvih kot na kmetijah. Samo boljši pogoji izobraževanja in gospodarjenja lahko zaustavijo od-

Kmetijska mehanizacija – nujno zlo na majhnih in razdrobljenih površinah. Foto Jože Rozman

planu. Zaradi siromašnosti industrijskih surovin je toliko bolj pomembno visoko razvito kmetijstvo, v katerega bi morali vlagati najmanj 10% vseh investicij v gospodarstvu, dejansko pa smo vlagali manj: leta 1976 – 7,9%, 1977 – 7,3% in 1978 – 6,7%. Za naše kmetijstvo je značilna še nizka akumulativnost, neskladnost v cenovno-stroškovnih razmerjih, neveljavljeni dohodkovni odnosi. V naslednjem srednjeročnem obdobju bi zato morali odpraviti tudi te pomanjkljivosti, hkrati s tem pa povečati, izboljšati in racionalizirati živilsko industrijo. Poleg vzrokov za takšno stanje je avtor nanizal tudi vrsto konkretnih predlogov in napotil, kako odpraviti neljube razmere, vse pa je opremlil z nazornimi tabelami. Posebno poglavje je namenil virom kmetijskih investicij in vsakega posebej podrobneje razčlenil. Za dohodkovne odnose avtor meni, da o njih ne moremo govoriti, »če v reprodukcijski verigi kot odločilen dejavnik pri določanju cen sodelujejo upravni organi.« Kot značilnosti našega kmetijstva velja za konec omeniti še tole: na eni strani imamo zaščitene in minimalne odkupne cene, svobodno oblikovanje cen za nekatere proizvode in močno kontrolo cen za končne izdelke, za katere uporabljamo substance, katerim oblikujemo cene prosto (npr. meso!).

Referat »Organiziranost in razvoj v agroživilstvu« je prispeval mag. Tone Kolar. Agroživilski kompleks zajema osnovno kmetijsko proizvodnjo, predelavo in živilsko trgovino, pisec pa se je v svojem prispevku osredotočil predvsem na to, kako razvojne usmeritve SRS v praksi preleti v planske akte temeljnih, delovnih in sestavljenih organizacij in drugih nosilcev planiranja. Osnovna naloga pri tem je, upoštevati skupne razvojne usmeritve, hkrati pa se v temeljnih organizacijah odločiti za takšno proizvodnjo, ki bo prinašala tudi primeren dohodek. To pomeni, da ne sme priti do nepotrebnega podvajanja, za to pa bodo morali poskrbeti predvsem sozdi, saj je skoraj tričetrtina slovenskega gospodarstva združenega v razne sozde. Za pravilno in smotno planiranje so potrebne tudi ustrezne informacije: kaj se pripravlja na republiški, kaj na zvezni ravni, kakšni so kriteriji pri virih sredstev. Prav tu zaostajajo v zadnjem času banke. Problematične so tudi stopnje rasti: upoštevajoč podatke (rast prebivalstva, poraba hrane, zaloge itd.) je treba izračunati potrebne in možne stopnje rasti, saj dobro vemo, da pride do krize, če je stopnja proizvodnje hrane nekaj let pod 4% (jugoslovansko povprečje). Razvojno razi-skovalno delo se je dosedaj veliko ukvarjalo s proizvodnjo in tehnologijo, premalo pa s skladiščenjem in transportom hrane. To je treba izboljšati in izkoristiti rezerve, saj skladiščenje in transport preveč povečujeta stroške. V odnosu proizvodnja-trgovina je najbolj pereča oskrba z rezervnimi deli za kmetijske stroje, ker nimamo ustrezne tipizacije niti organizirane trgovine z rezervnimi deli. Avtor opozarja nadalje še na težave zaradi sprotne ekonomske politike, ki večkrat ni v skladu s srednjeročnimi plani, kar ima večših večletne negativne posledice (primer: cena koruze in odkupne, nestimulativne cene mleka in mesa). Razpravo zaključuje s premislekom o odgovornosti pri planiranju, kajti nekateri nosilci planiranja zamujajo roke, načrtujejo neuskkljeno oziroma ne upoštevajo občinskih in republiških smernic.

hajanje ljudi iz kmetijstva, to pa je treba spremeniti čimprej.

V referatu so podrobneje analizirani vzroki zastojev v živilski industriji in živinoreji, na koncu pa si avtor zastavlja vprašanje, kako naprej? Prvič, brez zemlje ni kmetijske proizvodnje in drugič, »na krpah in zaplatah je ekonomična le motika, katere ročaj pa žal nima rok. Zato je mehanizacija nujno zlo, ki bi že davno ne bilo več zlo, če bi hitreje ustvarjali pogoje za njeno racionalno rabo.« Paradoks oziroma resnica, ki jo dokazuje vsakdanja slika na mnogih slovenskih njivah! Naloga so zato jasne: – meliorirati, združiti in zaokrožiti razdrobljena zemljišča – intenzificirati kmetijstvo in bolje izkoristiti travnat svet, kjer so travne in pašne površine osnovni in edini vir hrane

– podpreti planinske in hribovske kmetije. Srednjeročni program kmetijstva in živilstva Referat s tem naslovom je prispeval dipl. oec. Gusti Grof. V njem se naprej zavzema, da moramo zaradi večvrstnega pomena hrane (primarni vir energije, ekonomska in politična neodvisnost) dati kmetijstvu prednost v slovenskem razvojnem

M-Kmetijska zadruga predložila program razvoja

Leo Frelih – M-KZ Cerknica

Razvoj živinoreje v občini Cerknica

Mercator-KZ Cerknica je predstavila program razvoja kmetijske proizvodnje na območju, ki predstavlja prehrambeno zaledje glavnega mesta Slovenije. Program vključuje devet dejavnikov, ki so zadolženi za to preskrbo; med njimi so kar trije člani v proizvodno-prodajni verigi sozda Mercator.

Kmetijska zadruga Cerknica je nosilka razvoja in napredka kmetijstva na območju občine Cerknica. Površina občine meri preko 48 tisoč hektarov in vključuje 129 naselij. Delež kmetijstva v bruto proizvodni občine je 8 odstotkov, delež kmečkega prebivalstva pa 18 odstotkov. Ta delež se iz leta v leto zmanjšuje, hkrati pa se slabša tudi storilnostna struktura. Vse več je ostarelih. Danes kmetuje le še 8 odstotkov prebivalcev.

Na območju KZ Cerknica je zaščitanih 1.050 kmetij od skupno 1.230 kmečkih gospodarstev. Per-

Organiziranost kmetijske proizvodnje

Kmetijska zadruga Cerknica v sklopu SOZD Mercator ima organiziranih 7 zadružnih enot, ki se pokrivajo s krajevnimi skupnostmi. Posamezne zadružne enote vodi pospeševalec (sedem pospeševalcev), ki skrbi za organizirano proizvodnjo kmetijskih pridelkov v vseh fazah, od proizvodnje do prodaje.

V letu 1978 je bilo na območju občine 5.250 glav goveje živine in 2 tisoč prašičev. Podatki o proiz-

in izbiranja potrebnih sredstev za načrtovano proizvodnjo.

Nosilci razvoja živinoreje so: Skupščina občine Cerknica, združeni kmetje v Kmetijski zadrugi Cerknica, Kmetijska zadruga Cerknica, Mercator-Tovarna mesnih izdelkov Ljubljana, Mercator-temeljne organizacije, ki se ukvarjajo s trgovino, SIS za preskrbo mesta Ljubljane in druga organizacije ki združujejo sredstva za pospeševanje kmetijske proizvodnje, veterinarska služba, Zavarovalnica Triglav, in kmetijska razvojna skupnost občine Cerknica.

Lepa živina z bloške planote – KZ Cerknica. Foto Jaro Novak

spektivo razvoja ima le okoli 600 kmečkih gospodarstev. Sedemdeset odstotkov kmetij je višinskih in le 30 odstotkov nižinskih. Teren je pretežno kraški, nadmorska višina se giblje od 440 do 1796 metrov. Planinski svet predstavljajo kraško Planinsko, Rakovško in Cerkniško polje, med nižje predelne spadajo Loška dolina, Vidovska, Begunjska in Bloška planota. Obdelovalna površina – travniki, njive, sadovnjaki – zajemajo nekaj več kot 15 tisoč hektarov, od tega 13 tisoč hektarov v zasebni lasti. Med obdelovalnimi prevladujejo travniške površine, in sicer kar dobre tri četrtine. Več kot polovico kmetijskih površin pokrivajo gozdovi, pa zato najmočnejše mesto v gospodarstvu občine zavzema lesno predelovalna industrija.

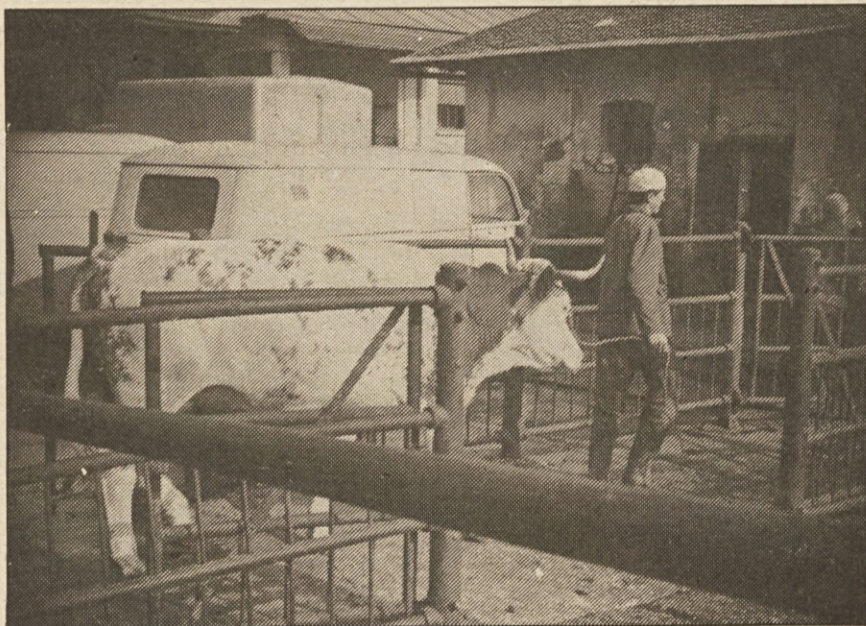
Klimatske razmere so neprikladne za pospešeno kmetijstvo. Najslabši pogoji so zaradi nizkih temperatur na Babnem polju ter na Bloški-Vidovdanski planoti (razlike med -30 do +30 stopinj Celzija).

Opremljenost kmetij

Na območju Kmetijske zadruge Cerknica je 1.250 govejih hlevov s skupno 6.250 stojišči (5 stojišč na hlev). Razen tega je še 1.100 hlevov za prašiče z zmogljivostjo 3.000 prašičev (3 prašički na hlev). Zgrajenih je tudi 15 stolpnih silosov s skupno prostornino 1.000 kubičnih metrov in 13 pod folijo koritastih silosov.

Opremljenost kmetij s kmetijsko mehanizacijo kaže na to, da so kmetije pomanjkanje delovne sile nadomestile za nakupom kmetijskih strojev. V letu 1979 je bilo na celotnem območju 740 traktorjev, 1150 motornih kosilnic, 235 samonakladalnih prikolice, 17 trosilcev za hlevski gnoj, 45 za mineralna gnojila, 30 sodov za gnojeko, 3 kombajni, 8 traktorskih škropilnic in 46 molznih strojev. V tem času je bilo ustanovljenih preko 120 strojnih skupnosti.

Tudi poraba kreditnih sredstev kaže, da so se proizvodne zmogljivosti stalno povečavale. Leta 1970 je 26 kmetij najelo skupno 318 tisoč din kreditov. Leta 1978 pa je 231 kmetij najelo že 11.347.000 din, kar kaže na veliko rast naložb.

Mesta terjajo vse več mesa. Foto Hvastija Kancijan

vodnji kažejo, da so v letu 1979 pridelali 1.300 ton živine (živa teža), 2,5 milijona litrov mleka in 700 ton krompirja.

Glavna proizvodna usmeritev je predelovanje mesa in mleka, v zadnjem času pa tudi krompirja.

Celotna proizvodnja je usmerjena v izkoriščanje naravnih pogojev travniškega sveta v skromnih kraških razmerah. Nihanja v proizvodnji so odraz nestabilnih tržnih razmer v preteklem srednjeročnem obdobju in močno razdrobljene proizvodnje z ustrezno starostno strukturo.

Osnovna usmeritev nadaljnega razvoja je v proizvodnji mesa, mleka in krompirja ter navezava na že zgrajene predelovalne zmogljivosti v republiškem središču, kjer je vloženo tudi minulo delo proizvajalcev občine Cerknica, saj traja medsebojna navezava že več desetletij. Srednjeročno obdobje začrtane usmeritve postavljajo predvsem nosilec kmetijske proizvodnje v občini, še posebej pa nosilec razvoja živinoreje, pomembne naloge, ki jih je potrebno temeljito izpolnjevati. Začrtano 100 odstotno povečano proizvodnjo mesa za znanega potrošnika v občini in mesa za Ljubljano terja temeljito lotevanje izvajanja nalog

Naloge posameznih nosilcev so naslednje:

Ob sprejemanju smernic srednjeročnega razvoja občine Cerknica mora biti kmetijstvo in s tem pridobivanje hrane opremljeno kot prednostna panoga.

V prostorskem načrtu mora biti upoštevana popolna zaščita kakovostne zemlje prvega območja za kmetijsko izrabo zaradi izredno majhnih razpoložljivih površin v ravnini.

Izdelana morajo biti merila za ustrezno obdelavo zemljišč in poostreni kriteriji pridobivanja statusa kmeta.

Sprejeti je potrebno dodatne olajšave za hribovske kmetije, ki jih imamo pri nas 85 procentov.

Sprejeti je potrebno samoupravni sporazum o združevanju sredstev za investicije pri normalni preskrbi oziroma ustvarjanju prehrambenih blagovnih rezerv.

Osnovna naloga združenih kmetov je usposobiti 4 tisoč stojišč za proizvodnjo mladih pitanih govedi. Z ustreznimi adaptacijami in naložbami je potrebno modernizirati in poenostaviti sistem pitanja živine, in sicer od 100 – 550 kg.

Združeni kmetje morajo vse za rejo sposobne živali privezati za nadaljnje pitanje oziroma plemen-

sko vzrejo. Izločanje živali glede na lastnosti morajo opraviti skupaj s pospeševalno službo. Vse za rejo sposobne telice je potrebno pripustiti in jih glede na kakovost izločiti šele po prvi telitvi kot mlado govedo.

Združeni kmetje morajo svoje površine najracionalneje izkoristiti z optimalno uporabo umetnih gnojil ter pravilnim spravilom krme, siliranjem pod folijo, koritastimi in stolpnimi silosi, prevetrovanjem in pašno – košnim sistemom. Izkoristiti je potrebno domače vire hrane, še posebej tam, kjer je možna proizvodnja silažne koruze oziroma pašno – košni sistem. Nujno se morajo lotiti združevanja zemlje. Za krmljenje morajo združeni kmetje uporabljati ustrezno tehnologijo pospeševalne službe.

Pri posodobitvi skupnih hlevov in lastnih hlevov, potrebne mehanizacije in urejanju zemljišč morajo združeni kmetje zagotoviti v naslednjem srednjeročnem obdobju 30 milijonov dinarjev lastne udeležbe v denarju, delu in materialu.

Pripravi je treba natančno evidenco vseh proizvajalcev živine zaradi planiranja načrtane proizvodnje; priporočati najoptimalnejšo tehnologijo krmljenja v različnih območjih občine; pripraviti vse potrebne tehnološke projekte kmetij, ki so potrebne pri prenovitvi ali novogradnji. Zagotoviti investicijske elaborate in zagotoviti potrebna sredstva za načrtovane objekte preko HKS in bank (poenostavitve objektov).

Uvesti je treba najnovejšo tehnologijo na kmetijah in zagotoviti vse potrebne načrte pri prehodu na nove načine spravila krme (silos, pašno-košni sistem, prevetrovanje); zagotoviti pravilen krmni obrok ob upoštevanju zagotavljanja krmil, in sicer kompletnih krmnih mešanice, pesnih rezancev, oziroma koruze in ječmena.

Pripravi je treba sistem preventivnega varstva živali in način zavarovanja ter zagotoviti prodajo vseh proizvodnih viškov. Organizirati je treba ustrezne samoupravne oblike združevanja kmetijskih proizvajalcev za sodelovanje s klavnico oziroma predelovalno industrijo, trgovino in potrošniki.

Zagotoviti je treba ustrezno selekcijsko politiko z uporabnim

vodne zmogljivosti ter storilnosti in kvaliteto izdelkov. Skupaj s Kmetijsko zadrugo Cerknica mora nabaviti manjkajoči del telet na področju Krškega in Lendave.

Za nabavo telet in krmil mora zagotoviti del sredstev v višini 20 milijonov din.

Trgovina mora vso naročeno proizvodnjo prodati najugodnejšemu kupcu. Zagotoviti mora skupaj s potrošnikom v dohodkovnem odnosu ustrezno ceno proizvajalcu, oblikovano, na podlagi razmerja žive teže živine in koruze, ter ostale stroške organizatorja proizvodnje, veterinarske službe, zavarovanje živine in drugih stroškov, ki so neizogibni pri tekoči proizvodnji.

Izdelati mora bilanco potreb za svoja prodajna mesta in trajno sprejemati naročeno proizvodnjo. Skupaj s SIS za preskrbo mesta Ljubljane mora zagotoviti sredstva za pokrivanje razlike med priznanim in tržno vrednostjo mesa.

SIS za preskrbo mesta Ljubljane in skupnost ljubljanskih občin mora v svojih srednjeročnih dokumentih opredeliti pomembnost širših vplivnih področij, kot je občina Cerknica, z vidika trajnega preskrbovanja z mesom, mlekom in krompirjem.

Izdelati mora prehrambeno bilanco za mesto Ljubljana in s samoupravnimi sporazumi zagotoviti naročeno proizvodnjo s področja občine Cerknica.

Za naročeno proizvodnjo mleka in mesa mora zagotoviti sredstva za pokrivanje razlike med zajamčeno, dogovorjeno in tržno ceno, ki se oblikuje na osnovi cene koruze kot osnovnem parametru, in sicer v razmerju 1 : 8,5 za proizvajalca, s tem da se cena koruze ugovarja na podlagi 6-mesečne cene koruze, dosežene v slovenskih mešalnicah. SIS za preskrbo in trgovina morata za to naročeno proizvodnjo mesa in mleka zagotoviti do leta 1985 planirana nevrtačljiva sredstva v višini 60,5 milijonov din do leta 1985.

Osnova za izračunavanje sedanje razmerje koruze, doseže fea slovenska mešanica, in žive teže cen živine, določene z odlokom o minimalnih skupnih cenah (Ur. list SFRJ št. 66/70).

Veterinarska služba mora zago-

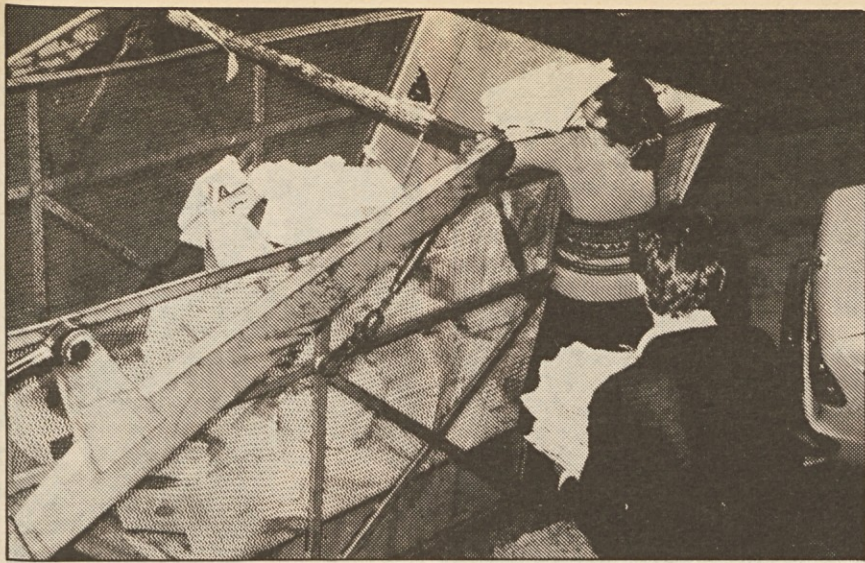
Traktor, ponos kooperanta z Unca.

kovati preventivno varstvo vhlavljenih živine in opravljati pravočasno kakovostne posege. Na podlagi skupnega dogovora mora zavarovalnica zavarovati vse vhlavljenе živali za celotno zdravljenje, pogin ali ekonomski zakol. Na podlagi sporazuma je potrebno opredeliti skupno zavarovanje kmetije kot celote in opraviti izravnavo znotraj kmetijske rezikne skupnosti za občino Cerknica.

Kmetijska razvojna skupnost občine Cerknica mora zagotoviti sredstva za kvalitetno in številno pospeševalno službo, ki je nosilec programa razvoja. Zbrana sredstva naj bi poleg osnovnega namenja usmerjala pospeševalno uvajanje racionalizacije pri postopkih vzreje in s tem za večje prihodke vseh, ki so vključeni v predloženi program.

Predloženi program kmetijske proizvodnje je bil obravnavan na samoupravnih organih Mercator-Kmetijske zadruge Cerknica in zborih kmetov, kjer je bilo opredeljeno stališče, da je le ob popolnem izvajanju načrtovanih nalog vseh nosilcev v dohodkovni verigi moč uresničiti začrtane cilje. V postopku razprave o programu se je zato potrebno zelo jasno opredeliti za vsako posamezno, nalogo in jo tudi materialno ovrednotiti.

Vso naročeno proizvodnjo mora tovarna predelati oziroma kot nujni delež prodati v svežem stanju. Zagotoviti mora optimalne proiz-

Mladinke in mladinci Delovne skupnosti SOZD Mercator tudi v letošnjem letu nadaljujejo z akcijami zbiranja in prodaje starega papirja. Vemo, da se po pisarnah sčasoma neberejo ogromni kupi papirja, ki žal večinoma romajo v koše za odpadke. Lani so člani osnovne organizacije ZSMS DS SOZD v dveh akcijah nabrali za 4000 dinarjev papirja in tako vsaj za silo pokrili dno kronično prazne blagajne. V letošnjem, stabilizacijskem letu, so takšne akcije še posebno spodbudne in posnemanja vredne. Tekst in foto: Matjaž Marinček

Iz Veleblagovnice Beograd

Djurica Sremac – M-Contal

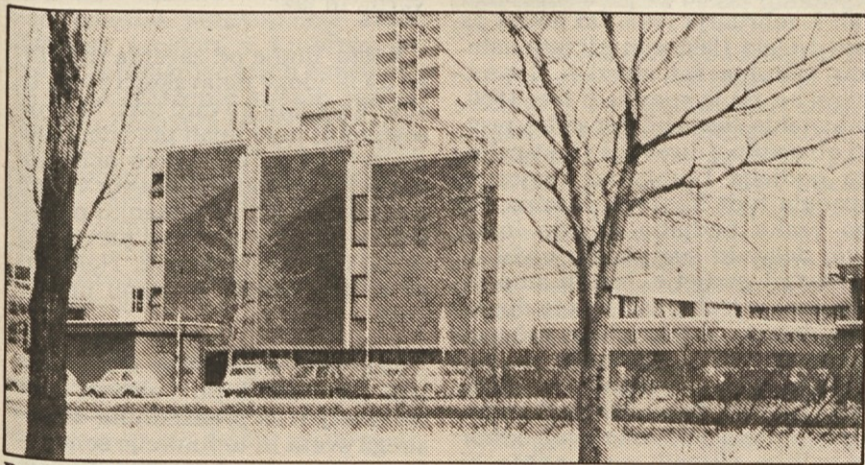
Poučeni ranijim iskustvima

Trgovina je oduvek bila dobar pokazatelj privredne situacije, a i reakcije na mere koje se u privredi preduzimaju obično se preko trgovine najpre osele. Maloprodaja kao deo trgovine koji ima neposredan kontakt sa tržištem obično takve promene prva osele.

U Mercatoru se maloprodajom bavi i Veleblagovnica u Beogradu u kojoj smo uz pomoć druga Milosava Anđelkovića, rukovodioca opštih poslova, pokušali da saznamo koliko će mere ekonomske stabilizacije uticati na poslovanje ove sada već poznate Beogradske robne kuće.

»Pa mogu vam reći,« počeo je drug Anđelković, »da ako pogledamo period koji smo ostavili za sobom, situacija nije baš jednostavna. Mi smo do 1977. godine poslovali vrlo loše, a ove dve po-

cena robe u maloprodaji nakon uvođenja mera ekonomske stabilizacije došlo je do zamrzavanja marži, tako da smo mi dobili manje. Zatim, kupci koji su do tada bili komotni i kupovali dosta, počeli su manje kupovati pa zamalo da nam se 'istopi' prošlogodišnji povećan promet. No mi poučeni ranijim iskustvima, sada smo išli ispred događaja, pa smo organizovanjem komercijalne službe izvršili dalju specijalizaciju poslova, tako da se poslovođe odeljenja brinu za planiranje i realizaciju pla-

Poslojce Mercatorjeve Veleblagovnice u Beogradu. Foto Djurica Sremac

slednje godine, koje su poslovno bile dobre, pomogle su nam da konačno počnemo da razmišljamo i o boljoj budućnosti ovog kolektiva. Upravo početak ove godine je bio kraj jedne etape razvoja i nadgradnje našeg dvogodišnjeg rada na razvoju međusobnih odnosa u pogledu odnosa prema poslu i ispunjavanju radnih dužnosti, tako i raspodele onoga što je zajednički ili ličnim radom stečeno. Mi smo naime krajem januara ove godine usvojili dva nova samoupravna akta, i to: pravilnik o radnoj disciplini i načinu izvršavanja radnih dužnosti, kojim je vrlo precizno definisan odnos prema poslu svakog pojedinca, što je obzirom na specifičnost našeg posla veoma značajno, a takođe smo usvojili i odluku o posebnim kriterijima za obračun i isplatu ličnih dohodaka u kojima se predviđaju grupne (odeljenjske) i individualne analize rezultata rada, a samim tim i takav način nagrađivanja.

»No vratimo se prvom temi. Kako se kod vas, družo Anđelkoviću, osećaju mere stabilizacije?«

»Pa mogu reći da u početku dosta jako. Pored većeg povećanja

smena, a komercijalisti za tržište nabavke. U planu nam je takođe bolje izkorišćenje prodajnog prostora, a i samim tim otvaranje novih odeljenja, kao što su: auto delovi, metalna roba, tapete i druga. Ako sve to u globalu pogledamo vidi se da krajnji cilj prodavca, a to je dobiti kupca, stvaramo poboljšanjem usluga i proširenjem asortimana, što sa jedne strane znači uštedu vremena i napora za kupca da do željenog proizvoda dođe, a sa druge povećanje naše produktivnosti.

»Da li još nešto posebno možemo reći o sprovođenju mere ekonomske stabilizacije?«

»Pa mogu dodati da je ovo što sam rekao samo u globalu iznesen način na koji mi razmatramo i razrešavamo ovu problematiku, dok, bar što se konkretnih akcija tiče, mi naš čitav program imamo do detalja, kako što se tiče obaveza tako i što se tiče rokova, veoma precizno definisan. Uostalom kad prvi put budemo analizirali sprovođenje zadatka i rokova, a to će biti uskoro, navratite pa ćete na licu mesta videti kako to ide!«

Razporeditev skupnega dohodka MIB

Samo Dostal – Delovna skupnost M-Interne banke

Priporočila interne banke

Zbor Mercator-Interne banke je imel 28. februarja 1980 svojo 8. sejo oziroma 1. v novem sestavu, kajti v vseh tozkih in novitih delovnih organizacijah sozda so v decembru 1979 in januarju 1980 potekale volitve delegatov zbora MIB. Ugotovljamo, da je poteklo že dve leti od konstituiranja M-Interne banke in da je v tem času postala ena izmed najpomembnejših vezi, ki združujejo vse tozde in delovne organizacije v SOZD Mercator.

Iz poslovnega poročila M-Interne banke za leto 1979 so bili novi delegati seznanjeni s celotnim področjem poslovanja, ki ga MIB in delovna skupnost MIB opravljata za vse svoje članice. Iz pregleda izvrševanja programa dela za leto 1979 je razvidno, da je MIB v celoti izpolnila zastavljeni program, če pa k temu dodamo še pregled izvrševanja finančnega plana, lahko ugotovimo, da uspešno izvršuje funkcijo, zaradi katere je bila ustanovljena. Pregled prihodkov in odhodkov v odnosu na leta 1978 in 1979, poslovnega rezultata od 1. 1. 1979 do 31. 12. 1979 in bilance stanja na dan 31. 12. 1979 kaže, da so posamezne planske postavke, pa tudi primerjalni podatki z letom 1979, krepko prekoračeni, kar dokazuje, da je ravno v letu 1979 MIB močno razširila področje svojega dela. Da pa bi MIB lahko ravno tako uspešno opravljala svojo funkcijo in se prilagodila ter prispevala svoj delež k stabilizaciji gospodarstva, so delegati razpravljali o ukrepih in akcijah v zvezi z uresničevanjem stabilizacije v letu 1980.

Preudarno s sredstvi

Eden od bistvenih pogojev za uresničevanje stabilizacijskih ciljev je smotno gospodarjenje z denarnimi sredstvi, zato se mora tudi MIB na tem področju temeljito angažirati. Prizadevanja morajo biti usmerjena k racionalizaciji gospodarjenja s sredstvi, kar se bo odražalo na zmanjšanem odlivu dohodka za obresti. Zmanjšano zadolževanje v zmanjšani odvisnosti od temeljnih bank in se odraža v večji stopnji samofinansiranja na ravni tozdov in sozda. K takemu ravnanju bo sicer vodil že sam položaj temeljnih bank, ki v glavnem niso sposobne dovoljevati dodatnih kreditov, zato bo treba vsaj zaradi stopnje inflacije povečana potrebna sredstva kriti z lastnimi viri sredstev.

Da bo MIB lahko smotno gospodarila s sredstvi, se morajo tozdi, delovne organizacije in MIB lotiti predvsem naslednjih ukrepov: temeljito proučiti vse vrste zalog, od proizvodnih do trgovskih, in to po vseh organizacijskih enotah. Določiti morajo realne optimalne normative, ki bi zavezovali komercialne in druge delavce, da skrbijo za čim hitrejši obračanje zaloga (morda to tudi stimulirati) in mesečno spremljati disciplino na področju zaloga. Planirati morajo učinkoviteje: trimesečno, mesečno ter tekoče in to ob čim tesnejši povezanosti ostalih temeljnih oziroma izvajalnih funkcij (nabavna, proizvodna, prodajna in kadrovska) s finančno funkcijo, kjer se te med seboj prepletajo. Skrbeti morajo za usklajenost blagovnih in denarnih tokov. Učinkovito morajo mobilizirati razpoložljiva denarna sredstva, kar bodo dosegli z učinkovitim operativnim finančnim planiranjem, s koncentracijo in združevanjem sredstev oziroma vseh občasnih viškov in najemanjem le občasnih likvidnostnih kreditov pri MIB po Samoupravnem sporazumu o medsebojnem kratkoročnem kreditiranju. Racionalizirati morajo poslovanje z vrednostnimi papirji. Za obveznosti, za katere je pogodbeno dogovorjeni netto plačilni rok daljši od 15 dni, bo treba izdajati menice (to nam predstavlja brezobrestni kredit). Menice bo treba izdajati tudi za obveznosti, za katere je pogodbeno dogovorjen daljši plačilni rok in kjer je obrestna mera nižja od obrestne mere pri temeljni banki. Blago oziroma storitve bo potrebno praviloma prodajati tako, da bo plačilo izvršeno z virmanskim nalogom v roku 15 dni (detajlistična trgovina z gotovino

takoj), kadar to ne bo mogoče in bo šlo za plačilo s strani kupca z menico, pa si bo treba prizadevati, da bo menica avalirana od temeljne banki, kar je ceneje od kredita, saj so ekskontne stopnje pri temeljnih bankah 7 odstotne. Prejete menice ne bodo smele ostajati v predalih, pač pa jih bo treba ekskontirati ali indosirati na upnike za obveznosti iz dolžniško upniških razmerij. Najmanj enkrat mesečno bo tudi treba spremljati oziroma ugotovljati, ali je bilo denarno poslovanje racionalno.

Z vsemi navedenimi ukrepi zmanjšana raven zadolževanja, del prepotrebne dohodka pa bo ostal za razširjeno reprodukcijo.

Skupni dohodek in skladi

Glede na to, da TOZD Veleblagovnica Beograd (M-Rožnik) še ni sprejela Samoupravnega sporazuma o oblikovanju in uporabi prihodkov ter razporejanje skupnega dohodka M-Interne banke, je moral zbor MIB predhodno sprejeti sklep o uporabi določil tega samoupravnega sporazuma, saj v nasprotnem primeru ne bi bilo mogoče realizirati razdelitve skupnega dohodka na osnovi združevanja sredstev in uporabe združenih sredstev ter združevanja dela prihodkov MIB iz dela skupnega dohodka, doseženega z uporabo združenih sredstev. Iz izračunov razdelitve skupnega dohodka na osnovi združevanja sredstev in na osnovi uporabe združenih sredstev je razvidno, da so članice udeležene pri skupnem dohodku v skupnem znesku 6.409.639 dinarjev, od tega pri skupnem dohodku Ljubljanske banke – Gospodarska banka (LB GB) v znesku 2.840.486 dinarjev. Seveda pa je obveza članic tudi to, da združujejo sredstva za rezervni sklad MIB v znesku 262.730,75 dinarjev, za rezervni sklad LB GB v znesku 779.803,85 dinarjev, za sklad solidarne odgovornosti LB GB znesek 538.529,05 dinarjev, za sklad osnovnih sredstev LB GB 1.198.267,75 dinarjev in v sklad osnovnih sredstev MIB znesek 155.000,00 dinarjev; skupnih obveznosti za združevanje je torej za 2.934.331,40 dinarjev.

Iz izračunov in tabel je tudi razvidno, da TOZD, ki so pretežno koristile združena sredstva, združujejo sredstva za vse namene v MIB v približno enakem deležu, kot so udeležene pri dohodku. Članicam, ki pa so svoja likvidna sredstva usmerjala kot depozite na MIB, ostaja najmanj polovica (v posameznih primerih pa tudi več) od udeležbe pri skupnem dohodku, kar praktično pomeni, da so depoziti članic dodatno obrestovani še za dva poena.

Delegati so bili obveščeni tudi o poprejšnji obravnavi osnutka analize uresničevanja srednjeročnega plana razvoja M-Interne banke za obdobje 1976 do 1980, s poudarkom razvojnih možnosti v naslednjem srednjeročnem obdobju in osnutkom smernice za pripravo plana razvoja M-Interne banke za obdobje 1981 do 1985.

Dvoletno delo poslovnega odbora MIB

S prenehanjem mandata delegatom v zboru M-Interne banke in izvolitvijo novih delegatov je potekel tudi mandat članom poslovnega odbora MIB.

Poslovni odbor M-Interne banke, ki je bil izvoljen na 1. seji zbora M-Interne banke, je na svoji prvi seji, dne 23. 1. 1978, izvolil za predsednico odbora Cirilo Kušar, delegatko tozda Conimex (M-Contal), za njenega namestnika pa Cirila Jarnoviča, delegata tozda Standard (M-Velepreskrba).

Poslovni odbor je imel v svojem mandatnem obdobju 33 sej, na katerih je obravnaval zahteve za odobritev kratkoročnih kreditov, garancij in avalov, zahteve za

odobritev koriščenja združenih sredstev za investicije, periodične obračune, gradiva za zbere temeljne banke ter druge pomembne odločitve, za katere je bil kompetenten, da jih sprejema. Skliceval je tudi seje M-Interne banke in bil predlagatelj dnevnega reda ter predhodno obravnaval vse samoupravne akte, katere so sprejemali zbor M-Interne banke oziroma članice MIB z osebnim izjavljanjem.

Glede na to, da so bili člani poslovnega odbora iz različnih krajev Slovenije, je treba povedati, da so bile seje vedno sklepne in da jih ni bilo potrebno zaradi nesklepnosti nikoli prestavljati. Vsa gradiva so bila temeljito obravnavana, kar je razvidno tudi iz tega, da je poslovni odbor sprejel 317 sklepov, ki so bili tudi realizirani.

V cilju čim uspešnejšega poslovanja in enakopravnega odnosa vseh članic MIB, je skušal poslovni odbor čimbolj poslovno urejati vse medsebojne odnose med članicami in je na področju kratkoročnega kreditiranja odobril za 18.094.094.466 dinarjev likvidnostnih in kratkoročnih kreditov za obratna sredstva ter avaliral menice do 90 dni. Na področju investicijske gradnje, kjer je bil z obravnavanjem zahtevkov za koriščenje združenih sredstev za investicije posredno realizator uresničevanja srednjeročnega programa razvoja SOZD Mercator, je odobril 49 zahtevkov po združenih sredstvih, 10 garancij o zagotovljenih sredstvih in 10 garancij o zagotovitvi plačil. Zaradi različnih predpisov in zakonov s področja bančništva, predvsem pa tistih določil, ki urejajo poslovanje internih bank, pa tudi različnih tolmačenj zakonskih predpisov SDK, Narodne Banke in sekretariata za finance, je moral poslovni odbor v smislu dobrega gospodarjenja usklajevati potrebe svojih članic z možnostmi, ki so se mu ponujale v okviru zakonskih določil.

Iz periodičnih obračunov in zaključnih računov, ki sta jih obravnavala poslovni odbor in zbor M-Interne banke, je bilo razvidno, da so vsi sprejeti akti, od Samoupravnega sporazuma o združitvi v Mercator-Interno banko, pa do vsakoletne poslovne politike MIB, ki urejajo dohodkovne odnose med članicami MIB, pravilno zastavljene, saj je iz vseh periodičnih obračunov in zaključnih računov razvidna upravičenost in nujnost po zbiranju in plasiranju denarnih sredstev v okviru dogovorjenih obrestni in nadomestil. Glede na to, da so interne banke zaživele šele z Zakonom o osnovah kreditnega in bančnega sistema, sprejetim v letu 1976, je imel poslovni odbor pomembno nalogo, da temeljito obravnavajo osnutke predlogov Statuta MIB, Samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med MIB in njeno delovno skupnostjo, Samoupravni sporazum o oblikovanju in uporabi prihodkov ter razporejanju skupnega dohodka v MIB, Pravilnik o organizaciji in vodenju knjigovodstva za poslovanje interne banke in delovne skupnosti interne banke, vsakoletni Plan interne banke in druge samoupravne akte ter da jih predlaga v sprejem zboru MIB.

Iz vsega navedenega, kar pa je le kratek povzetek vseh pomembnejših zadev, ki jih je poslovni odbor na sejah obravnaval, je razvidno, da je poslovni odbor uspešno opravljal vse zastavljene naloge in bil realizator vseh samoupravnih dogovorjenih in zakonsko opredeljenih določil ter tako omogočil uspešno poslovanje Mercator-Interne banke in njenih članic.

Zbor MIB je na koncu sprejel razrešnico za stari poslovni odbor in izvolil nove člane, ki se bodo konstituirali na svoji prvi seji.

Trideset let samoupravljanja

Jože Rozman

Prvi delavski svet v Kavarni Evropa

Dvanajstega aprila bo minilo trideset let, odkar so v Kavarni Evropa (tudi takrat se je imenovala tako, danes je to zd delovne organizacije Mercator-holeti gostinstvo) izvolili prvi delavski svet. Nežka Maček, danes Novak, obratna blagajničarka v kavarni, je bila prva predsednica delavskega sveta, Ivan Šipek pa je bil izvoljen na prvega predsednika upravnega odbora v kolektivu, ki je takrat štel 18 delavcev. Danes je predsednica delavskega sveta Marta Bedenikovič, kvalificirana natakariča v slaščičarni Evropa.

Kako je bilo pred tridesetimi leti, se spominjata Nežka Novak in Ivan Šipek.

Nežka Novak: »Leta 1946 sem prišla v Ljubljano kot hči podeželskega gostilničarja. Najprej sem se zaposlila v Riu, leta 1948, ko so Kavarno Evropa nacionalizirali, pa sem odšla tja in ostala v Kavarni do leta 1952. Leta 1947 so začeli članiti v sindikat. Mene je zanimalo vse, kar se je dogajalo okoli mene, zato sem začela delovati v sindikatu in mladinski organizaciji.

Veliko smo delali takrat, to pač, podnevi služba, potem pa udarniške akcije, včasih tudi ponoči. Kopalni smo zbirni kanal v Ljubljani, gradili litostrojske bloke, študentsko (danes triglavsko) restavracijo, pripravljali drva na Mokrcu,

udarniško delali na Pšati in še in še.

Potem ja prišla parola »tovarne delavcem«. Jaz sem o tem že nekaj slišala med vojno, no, potem smo zvedeli, da bomo volili delavske svete. Na raznih sestankih in množičnih zborih so nam govorili o pomenu in vlogi teh teles. To novost sem sprejela samoumevno,

Tam, kjer je sedaj pokrit prehod za Supermarket, je bil včasih vrt Kavarne Evropa. Nežka Novak je bila blagajničarka v kavarni

Ivan Šipek kot predsednik delavskega sveta na izletu kolektiva v Mirno, Dolenjske toplice in Otočec

V Kavarni Evropa (danes tozd delovne organizacije Mercator-holeti gostinstvo) so 12. aprila 1950 izvolili prvi delavski svet. Foto Jože Rozman

Marta Bedenikovič na svojem delovnem mestu. Foto Jože Rozman

kot pomoč delovnemu človeku, da bo šel lažje skozi svoje življenje. Takrat sem bila povsod zelo aktivna, zato so od sindikata prišli k meni in so rekli: »Mačka (tako so mi namreč rekli), ti boš predsednik«. Tako so me predlagali in na volitvah so me sprejeli.

Vabila na sestanke delavskega sveta, ki je takrat štel osem ali devet članov, smo objavljali na stenčasu. Vsi člani so redno prihajali na sestanke, razen če je bil kdo bolan. Koliko sestankov smo imeli? Kakšnih osem do deset na leto, upravni odbor se je sestel večkrat, morda petnajstkrat na leto. Na delavskem svetu smo razpravljali in odločali o prometu in zaposlenih, o tem, kaj bomo popravljali, kaj bi lahko izboljšali itd, upravni odbor pa je te naše sklepe uresničeval in pripravljaj seje za delavski svet.

Kot predsednica delavskega sveta sem odprla sestanek, predlagala dnevni red in potem smo ob vsaki točki zavzeto in živahno razpravljali. Oja, to je bila diskusija, zlasti če je koga doletela krivica. In ljudje so si upali na glas povedati, kar jih je težilo. No, morda smo se na začetku še malo bali predpostavljanih, kmalu pa smo spoznali, da smo pravzaprav mi tisti ki odločamo. Veste, takrat je resnično veljalo »vsi za enega, eden za vse«. Če koga ni bilo na

delo, smo delali namesto njega, tudi cel dan, če je bilo treba; besed »ne bom« nismo poznali. Pa je bilo lušno takrat, vam povem, tako vzdušje, tako veselje, kar topli smo se med seboj, kdo bo več naredil. Vse to delo mi je popestrilo življenje, me osrečilo, bila sem res zadovoljna«, se spominja tistih časov nazaj Nežka Novak.

Ivan Šipek je bil prvi predsednik upravnega odbora v Kavarni Evropa: »Kavarno so nacionalizirali 1. februarja 1948. Od takrat pa vse do leta 1966 sem bil tam natakark oziroma šef strežbe. Spominjam se, da je spomladi leta 1950, prav takle čas je bil kot sedaj, prišlo obvestilo z direktije Gostinskega podjetja Ljubljana, kamor je spadala tudi Kavarna Evropa, da bo vsako podjetje moralo imeti svoj delavski svet, ki bo vodil in upravljal podjetje. Mislili smo si, kaj nam je treba, saj imamo direktorijo, imamo direktorja in računovodjo, ki vodijo in urejajo vse potrebno, zato delavski svet ni potreben. Seveda, to so bili naši pomisleki. Potem smo imenovali odbor za volitve, okrasili smo volišče, ki je bilo v kleti na kegljišču (tam so sedaj sanitarni prostori), prinesli od nekod zastave in si v Riu sposodili volilno skrinjico. Listo kandidatov, ki jo je določil sindikat, smo obesili na stenčasi in potem smo volili. Lahko si katerega od kandidatov prečrtaš in poleg napisal drugega, a to se je bolj redko dogajalo. Po končanih volitvah je bila slovesna razglasitev izvoljenih v Nebotičniku. To smo naredili skupaj z Gostinskim podjetjem Nebotičnik in Emono. Ob imenovanju mi je kot predsedniku upravnega odbora direktorica Mery Palir simbolično izročila ključke.

Seveda, v začetku je bilo naše delo težko, lovili smo se, nismo dovolj poznali stvari, nismo bili navajeni na tak način vodenja podjetja. Imeli smo tudi razne sestanke, seminarje, prihajali so ljudje s centralnega komiteja in nam razlagali, kako in zakaj delavski sveti in upravni odbori. Počasi, z delom samim, smo spoznali svoje pravice in dolžnosti. Spominjam se tegale dogodka. Glasbeniki, ki so igrali v kavarni, in direktorica, so se med seboj dogovorili, da se glasbenikom povišajo plače. Takrat pa je Nežka, ki je bila predse-

dnica delavskega sveta, rekla, ne, tega pa ne podpisem, in tako je njihov dogovor splaval po vodi. Takrat smo prvič doumeli, da ne vodi podjetja samo direktorica. No, takšnih in drugačnih primerov je bilo kasneje še več in vse bolj sta se utrjevala vloga in pomen delavskega sveta in seveda tudi upravnega odbora, ki se je sestajal po potrebi. Sestavljali smo ga predsednica delavskega sveta, direktor, računovodja, moj namestnik, ki je bil ekonom v kavarni, in jaz.

Veste, ljudje od začetka tudi niso ločili vloge delavskega sveta in sindikata, bili so tudi taki, ki si na sestankih niso upali povedati vsega, zato pa so bili toliko bolj zgovorni za hrbotom. Tem sem vedno prigovarjal, tu, na sestanku povej, kar te tišči, tu je pravo mesto, da se odkrito pogovorimo. Nekateri so se pač počasi privajali na novost.

Moj prvi mandat je trajal dve leti. Na naslednjih volitvah sem bil izvoljen za predsednika delavskega sveta in te funkcije sem potem izmenoma opravljal do leta 1960. Takrat je bilo pač tako, da smo večinoma volili tiste, ki so bili že vpeljani, ki so stvari poznali.

Kdaj so bili sestanki? Izven delovnega časa, vsaj za nas, natakark-je-nočne ptice. Tu smo bili pač žrtev, namesto v posteljo, na sestanek! A posebej se zaradi tega ni nihče razburjal, saj smo radi delali, bilo pa je tudi zanimivo, pestro in lepo takrat.

Marta Bedenikovič je bila aprila lani izvoljena za predsednico delavskega sveta Kavarne Evropa. Od leta 1973 naprej sodeluje v sindikalni organizaciji v tozdu in občini: »V Kavarno Evropa sem prišla 1. junija 1953 naravnost iz gostinske šole. Če primerjam današnji čas s tistim, ko sem prišla sem, je razlika ogromna. Takrat je bil delavski svet bolj formalno telo, vodilni ljudje so imeli še vedno vodilno vlogo v podjetju. Danes ne gre nič mimo delavskega sveta, tudi ljudje so bolj obveščeni, vedo, kaj sme in ne sme storiti ta in oni. Tudi delovni pogoji so danes drugačni. Včasih smo delali vse praznike, nedelje, tudi ponoči, danes tega ni več. Res je vse drugače, veliko se je spremenilo.«

Pred tridesetimi leti in poprej

I. Pred letom 1950

● Misel o delavskem upravljanju je hkrati rojstvu delavskega razreda in delavskega gibanja. Teoretska izhodišča so dali že utopični socialisti, nato Marx, Engels, Lenin in drugi postmarksistični misleci.

● Pariška komuna leta 1871 je prvi primer delavskega upravljanja; boj za sodelovanje delavcev pri upravljanju podjetij je bil del programa naprednih delavskih strank.

● V prvi deželi socializma (oktobrska revolucija 1917), Sovjetski zvezi, so delavci sodelovali in delavskih kontrolah. Zaradi postopne prevlade državnega aparata je ideja o upravljanju delavcev počasi zamrla.

● Za povojno Jugoslavijo je značilna krepitev države in njenega aparata. Tedaj so delavci le delno sodelovali pri upravljanju podjetij preko delavskih zaupnikov in sindikatov, ki so imeli z zakonom določene pravice pri urejanju gospodarskih vprašanj. Tudi proizvodna posvetovanja so bila eden izmed teh načinov, vendar niso imela pravne podlage.

● Sveti direktorjev so bili zadnji korak pred uvedbo samoupravljanja, saj pomenijo začetek neposredne udeležbe delavcev pri delitvi v takrat še centralistično vodeni državi.

● Konec leta 1949 je vlada predlagala, da se začnejo ustanavljati delavski sveti.

● 23. decembra 1949 je izšlo navodilo o ustanavljanju in delu delavskih svetov v državnih gospodarskih podjetjih. Izbrali so večja in pomembnejša državna podjetja (215 v celi Jugoslaviji, od tega 47 v Sloveniji) v katerih je bilo treba izvoliti nove organe.

II. Leto 1950

● Izvedbo teh volitev je v Sloveniji prevzel glavni odbor zveze sindikatov in 7. januarja 1950 sklical konferenco direktorjev, predsednikov podružnic in partijskih sekretarjev podjetij, kjer naj bi bile volitve.

● Od 7. januarja do 11. februarja je bil rok za volitve prvih delavskih svetov. Z njimi naj bi dosegli večjo demokratičnost v proizvodnji in večjo zavzetost delavcev pri izpolnjevanju gospodarskih nalog. Delavski sveti so prevzeli del nalog, ki jih je do tedaj izvrševal direktor, sestajali so se enkrat mesečno, njihovi sklepi so bili pravno močni.

● 27. junija 1950 je zvezna skupščina sprejela »Temeljni zakon o upravljanju državnih gospodarskih podjetij in višjih gospodarskih združenj«.

● Do 15. septembra so morali izvoliti delavske svete hkrati z upravnimi odbori v vseh ostalih podjetjih. Delavski sveti, izvoljeni do 27. junija, niso izgubili svojih pravic, njihov mandat je trajal dve leti; izvolili so le še upravne odbore.

● Volitve so bile običajno svečane, s predajo tovarniških ključev s strani države v roke delavcev. Kandidatno listo za volitve v delavski svet je predlagala sindikalna organizacija.

● Prvi delavski svet v Sloveniji je bil izvoljen v kranjski Savi 7. januarja 1950. Med organizacijami, ki so danes v sozdu Mercator, pa so po doslej znanih podatkih prva delavska sveta izvolili v Kavarni Evropa in Kavarni-baru Nebotičnik (takrat Gostinsko podjetje Nebotičnik) 12. aprila 1950.

Jože Rozman

Mercatorjeve investicije

Nada Rihtar, M-Velepreskrba, TOZD Grosist

Že letos selitev v novo glavno skladišče

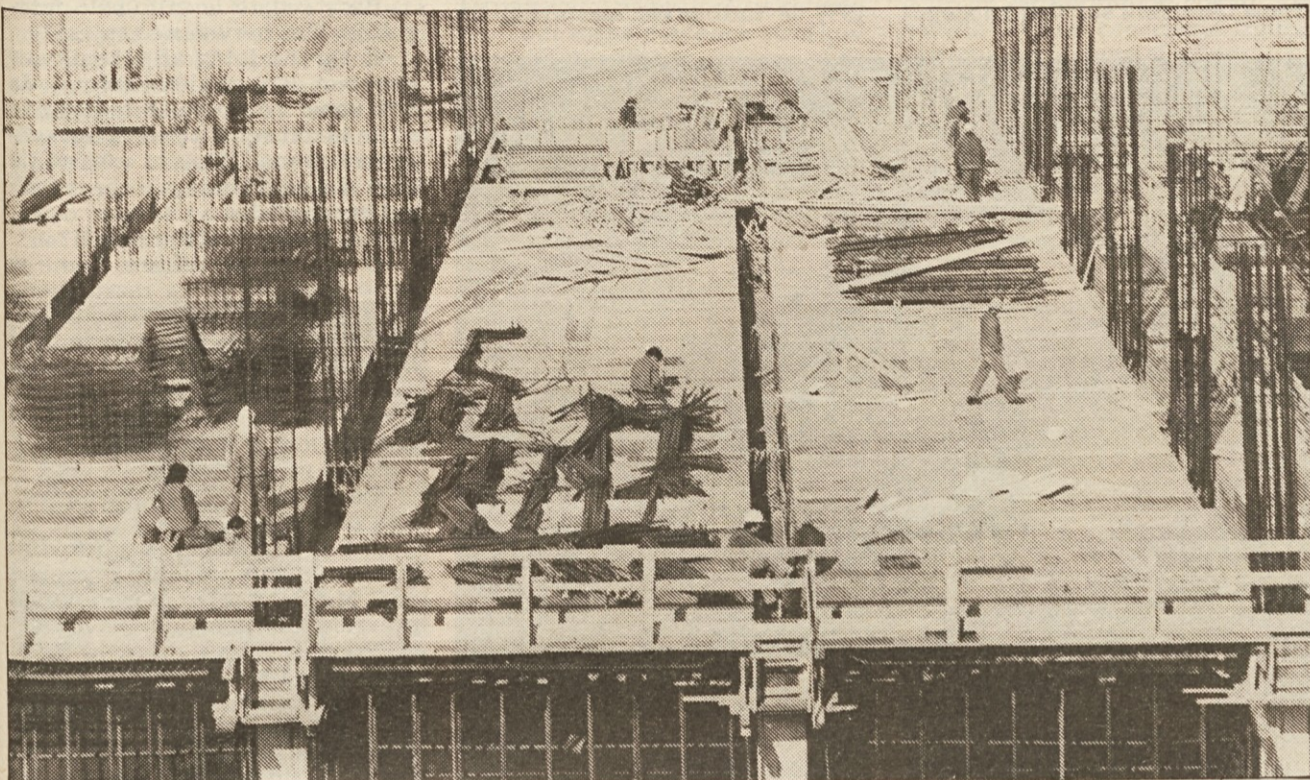
Izgradnja blagovnega centra Mercator – glavnega skladišča in pripadajočih objektov, katerega investitor je TOZD Grosist – poteka z manjšo zamudo, ki pa jo bodo gradbinci nadoknadili v sezoni. V teku so gradbena in elektroinstalacijska dela. Podpisane so že vse pogodbe za nabavo tehnološke opreme, razen za uvoženo, v predračunski vrednosti 9 milijonov dinarjev.

Skladišče bo opremljeno večinoma z domačo opremo. Uvozili bomo le tisto, ki jo doma ne izdelujemo, in to visokoregalne in komisionirane viličarje s pripadajočo opremo.

Največja investicija Mercatorja

To je prav gotovo največja investicija Mercatorja, saj bo veljala predvidoma 650 milijonov dinar-

krajših pomanjkanjih, ker bodo skladiščili znatno večje količine blaga. Tehnologija dela bo omogočala zelo kratke dobavne roke blaga do maloprodaje oziroma do kupca.

Gradnja skladišča Grosista na Slovenčevi ulici. Foto Matjaž Marinček

O tem, kakšen bo ta objekt izgledal po gradbeni zasnovi, kolikšne bodo njegove zmogljivosti in katera skladiščne sisteme bomo uporabili, smo že pisali.

Projekt je bil nekajkrat spremenjen; največja sprememba je v tem, da bo skladišče v celoti podkleteno, s čimer bomo pridobili nadaljnjih 6927 m² novih površin, ki jih bomo oddajali v najem drugim organizacijam. Najemnina nam bo dobrodošla pri odplačevanju anuitet za najeta posojila. To odločitev smo sprejeli na podlagi rezultatov raziskav tržišča, ki kažejo splošno pomanjkanje skladiščnega prostora v Ljubljani in veliko zanimanje raznih organizacij za skladiščenje stalnih rezerv oziroma občasnih sezonskih zalog živil in drugega blaga. Po letu 1985 pa bi omenjene prostore uporabljali že sami, saj bomo po predvidenih planih do takrat že toliko razširili obseg poslovanja, da bomo potrebovali tudi te skladiščne zmogljivosti.

Potrebna dodatna sredstva bomo pridobili v obliki posojil pri izvajalcih gradbenih, obrtniških in instalacijskih del ter pri dobaviteljih opreme.

Skupna investicija treh tozdv

Mile Bitenc

Nov blagovni center na obali

V Luciji pri Portorožu raste nov blagovni center, ki bo že v naslednjih mesecih lahko v ponos našim kolegom na obali.

Investitorji blagovnega centra v Luciji so trije. Z največjim deležem, kar 80,3 odstotka, je soudeležen TOZD Indus iz Kopra, 10 odstotkov odpade na TOZD Avtomaterial, prav tako iz Kopra, portoroška TOZD Preskrba (vse tri TOZD iz M-Nanos) pa je soudeležen z 9,7 odstotki.

Zakaj so se odločili prav za Lucijo? Pravijo, da je Lucija zelo perspektivno prodajno tržišče, ki trenutno nima niti ene prave trgovine s tehničnim blagom. Kraj, ki ima danes okrog 4000 prebivalcev,

jev. Nanjo smo delavci Grosista, pa tudi sozda Mercator, dolgo čakali. Potreba po gradnji novega, večjega in sodobnega centralnega skladišča se kaže že dolgo. Sedanje, ki je vse premajhno in zastarelo (vse se še dela ročno), ne more zadovoljiti potreb vseh kupcev –

Cenejša in dobra preskrba

Sedanje skladišče na Tobačni ulici je ozko grlo v reprodukcijskem procesu; zaradi zastarelosti in obstoječih delovnih razmer povzroča neurejeno preskrbo v naši maloprodaji, ker se dobavitelji prepletajo in sicer več grosistov

Dva pijančka pred diskontom na Slovenčevi.
Prvi: Ali se zavedaš, da je treba imeti doma, hk, zaloge za štirinajst dni?
Drugi: Vem, jaz sem že odnesel domov pet zabojev piva!

tako tistih v sozdu kakor tudi drugih.

Novo skladišče, ki bo sprejelo in oddalo nekajkrat več blaga kot dosedanje in bo šele kot tako lahko odigralo vlogo osrednjega skladišča sozda Mercator za živila, galanterijo in papir, bo imelo 34.850 m² površine. Napajalo bo našo maloprodajno mrežo in pa področna skladišča. V njem bo prava »enciklopedija« artiklov – bogat izbor izdelkov, s katerimi bomo obogatili izbiro v trgovinah in področnih skladiščih ter tako resnično ustregli našim kupcem.

Skladišče bo tudi omogočalo boljše preskrbljenost pri izjemnih povpraševanjih in pri časovno

ter veliko proizvajalcev. To pa se pojavlja le v mestih; vaške in obrobne trgovine, ki imajo tudi velik družbeni pomen, so prepuščene tozdu Grosist.

Z novim osrednjim skladiščem, z dobro organizacijo dela, s širokim izborom blaga in hitro dostavo bomo lahko organizirali najcenejšo in najboljšo preskrbo maloprodaje oziroma kupcev, kar je družbeno zelo pozitivno.

Seveda pa vseh teh rezultatov ne pričakujemo že prve mesece. Da bomo lahko dosegli željene uspehe, nam bodo morali biti v pomoč vsi delavci sozda.

Salon pohištva bo zavzel največ površine, saj bodo tam prodajali razen pohištva vseh vrst tudi lesno galanterijo, opremo za kopalnice in sanitarije, sanitarno keramiko in drugo, oddelek bele tehnike pa bo ponudil razne gospodinjske aparate, elektroinstalacijski material, akustiko in glasbila ter še vrsto drobnih malenkosti. Vse to sodi v tisti del blagovnega centra, katerega soinvestitor je TOZD Indus.

TOZD Avtomaterial bo v svoji trgovini ponudil vse, kar pač sodi v takšno prodajalno, TOZD Preskrba pa bo v bifeju poskrbel za tiste, ki bodo tja prišli žejni in lačni.

Investicija je velika in trenutno njena končna vrednost še ni znana. Znani pa so viri financiranja: deloma bodo to lastna sredstva, del sredstev bo iz skupnih združenih sredstev sozda, ostalo pa bodo sredstva banke in nekaterih dobaviteljev.

Toliko zaenkrat, ob otvoritvi novega blagovnega centra pa bomo zapisali še kaj.

Slaščičarna Konditor na Trgu OF je »zaplankana« in onstran ograje bo v nekaj tednih urejena sodobna slaščičarna s pizzerijo. Foto Mile Bitenc

Mercator za boljšo preskrbo v Ljubljani

Mile Bitenc – Studio za ekonomsko propagando

Gradimo in prenavljamo

V zadnjem času smo v Ljubljani pričali vse pogostejšim obnovitvam raznih lokalov, v katerih je oprema, pa tudi tehnika poslovanja, zastarela. SOZD Mercator oziroma nekateri njegovi tozdi v teh dneh kar na več koncih Ljubljane adaptirajo ali na novo odpirajo svoje prodajalne.

Na trgu OF so pred kratkim zaprli slaščičarno M-Konditorja – lokal namreč ni ustrezal vsem zahtevam sanitarne inšpekcije. Obnovitvena dela dobro napredujejo; pridobili bodo prepotrebne sanitarije za goste, v slaščičarni, ki bo v prvem delu lokala, pa bodo slaščice postregli tudi pri mizah, kar do sedaj ni bilo mogoče. Novost pa bo tudi to, da bodo v slaščičarni prepovedali kajanje. V drugem delu prenovljenega lokala bo pizzerija. Zanj so se odločili zato, ker je po cenenih in hitro pripravljenih obrokih veliko povpraševanje. Če bo šlo vse po načrtih, bo sodobno urejen lokal M-Konditor-

celana in keramike, drugega pa bodo odstopili Keramični industriji Liboje in tu bo moč dobiti celotni asortiman te tovarne. Posebnost bodo izdelki, ki so namenjeni za izvoz in občasno izdelki za lepote napakami, ki pa bodo seveda cenejši. KIL Liboje bo trgovino v glavnem zalagala sama, deloma pa bodo zaloge dopolnjevali iz skladišča TOZD Stekla. To pa ne bo edino sodelovanje, kajti tudi investicija je skupna – in pri tem se že odražajo skupni dohodkovni odnosi.

Prenovljena prodajalna bo predvidoma spet odprta 27. marca.

»Keramiko« v Nazorjevi prenavljajo. Upamo, da ob tem ne bodo pozabili oranžni »M«, ki je sedaj že kar lep čas skrivljen. Foto Mile Bitenc

ja ponovno odprt v začetku maja. Projekt za prenovitev je izdelala TOZD Investa (M-Velepreskrba), ki bo prostore tudi opremila. Investicija bo vredna približno sedem milijonov dinarjev, sredstva pa so deloma lastna, deloma pa iz združenih sredstev SOZD Mercator.

M-Konditor je pred kratkim obnovil tudi kavarno v Čopovi ulici, kjer je zdaj na voljo še večja izbira sladice. Odkar so odpravili kajenje je obiska več in gostje se prijetneje počutijo.

Nazorjeva ulica je začela svojo podobo spreminjati že pred dvema letoma. V množici raznih trgovin in lokalov pa je prodajalna Keramika (M-Velepreskrba, TOZD Steklo) ostala še do pred kratkim takšna, kot je bila. Zdaj jo prenavljajo in adaptacijska dela bodo kompletna: na novo bodo uredili električno napeljavo, sanitarije, zamenjali tla in vse, kar še sodi zraven. Trgovina bo z novo opremo – izdelali jo bodo po naročilu in se bo tako smiselno vklapljala v okolje – dobila povsem nov videz.

Prodajalna bo preurejena v dva oddelka. Prvi bo ponudil kar se da veliko izbiro stekla, kristala, por-

Na koncu Viča, na Bonifaciji, pa je v zaključni fazi gradnja samopostrežne trgovine z bifejem, ki jo bo v začetku aprila izročila svojemu namenu TOZD Dolomiti (M-Rožnik). Celotna površina novega objekta znaša 845 m²; na prodajne površine odpade 531 m², 81 m² pa na bife. Prav v tej soseski, ki se je v zadnjih letih močno povečala, je nova prodajalna še kako potrebna. Kupcem bo na voljo vse, od osnovnih živil – mleka in mletjenih izdelkov, kruha, sadja in zelenjave, mesnih izdelkov ter mesa – do gospodinjskih potrebščin in drobne galanterije.

Projekt za novo gradnjo je spet izdelala TOZD Investa, ki bo novo trgovino tudi opremila. Izvajalec gradbenih del je SGP Grosuplje, vrednost investicije pa je preko 3,6 milijonov dinarjev. K temu je Ljubljanska banka prispevala 60 odstotkov kreditov, ostalo pa so lastna oziroma združena sredstva SOZD Mercator.

V letošnjem letu TOZD Dolomiti načrtuje gradnjo še ene podobne prodajalne, ki pa bo celo nekaj večja, saj bo skupna površina 1000 m², prodajalna pa bo vključevala tudi klasično mesnico. Ta prodajalna bo na Rakovniku.

Nova rubrika v časopisu

Svetovalec za sodelavce

Ko naše uredništvo vsako leto opravi pregled zaledja sodelavcev časopisa, smo včasih sami začudeni nad številom piščih. Med več kakor 70 imeni naštejemo vsako leto več novih. Vsi ti se morajo pred odločitvijo, da nam sestra-vek oddajo, zamisliti nad snovjo, pristopom, obliko, poanto itd., nad vsem, kar tvori spise, ki imajo rep in glavo. Vsem tem želimo nevsiljivo pomagati z neke vrste pismenim tečajem preko glasila, koder bomo v posebni in praviloma stalni rubriki svetovali to in ono s področja večine oblikovanja časopisne in drugih informacij, nekaj pa tudi s področja fotografije, ki je prav tako pomembna za obveščanje. Rubrika utegne biti zanimiva tudi za druge, ki jih bodo zanimala zakonitosti te vrste človekovega izražanja, ki so danes del osebnostne kulture človeka na kateremkoli delovnem mestu.

O kompoziciji fotografije

Jaro Novak

Od česa zavisi učinkovitost fotografije

Kaj je tisto, kar pripomore, da postane naš posnetek več kakor samo zapis motiva, ampak podoba in izpoved? – Kaj kompozicija ni? – Vidiki kompozicije – Kaj pomeni fotografsko gledati? Temelji kompozicije...

Vsakdo, ki je že fotografiral, je v hipu, ko naj bi »ujel« svoj motiv, skušal v iskalu kamere ta motiv najbolj ustrezno uokviriti. Pri tem je nehoti moral nekaj organizirati, se odločati, da v okviru iskala nekaj izloči, drugo obdrži; moral je morebiti počepniti in je s tem menjal zorni kot; morebiti se je moral prestaviti, ker mu je bolj ustrezala stranska osvetlitev, ali obrniti aparat pokonci in je s tem določil drugačen izrez. Vse to početje je neko urejanje sorazmerij, postopek oblikovanja.

Če pogledate v slovar tujk (Verbinc), najdete, da je kompozicija sestava oziroma sorazmerje posameznih delov umetnine ali njena notranja zgradba. Bistvo kompozicije je tedaj red, njen cilj pa oblika. Kaj pri tem dobiva obliko? Seveda vaša zamisel, občutje, ideja, stališče, nazor. In kaj pri tem urejate? To so karakteristične prvine motiva: oblike, linije, barve, vzorec, osrednje in ozadje, obrisi, zorni kot in perspektiva. Vsi naštetih elementi kot sestavine motiva določajo, preko načina, kako jih uporabite, ali bo gledalcu (v časopisu bralcu) sporočilo vaše slike sporočeno v grafično učinkoviti obliki, torej tudi razumljivo, ali pa ne bo.

Kaj kompozicija ni

Tu je nujno treba opozoriti na nekaj zmotov v zvezi s kompozicijo.

Najprej kompozicija ni nekaj, kar bi opravili šele pri kopiranju slik z negativa kot določitev izreza iz posnetka, čeprav se večkrat drugače ne da reševati slabih posnetkov, ki so nastali kot zgolj zapis na terenu, brez vsakršne zamisli. Komponiranje je neločljiv vidik ujetja trenutka odnosno motiva in zadeva vse postopke, kakor so nastavitve ostrine, osvetlitev negativa, razvijanje negativa in povečava.

Drugič kompozicija ni zbir nekaj pravil, ki naj bi jih fotograf izvedel, potem pa se jih držal ali jih zanemaril. Nekateri prisegajo na zlati rez kot jamstvo za uspeh, vendar vemo, da je zlati rez zaradi svoje harmonične uravnoteženosti prisila, ki v svoji posledici ne vsebuje napetosti in navaja k dolgočasnim slikam. Tako imenovana »S-kompozicija« je zaradi prekomerne rabe postala kliše. Vse teorije o vodilnih linijah, sečiščih diagonal, vertikalnih in horizontalnih tretjinah so nesprejemljive. Posebne očesne kamere so dokazale, da se oko takoj ustavi na predelu slike, ki pritegne njegovo zanimanje. Enako neuporabne so teorije o trikotniških in krožnih

kompozicijah, pravila o razpolovitvi slike, o bralni liniji, o svetlem kot težišču interesa itd.

Bistvo kompozicije je red in samo red. Njegov cilj je, da poudari, izrazi posneti motiv. Tu pa obstaja več načinov, kako ločiti bistveno od nebistvenega, pomembno od odvečnega, poglobljeno od površnega, in kako nekatere prvine grafično poudariti. Za to sta dva pogoja: osebna motiviranost in znanje, da bi stvarnost predstavili v fotografsko izraznih oblikah.

Vidiki kompozicije

Če razločujemo vidike, je treba takoj opozoriti, da sam akt kompozicije ni nek zaporeden postopek, ki bi potekal v stopnjah, ampak je komponiranje celovitost in hkratnost vseh naslednjih vidikov:

- položaj kamere, zorni kot, oddaljenost, slikovna razdalja, perspektiva, osrednje, ozadje, smer osvetlitve;
- slikovni format, izrez, pokončnost ali položnost;
- statična kompozicija, osredotočena kompozicija, simetrija, vodravne ali navpične linije;
- dinamična kompozicija, asimetrija, diagonalne linije;
- kulisa, osrednje, globina.

Kaj pomeni fotografsko gledati?

Vsakomur je izkušnja s fotografiranjem prej ali slej pokazala, da lep motiv še ni jamstvo za lep fotos. Čudovita panorama je na posnetku neizrazito siva in monotona, modrina neba je izginila, vse nad horizontom je belo, neznan kam so se izgubili oblaki, ki smo jih posneli, figura, ki je tridimenzionalna, je povsem ploščata, čudovit vzorec se je izgubil.

Treba je vedeti, da naše oko gleda drugače kakor fotografska kamera, kar nas ne bo presenetilo, če upoštevamo, da je resničnost tridimenzionalna, slika pa ima samo dve razsežnosti; gibanje, ki je osnova našega življenja, je na posnetku ustavljeno; vse okrog nas je barvito, fotografija pa to podaja v bolj ali manj sivih tonih. Kamera torej tudi laže. V njenih izdelkih manjkajo lastnosti, kakor so gibanje, dejavnost, veličina, atmosfera, barvnost, prostorskost, globina in še kaj.

Vse te lastnosti je treba predstaviti z grafičnimi simboli, oziroma

Naši sodelavci pred kulturnim občinstvom

Alenka Malenšek – kulturna komisija KO sindikata

Dinamika športa v estetskih okvirih

Triindvajsetletni Bojan Rode, ki štiri leta združuje delo v Mercatorjevi blagovnici v Ptujju, je sodeloval že na šestindvajsetih razstavah fotografije v različnih krajih Jugoslavije in je prejel za svoje kolekcije športnih fotografij sedem nagrad: dve v Beogradu, eno v Dubrovniku, dve v Štipu, eno v Brežicah in eno v Varaždinu.

Kot nam je obljubil, bo razstavil svojo športno fotografijo tudi v Mercatorju.

Bojana Rodeta, tega mladega, a že tako izkušenega fotografa, sem prvič srečala na otvoritvi ene izmed njegovih mnogih uspešnih razstav, v Ljubljani, v mali galeriji Doma tehniških šol. Odlika njegove

ptujski fotoklub, kjer deluje pod vodstvom Stojana Kerblerja, že deset let vodilnega jugoslovanskega mojstra fotografije. Gnala ga je raziskovalna radovednost. V letu 1977 je tudi prvič razstavljal. In

ru estetskih zakonitosti uporabljam razna sredstva, od neostre, spremljanja motiva, spreminjanja goriščne razdalje med snemanjem, do vodne zavese.«

»Razstavljate le črno-belo fotografijo. Vas barvna ne zanima?«
»Z barvno fotografijo se ukvarjam eno leto. Lahko rečem, da sem uspel v črno-beli fotografiji in se ne bi rad spustil pod raven svoje sposobnosti. Dokler v barvi ne bom dosegel samega sebe, ne bi rad razstavljal.«

»Kaj mislite o fotomontaži?«
»O njej ne razmišljam. Zame je še to (pokazal je na razstavljenih fotografijah) neobdelano področje. Dovolj možnosti izraza je že brez fotomontaže. Ta je bila modna pred leti; zdaj je tega manj. Mislim, da se umetnik ne bi smel zatekati k umetnim sredstvom.«

»Sami razvijate filme?«
»Da. Tovrstne fotografije ne morem zaupati drugim.«

»Ste že razmišljali o postavitvi razstave v svoji delovni organizaciji? Morda bi Mercator-Panonija prevzela tudi pokroviteljstvo?«
»Prepričan sem, da se to ne bi moglo zgoditi.«

Čuden smehljaj je preletel Rodetov obraz. Ironičen, žalosten? Kaj ga tudi ne bi. Medtem ko so imeli na primer vsi udeleženci zimske mercatoriade prost dan, si je moral Bojan Rode, sedemkratni nagrajenec v fotografiji, pisati dopust, ko je razstavljal v Ljubljani. Med obiskovalci njegovih razstav tudi ni kolegov iz njegove delovne organizacije. Res škoda, da v različni organizaciji nimajo posluha za Rodetovo umetniško dejavnost.

Klub temu pa njegova fotografija ne bo šla mimo Mercatorja. V koordinacijskem odboru sindikata SOZD Mercator smo ga sprejeli z navdušenjem in kulturna komisija ga je že zaprosila za postavitve njegove razstave v Ljubljani.

Bojan Rode: KARTING I

ve osebnosti je bržkone skromnost; kot fotograf pa je iskalec svojega sloga. Ločuje navadno fotografijo od fotografije, ki izžareva dinamiko. »Snov hočem obdelati v celoti«, pravi, »vendar mislim, da svojega stila ne bom nikoli dosegel – toliko možnosti vidim.«

»Motive ste našli v športu. Ste tudi športnik?«

»Da, streljam. Vendar mi zmanjkuje časa in se bom odpovedal streljanju. Posvetil se bom le fotografiji.«

Fotografirati je začel pred desetimi leti. Takrat je posnel le po dva filma letno. Pred nekaj leti je začel delati s kvalitetnejšim fotoaparatom, leta 1977 pa se je včlanil v

med njegovimi prvimi fotografijami najdemo motokros.

Zanimalo me je, zakaj je toliko pozornosti posvetil motokrosu in na sploh – športu.

»Želel sem predstaviti lepo stran športa, dinamiko; skozi fotografijo hočem povedati, da je tudi boks lep za tistega, ki se ukvarja z njim. Pokazal sem »poraz« – tudi tu je šport.«

»Kaj lahko poveste o svoji tehniki?«

»Tehnika fotografiranja je zelo pomembna,« odgovarja Rode. »Treba se je zavedati, da je dober aparat le pripomoček, nikakor predpogoj za dobro fotografijo. Za podajanje dinamike športa v okvi-

Kotiček za sodelavce-dopisnike

Sonja Dolinšek

Kje so snovi?

V šoli so nas učili, da pisatelji pogosto sanjarijo in tuhtajo tedne in tedne, preden dobé navdih... Pesnike razsvetli neko skrivnostno spoznanje, preden prelijejo čustva v črke, noveliste pa žge krivica toliko časa, dokler je ne zaupajo papirju...

Skratka, pisanje je nekaj svetega, nedotakljivega – težka, zamotana in le redkim izbrancem dostopna reč. Morda je to res za tiste, ki si domišljajo, da bodo že kar s samim pisanjem stopili v svetišče svetovne književnosti.

Sicer pa je pisanje samo v večnost ujeta človeška misel, ideja, čustvo, doživetje, dogodek ali delo – tisto kar počnemo, kar je v nas in okoli nas...

No, vprašanje v naslovu je lahko dokaj butasto, če naj stvarno odgovorimo: »Vzamem papir in svinčnik v roke, sedem za mizo, si izberem temo, jo napišem, list zganem v kuvertu in odpošljem na Aškerčevo 3, za časopis Mercator!« Kar malo zafrkantski odgovor, vendar je to v bistvu vsa umetnost, le da začetek ni pri svinčniku in papirju, ampak pri izbiri teme.

Nešteto krat nas ob krivicah, nepravilnostih, ali pa ob slovesnih in prijetnih doživetjih prešine misel: »Zakaj pa o tem noben vrug nič ne piše?!« Vidite prijatelji – to je tema! In to so pravzaprav tiste »hodniške« teme, o katerih toliko vemo, ko razpravljamo s kolegi – od-

ločitve stanovanjske komisije, ocenjevanje po delu, nasprotujoče si bančne okrožnice, pokvarjeni vilicar ali dvigalo, zbor delavcev, na katerem smo uspeli poseči v razdelitev sklada skupne porabe, ponos nad dobrim poslovanjem, predlog za izboljšano delo v prodajalni, težave, s katerimi se srečujemo pri naročanju in razporeditvi blaga – in še in še je teh tem. O vsem se znamo razgovoriti na hodniku in vse to je moč tudi napisati. In to povsem preprosto, tako, kot nam sproti prihaja na pamet, ko se pogovarjamo s kolegi.

Dva, tri stavke o tem, kje tiči problem, nato pa o bistvu, ki nas tišči. Večina med nami zaključí kosilo s kavico – to je neke vrste pika na »i«. Tudi pri članku zaključek vsebuje ugotovitev, mnenje ali sklep. To je vse!

Zdaj smo si verjetno edini, da to ni nič težkega – naša plahost in neodločnost tičita nekje drugje. Kako oblikovati besede in stavke – tista šentana slovnica, pa leposlovje, pa take učene reči! Le nič strahu – tako, kot se pogovarjamo, bo čisto prav.

Mislite, da moje, pa tudi druge članke, naši novinarji objavijo do pičice tako, kot smo jih mi napisali? Kje pa! Vsak članek premeljejo in pretuhtajo, preden je leposlovno »zrel« za objavo – enega pač bolj, drugega nekaj manj. Pa to sploh ni sramota – saj so prav to študirali, mi pa ne!

In še za konec: zakaj bi sploh morali pisati o tem, kar nas tišči? Tisto, kar je napisano, vedo in vidijo vsi in če ne napišemo ničesar, pomeni, da nas ne zanima, da smo zadovoljni s stanjem, kakršno je. Prav ima pa običajno tisti, ki je glasnejši, kajne...?

veščino in tehniko fotografiranja. Fotografsko gledati pomeni, imeti nenehno pri komponiranju slike pred očmi, kako vidi kamera in kako dojema fotografski negativ. Upoštevati je treba, da kamera dela izreze iz življenja, da imajo njeni različni objektivni vplivi na naš dojem o slikovni razdalji, da spreminjajo perspektivo, da črnobeli film ne podaja barv adekvatno našemu vtisu. Potrebno je torej poznavanje fotografske tehnike, sredstev, fotokemije, lastnosti svetlobe – skratka možnosti tehnike, optike in kemije.

Spretnost napraviti sliko, še preden je posneta, je razlika med izkušenim fotografom in začetnikom. Izkušeni ve, s kakšnimi sredstvi ter ob kakšnih pogojih se doseže, vzemimo, vtis prostorskega, poudarek vzorca, adekvatna reprodukcija modrine neba na črnobeli sliki, vtis veličine in globine, majhnosti, ostrine, nežnosti, miline, grobosti itd.

Prihodnjic o temeljih kompozicije

Matjaž Marinček

Transport ni le prevoz

Čeprav je bil postojnski TOZD Transport (Mercator-Nanos) konsituiran že 1. oktobra 1978, je statistika o zastopanosti oziroma omenjenosti in predstavitev Mercatorjevih DO in tozdov v glasilu pokazala, da v lanskem letu o tem tozdu ni bilo prav nič napisanega. Mnogi bralci morda prav zato sploh ne vedo, da obstaja.

V začetku le dva avtomobila

Postojnski Nanos (v SOZD je pristopil koncem leta 1977) je svojo dejavnost pričel s 26 zaposlenimi in dvema avtomobiloma. 16 let pozneje, leta 1963, so imeli 18 tovornih vozil, še deset let pozneje, 1973 leta, pa že kar 72 vozil z nosilnostjo 249,5 ton. Največ vozil sta imela postojnska tozda Izbira in Grosist (19 in 15), kar je glede na vrsto njune dejavnosti povsem razumljivo, nekaj manj tozdi TMI Postojna, Sadje Koper Dekani, Industrijsko blago Koper in Preskrba Portorož, ostali Nanosovi tozdi pa so imeli le po kakšno vozilo ali dve. Do leta 1978, ko je bil konsti-

Zakaj nov tozđ?

Že dalj časa so v Mercator-Nanosu ugotavljali, da so v postojnskih tozdih Izbira in Grosist, ki sta imela največ tovornjakov in ki sta pri svoji dejavnosti še najbolj vezana na prevoz, stroški transporta preveliki, osnovna sredstva (motorna vozila) pa premalo izkoriščena. Tudi točne evidence stroškov, ki so šli za redno in občasno vzdrževanje vozil, ni bilo; ti stroški so se izgubili oziroma so bili »skriti« v režijskih stroških. Vse te pomanjkljivosti so narekovale potrebo po celovitejši in bolj strokovni organiziranosti transportne dejavnosti. Tako je bil 1. oktobra 1978

»Problem je tudi v tem, da so mnoge prodajalne v Primorju poleti med 12. in 16. oziroma 17. uro zaprte. Vozilo, ki mora v enem dnevu dostaviti blago večim takšnim prodajalnam, iz Postojne pa gre na pot šele med osmo in deveto uro dopoldne, je prisiljeno 4 ali 5 ur po nepotrebnem čakati, kar seveda pomeni precejšnjo izgubo oziroma zmanjšano storilnost.

Vse prepogosto se tudi dogaja, da na primer vozila vozijo nekaj dni zaporedoma v iste poslovalnice, le zvrsti blaga so drugačne. To dokazuje, da žal še vedno nismo našli pravega skupnega jezika.«

V mesecu decembru lanskega

tujejo, da se kmalu bo in da bodo tako marsikateri pomanjkljivosti »stopili na rep«.

Preostale dejavnosti

V mehanični delavnici tozda Transport je 6 delavcev, pravih mojstrov svoje stroke: vse tovornjake, razen Zastavinih, popravljajo in vzdržujejo sami, celo do »generalne«. Odkar so dokupili nekaj sodobnih aparatov, jim gre delo še lažje od rok. Potrebovali bi le prostor in aparature za modernizirano pranje tovornjakov – trenutno namreč ne premorejo niti tople vode.

Grabena skupina, obrat družbene prehrane in počitniški dom v Savudriji s transportom sicer nimajo nobene neposredne zveze, skupni imenovalec pa bi jim lahko našli v nazivu »tehnične službe«.

Naloga grabene skupine v kateri združijo delo 17 mizarjev, zidarjev, vodoinstalatov in električarjev, je vzdrževanje maloprodajnih poslovalnic, torej delo na terenu.

Zmogljivosti obrata družbene prehrane je 400 malic dnevno, za

njost, pa tudi zunanost, da bi spet lahko primerno služil svojemu osnovnemu namenu – oddihu in sprostitvi delavcev M-Nanosa.

Na koncu je treba seveda omeniti še 10 delavcev (skupaj jih v tozdu združuje delo 75) v skupnih službah, tehnični in prometni službi, računovodstvu in knjigovodstvu ter tajništvo in direktorja TOZD.

Samoupravna povezanost

Pred konstituiranjem tozda Transport so delavci – pri tem mislim predvsem na šoferje, ki predstavljajo sedaj večino delovne sile tozda – združevali delo v različnih tozdih in zato niso mogli dovolj uspešno samoupravno uveljavljati svoje problematike. Zdaj je precej drugače: delavci so povezani in aktivno sodelujejo pri samoupravi tozda, često celo s konstruktivnimi predlogi za izboljšanje storilnosti.

»90 odstotkov naših delavcev je marljivih, pripravljenih delati ob vsakem dnevnem ali nočnem času. Akceptirali so zastavljeni program in se po svojih močeh trudijo, da bi dosegli zastavljene cilje. Žal pa je še vedno nekaj takšnih, ki mislijo le na svoj žep in zato tudi v medsebojnih odnosih krepko zaškriplje,« meni Živojin Gacin, direktor tozda Transport.

»Vsemu povedanemu navkljub pa žal ugotavljam, da večini delavcev v našem tozdu še vedno manjka samoupravljalne vzgoje. Sredstva za tovrstno izobraževanje so, le uporabljamo jih vse premalo. S tem v zvezi bi brez dvoma potrebnega še precej dela, a le tako bomo spremenili zastarelo miselnost o reševanju medsebojnih odnosov in pripomogli k uspešnemu ureničevanju zastavljenih ciljev.

Nekoliko bolj bo morala zaživeti tudi delavska kontrola, ki se je doslej sestala le enkrat in bi torej le težko rekli, da je uspešno delala. V bližnji prihodnosti bo izvoljen nov sestav, ki bo, tako upam, bolj prizadeven.«

Tudi za TMI?

Od vsega začetka se mi je zdelo čudno to, da sta od treh postojnskih tozdov svoje tovornjake v tozdu Transport združila le Izbira in Grosist, ne pa tudi TMI.

»Tudi o tem smo že preiščevali, vendar moramo v tozdu še prej vse organizacijsko in samoupravno urediti. Ko bo prišlo do reorganizacije grosistične mreže v Mercator-Nanosu, bomo morali temu primerno najprej prilagoditi organizacijsko obliko tozda, kar pa vseeno ne izključuje možnosti, da bi tozdi TMI že letos združil svoja tovorna vozila v našem tozdu. Veliko manj verjetnosti je, da bi to storili tudi ostali tozdi M-Nanosa, ki so zunaj Postojne, predvsem zaradi prostorske dislociranosti,« je povedal tovariš Gacin.

In kaj pravijo drugi?

Direktor tozda Izbira, Franc Koščak, je o sodelovanju s tozdom Transport povedal:

»S sedanjim sodelovanjem nisimo ravno najbolj zadovoljni. Ne uspeva nam najti skupnega jezika in vse preveč skrbimo za svoje interese. Sprašujem se, ali je oblika organiziranosti tozda Transport in našega medsebojnega sodelovanja sploh primerna? Menim, da bi morali biti dohodkovno povezani in popolnoma soodvisni.

Dogaja se na primer, da voznik tozda Transport, ki pelje naše blago v določeno poslovalnico, enostavno noče pobrati prazne embalaže, češ da to ni njegova dolžnost. S tem pokaže, da nima nikakršnega čuta odgovornosti. Žal tudi pritožbe čez takšno ravnanje ne zaležejo kaj dosti, saj je od pritožbe do reakcije nanjo toliko vmesnih členov, da na koncu njen prvotni namen popolnoma zvedeni.«

Tozđ Transport je, lahko rečemo, svojo »poskusno delo« več ali manj uspešno preстал in vidno pripomogel k boljši storilnosti v transportni dejavnosti. Še vedno pa bo treba veliko trdega dela, da bo izkoriščenost vozil še večja in da tudi pri medsebojnih odnosih ne bo več škripalo.

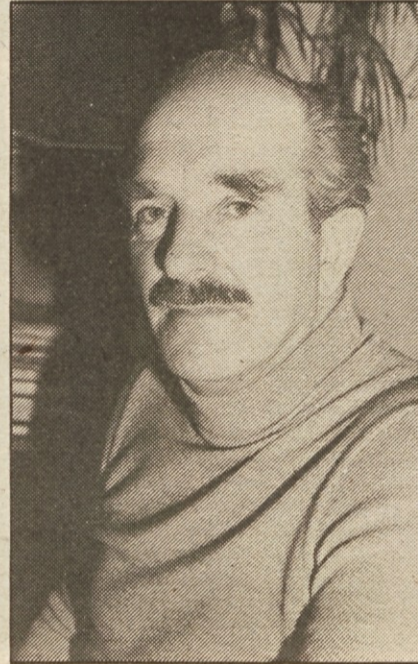
Sodobni pripomočki lajšajo delo v mehanični delavnici.

Stefan Mahnič, marljiv in sposoben mehanik.

Živojin Gacin, direktor Mercatorjevega tozda Transport v Postojni.

Janez Grča, vodja tehnične službe voznega parka.

tuiran tozđ Transport, je ostalo razmerje enako, le število motornih vozil se je povečalo na 102, s skupno nosilnostjo 359 ton.

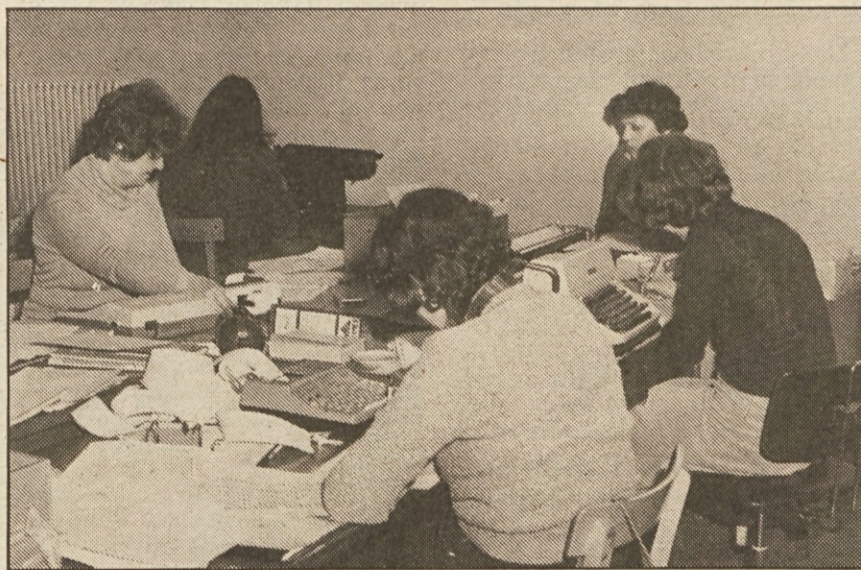
konstituiran TOZD Transport, v katerem so se združili vozna parka tozdov Izbira in Grosist, mehanična delavnica, grabena skupina, obrat družbene prehrane in počitniški dom v Savudriji.

Vozni park

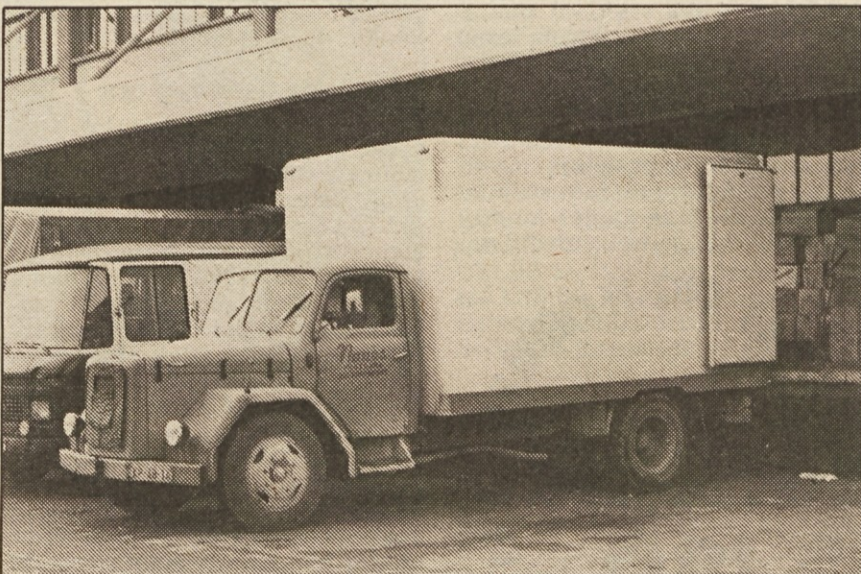
Vozni park tozda Transport ima trenutno 43 tovornih vozil znamk TAM, RABA, Mercedes in Zastava, z nosilnostjo 207 ton. Od tozdov Izbira in Grosist je sicer »nasledil« 47 vozil z nosilnostjo 191 ton, vendar je šlo 7 vozil s 36 tonami nosilnosti v odpis zaradi dotrajanosti oziroma karamboliranosti, zato pa so v lanskem letu kupili 7 novih tovornjakov z nosilnostjo 55 ton. Razpolagajo tudi s šestimi priklopniki (prikolicami), katerih nosilnost je 48 ton. Ta vozila so v lanskem letu prevozila 1.130.000 kilometrov (priklopniki le 125.000), od tega 949.000 km s tovorom (poklopniki le 62.000), ki je tehtal 43.263 ton, pri tem pa porabila 205.810 litrov goriva.

V voznem parku združuje delo 38 šoferjev. Njihova osnovna dejavnost je prevoz blaga za postojnska tozda Izbira in Grosist. Čeprav so vozila zdaj, odkar so združena v tozdu Transport, bistveno bolj izkoriščena (prej niti 50 odstotno, zdaj pa že več kot 70 odstotno), ostaja nekaj zmogljivosti še vedno neizkoriščenih, zato opravljajo prevozne storitve tudi za organizacije zunaj Mercator-Nanosa.

»Vozila so še vedno premalo izkoriščena. Vzrok temu so slabi pogoji dela v skladiščih, kjer blago nakladajo in razkladajo pri istih vratih oziroma pri isti rampi. 5 tonsko vozilo bi moralo biti naloženo v 70 minutah, dejansko pa ga nalagajo 2 uri in več. Namesto, da bi vozilo šlo na pot ob petih ali najkasneje ob pol šestih zjutraj, krene često šele ob osmih ali celo devetih. Verjetno bi kazalo za delavce v skladiščih uvesti drseči delovni čas, saj bi le tako lahko vozila natovorili prejšnji dan in bi bila ta zjutraj nared,« je povedal Janez Grča, vodja tehnične službe voznega parka.

Dekleta v računovodstvu imajo vedno polno dela: dnevnice, kilometrine, računi, statistike...

Eden najstarejših v tozdu Transport. Registriran že leta 1962 in prevozil okoli 600 tisoč kilometrov.

leta so tozdi Grosist, Izbira in Transport ustanovili koordinacijski odbor, v katerem so operativni delavci teh treh tozdov, naloga odbora pa bo koordiniranje dela, izboljšanje izkoriščenosti vozil in s tem tudi dvig storilnosti, kar bo v letošnjem stabilizacijskem letu še kako pomembno. Odbor se doslej sicer še ni sestel, vendar načr-

kar skrbijo 4 delavke, namenjen pa je delavcem delovne skupnosti Mercator-Nanosa ter tozdov Grosist, Izbira in Transport.

O počitniškem domu v Savudriji smo v glasilu že pisali, zato naj povem le to, da je v precej »onemoglem« stanju in da bo potreben kar krepak poseg v njegovo notra-

Novost iz TMI Postojna

Mile Bitenc – Studio za EP

Izdelki iz piščančjega mesa

Na tržišču niso več novost, predstavljajo pa novost za našo Tovarno mesnih izdelkov v Postojni (TOZD v Mercator-Nanosu). Potrošnja piščančjega mesa je velika, vendar pa nekateri deli za tržišče niso toliko zanimivi kot drugi, zato so se v Postojni odločili za predelavo. Iz piščančjega mesa pripravljajo hrenovke in dve vrsti salame: pivško in neverško. Salame so podobne posebni, med piščančje meso pa dodajajo govedino ali svinjino.

Na sejmu Alpe-Adria v Ljubljani smo to novost predstavili na razstavi in tudi ponudili na degustaciji. Potrošniki so bili nad izdelki navdušeni, saj obogatijo jedilnik, povrhu pa so še primerni za dietno prehrano.

Upamo, da bodo kmalu na voljo tudi v vseh naših prodajalnah, saj predstavljajo dobrodošlo spremembo med mesnimi izdelki.

Trgovina včeraj, danes, jutri

Jože Rozman

Usmerjeno izobraževanje

Skupščina SR Slovenije in skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije bosta 25. marca 1980 obravnavali in predvidoma sprejeli predlog zakona o usmerjenem izobraževanju, po katerem bi začeli uvajati usmerjeno izobraževanje postopoma. To pomeni, da se bodo začeli usmerjeno izobraževati na srednjih šolah najprej vsi tisti, ki se bodo v šolskem letu 1980/81 vpisali v prvi letnik srednjih šol.

Hkrati s pripravo predloga zakona so posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije pripravljale osnutek usmeritev in vzgojno izobraževalnih programov srednjega izobraževanja, obseg vpisa in razmestitev vzgojno izobraževalnih or-

1980. V tem in naslednjem zapisu se bomo na kratko seznanili s predlogom zakona o usmerjenem izobraževanju, z osnutkom usmeritev in programov srednjega izobraževanja ter delom in rezultati posebne izobraževalne skupnosti za blagovni promet.

izobraževanje naj bi odpravilo dosedanje dvotirno šolanje (za delo in za nadaljnje izobraževanje), omogočilo večjo horizontalno in vertikalno prehodnost v vzgojno izobraževalnih procesih in zagotovilo trajno izobraževanje vseh zaposlenih.

veljalo predvsem za manj zahtevne poklice, čeprav tudi za strokovnjake ne bi bilo odveč, saj tako tehnologija kot znanje pri današnjem hitrem razvoju zastarata v nekaj letih.

Usmerjanje oziroma usmerjeno izobraževanje pomeni, da se stalno usklajujejo potrebe in interesi posameznika s potrebami in zahtevami združenega dela oziroma celotne družbe. Vendar to ne pomeni, kot si nekateri napačno razlagajo, zgolj pridobivanje potrebnih izšolanih delavcev za svoje trenutne potrebe, to je za reševanje lastnih kadrovskih težav. Usmerjanje je dolgotrajen in širši proces, ki se bo moral začeti že v osnovni šoli in ki bo kompleksno, če hočete dialektično, razreševal potrebe po delu in znanju. Usmerjanje bo moralo temeljiti na načrtih organizacij združenega dela, delovnih skupnosti, izobraževalnih in družbeno političnih skupnosti, upoštevajoč dogovore in plansko izražene potrebe, hkrati pa upoštevati tudi dolgoročne usmeritve znanosti, kulture, samoupravnih družbenih odnosov itd.

glede na to, ali ostane v delovnem razmerju ali ne). Pravice in obveznosti delavcev, ki se bodo izobraževali tako ali drugače, bodo morale organizacije določiti s samoupravnimi splošnimi akti (člen 31), vsaj enkrat na leto pa bodo morale objaviti vrste vzgojno izobraževalnih programov, po katerih bodo omogočale svojim delavcem izobraževanje ob delu in iz dela.

Vzgojno izobraževalni programi

Posamezne vzgojno izobraževalne programe bodo sprejemali uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih. Pri tem bodo morali upoštevati več kriterijev: število dejavnosti oziroma strok nekega področja združenega dela, vrste in zahtevnost programov za poklice od najmanj do najbolj zahtevnega, povezanost programov, ki bo morala biti taka, da bodo učenci lahko prestopali iz enega v drugi program enake zahtevnosti (**horizontalna prehodnost**) ali različne zahtevnosti (**vertikalna prehodnost**).

Vsi programi pa bodo morali v prvih dveh letih usmerjenega izobraževanja zagotoviti skupno izobraževalno osnovo, ki bo temelj za pridobivanje strokovno-teoretičnih in praktičnih znanj (več o tem prihodnjič). Da bo tako šolanje odpravilo dosedanje dvotirnost (šolanje za delo in za nadaljnje izobraževanje) smo že govorili. Učenci, ki osnovne šole ne bodo uspešno končali, bodo obiskovali skrajšane programe srednjega izobraževanja za manj zahtevne poklice.

Interdisciplinarni študij in nadaljevalni izpit

Zakonski predlog uvaja interdisciplinarni študij tako na srednji kot na visoki stopnji (povezovanje npr. matematike in filozofije, arhitekture in sociologije), opredeljuje programe za usposabljanje telesno in drševno motenih mladostnikov, določa pa tudi programe za pridobitev vseh možnih višjih in visokih izobrazb.

Dosedanji zrelostni izpit ali matura bo zamenjal nadaljevalni izpit, ki ga bodo po končani srednji šoli opravljali samo tisti, ki bodo nadaljevali šolanje. Predloga zakona določa tudi obseg dela v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Ta ne sme preseči 42 ur na teden in ne 44 tednov na leto, učenci in študentje pa morajo imeti najmanj 8 tednov počitnic, ki jih šole lahko razporejajo samostojno. Člen 102 izenačuje samoizobraževanje z ostalimi organiziranimi oblikami izobraževanja, kar je novost, seveda pa je treba tako pridobljeno izobrazbo ustrezno preveriti.

Omejiti vpis, da ali ne?

Četrto poglavje zakonskega predloga govori o samoupravnem organiziranju izobraževalnih organizacij, peto in šesto poglavje pa natančno opredeljujeta položaj udeležencev in delavcev v usmerjenem izobraževanju. Tu so najprej našteje pravice in dolžnosti učencev in študentov, sporna pa so določila, ki govore o vpisu učencev, saj so najprej govorila o omejevanju vpisa, ker so se sklicevala na ugotavljanje potreb po delavcih, vendar je to v nasprotju z ustavno pravico svobodne izbire študija in poklica. Tako člen 164 govori o omejitvi vpisa učencev, če je kandidatov bistveno več, kot je zmogljivost izobraževalnih organizacij, kar je seveda posredno povezano s potrebami po določenem poklicu oziroma izobrazbi.

Nadalje zakon določa, kdo (s kakšno izobrazbo) lahko poučuje na posameznih šolah in natančneje opredeljuje tedenske delovne obveznosti. Srednješolski učitelj ne sme delati neposredno z učenci več kot 23 ur na teden (30 ur za učitelje praktičnega pouka), visokošolski pa ne več kot 11 ur oziroma 16 ur (velja za tiste, ki nimajo obveznega raziskovalnega in umetniškega dela).

Na koncu predloga zakona določa tudi, da se bo usmerjeno izobraževanje uvajalo postopoma, saj se bodo v šolskem letu 1980/81 prvič tako šolali vsi srednješolci, vpisani v prve letnike, v šolskem letu 1984/85 pa se bodo v usmerjeno izobraževanje vključili tudi študentje prvih letnikov. Učenci, ki se bodo šolali po uveljavitvi tega zakonskega predloga po sedaj veljavnem načinu, bodo morali svoje šolanje po sedaj veljavni zakonodaji dokončati do 31. avgusta 1984.

Prihodnjič: usmeritve in programi srednjega izobraževanja in PIS za blagovni promet.

Tekmovalci na odru.

ganizacij. Ta osnutek je bil dan v javno razpravo, ki bo trajala do 25. marca, vse predloge, dopolnitve in spremembe pa bo uskladila skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije predvidoma 16. aprila

Predlog zakona o usmerjenem izobraževanju

Namen zakona je, dati pravne temelje za preobrazbo vzgojno izobraževalnega sistema. Usmerjeno

Pot do predloga zakona je bila dolga in naporna. Osnutek zakona je bil sprejet februarja lani, do oblike predloga zakona pa je upoštevajoč pripombe iz javne razprave doživel vrsto vsebinskih in formalnih sprememb in dopolnitev. Kljub temu je predlog zakona, ki bo nadomestil sedaj veljavni zakon o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij, zakon o srednjem šolstvu, zakon o visokem šolstvu, zakon o organizacijah za izobraževanje odraslih in zakon o štipendijah in posojilih, na nekaterih mestih še vedno sporen, saj dopušča različne razlage istega določila. Skupščinski postopek bo te nejasnosti vsekakor moral razčistiti.

Predlog zakona (izšel je v skupščinskem Poročevalcu), ki bo urejal celotno vzgojno izobraževalno politiko, vključuje zato tudi pred kratkim sprejeta določila zakona o skupnih osnovah svobodne menjavne dela na področju vzgoje in izobraževanja ter zakona o družbenem planiranju.

Definicija usmerjenega izobraževanja

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje, ki je predlagatelj in oblikovalec zakona, je le tega razdelil na deset poglavij oziroma 230 členov. Usmerjeno izobraževanje je definirano v 2. členu predloga zakona, ki poudarja najprej izobraževanje za delo in samoupravljanje, nazadnje pa šele omenja zahtevo po vsestranskem razvoju osebnosti. Že tu se je razplamtela javna razprava, saj so si eni razlagali to kot idealno usposabljanje za delovno mesto, drugi pa niso hoteli, da bi človek na ta način postal pomočnik stroja. Duhovi so se pomirili, ko je postalo jasno, da je pojem delo tu razumljen v širšem pomenu, torej kot delo, ki je temeljna človeška dejavnost, za katero je potrebna kar najširša razgledanost in široka izobrazbenost za vsestranski razvoj človeka.

Drugi člen govori tudi o tem, da je izobraževanje stalen proces. Uveljavitev tega določila v praksi bo vsekakor težka naloga, uresničena pa bi izboljšala izobraževalno strukturo zaposlenih in hkrati omogočila stalno dopolnjevanje znanja. Usposabljanje z delom bo

Tekmovanje v Cerknici

Jože Rozman

Mladi in kmetijstvo

V soboto, 22. marca 1980, je Mercator-Kmetijska zadruga Cerknica gostila udeležence tekmovanja »Mladi in kmetijstvo«. Kot soorganizatorja sta sodelovala še Kmetijski zavod Slovenije in OK ZSMS Cerknica.

Tekmovanja ljubljanske regije, ki je bilo že osmo po vrsti, so se udeležile ekipe iz Kamnika, Domžal, Gabrovke, Vrhnike, Logatca, Stične, Grosuplja, Medvod in Cerknice. Ekipo so sestavljali trije člani, dijaki kmetijskih šol ali člani aktivov mladih združnikov, najvišja dopustna izobrazba tekmovalcev pa je bila končana srednja šola. Ekipe so odgovarjale na vprašanja s področja kmetijstva-poljedeljstva, živinoreje, siliranja, pašništva, travništva, kmetijske mehanizacije in kmetijske zakonodaje - in iz družbenopolitične teme. Zmagala je ekipa Stične, ki je zbrala 35 točk in ima skupaj z ekipo Vrhnike, lanskim zmagovalcem, pravico do udeležbe na republiškem tekmovanju. Domačini, ekipa Cerknice, so zasedli 7. mesto z 22. točkami.

Za popestritev tekmovanja so poskrbeli učenci glasbene šole iz Rakeka, cerkniški pevski zbor Tabor in domači recitatorji. Vse udeležence tekmovanja in gledalce je na začetku pozdravil direktor MKZ Cerknica, ing. Leo Frelih, in v kratkem in jedratem govoru orisal pomen in vlogo kmetijstva v cerkniški občini ter njegove naloge v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Kot smo lahko slišali, se sicer

delež kmetijstva v občini zmanjšuje zaradi naglega razvoja lesne in kovinsko-predelovalne industrije, vendar to ne bi smelo biti niti pravilo niti vodilo za nadaljnji razvoj kmetovanja v cerkniški občini, ki večinoma prideluje surovine za predelovalno industrijo v Ljubljani. Da bi se stanje v kmetijstvu izboljšalo, je treba utrditi do-

hodkovne odnose, preiti na naravno proizvodnjo mleka, mesa, krompirja, zaradi ca 30% dražje proizvodnje (neugodne klimatske in reliefne razmere) prelivati sredstva iz potrošniških središč in ne nazadnje izenačiti družbeni položaj in socialno varnost kmeta z drugimi delavci, je zaključil ing. Leo Frelih.

Na snegu pod Mercatorjevo zastavo

Matjaž Marinček

Igre v duhu stabilizacije

Letošnjo zimsko sezono je Koordinacijski odbor za rekreacijo in šport (KORŠ) sozda Mercator kronal z uspelo organizacijo zimske Mercatoriade, tretje po vrsti. Prireditve, ki poleg rekreacijskega in športnega udejstvovanja delavcev sozda Mercator veliko pripomore tudi k medsebojnemu spoznavanju, sporazumevanju in krepitvi poslovnih odnosov, se je v Kranjski gori v idealnem vremenu udeležilo 241 tekmovalk in tekmovalcev iz 21 delovnih organizacij, tozdvov ter delovnih skupnosti Slovenije in Hrvaške. Po tehnični plati je pri organizaciji sodeloval ljubljanski smučarski klub Krim.

Vzpodbudno in pohvale vredno je, da je tudi KORŠ pokazal poslušnost za stabilizacijska prizadevanja in za Mercatoriado porabil minimalna sredstva – 55.000 dinarjev.

Rezultati veleslalom

Ženske – kategorija A (do 30 let): 1. Polona Kogovšek (M-Emba) 35:52, 2. Maruša Škerl (DS SOZD) 36:19, 3. Majda Lešnik (M-Slovenija sadje) 38:85, 4. Marinka Zajc (M-Sadje zelenjava) 39:32, 5. Vojka Černalogar (M-Rudar Idrija) 39:33, 6. Le Presečnik (M-Rožnik) 41:48, 7. Nada Lenarčič (M-Slovenija sadje) 45:23, 8. Anka Kavčič (M-Rudar Idrija) 46:57, 9. Anica Žonta (M-Rudar Idrija) 48:27, 10. Irena Mohorič (M-Rudar Idrija) 52:49, 11. Lidija Bremec (M-Nanos, TOZD Preskrba Portorož) 52:68, 12. Ivanka Kuhar (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 54:87, 13. Marija Mramor (M-Rožnik) 1:06:76, 14. Anastazija Karlin (M-Rudar Idrija) 1:17:03, 15. Hedvika Kralj (M-Izbira Panonija) 1:31:25, 16. Milena Galetič (M-Sadje zelenjava) 1:33:33, 17. Marta Žitko (M-Emba) 2:03:58.

Ženske – kategorije B (od 31 do 40 let): 1. Zora Zrilič (M-Contal) 40:26, 2. Sonja Dolinšek (M-Slovenija sadje) 43:24, 3. Zinka Gospič (M-Nanos) 48:94, 4. Mojca Komočar (M-Rožnik) 49:50, 5. Anica Kapun (M-Emba) 51:91, 6. Ivanka Leskovec (M-Rudar Idrija) 54:00, 7. Alenka Srdič (DS SOZD) 1:06:77, 8. Milica Švab (M-Slovenija sadje) 1:09:26, 9. Ančka Sever (M-Sadje zelenjava) 1:13:09.

Ženske kategorije C (nad 40 let): 1. Sonja Mencej (M-Contal) 41:33, 2. Stanka Pečarič (M-Contal) 42:04, 3. Marija Grossman (M-Slovenija sadje) 42:53, 4. Greta Peharc (M-Rožnik) 44:47, 5. Draga Vaupotič (DS SOZD) 45:24.

Moški – kategorija A (do 30 let): 1. Janez Mrak (M-HG, TOZD Kavarna Evropa) 47:41, 2. Zdenko Borič (M-Rožnik) 47:59, 3. Pavel Maček (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 48:27, 4. Anton Tratar (M-Contal) 48:37, 5. Srečko Bratovž (M-Rudar Idrija) 48:53, 6. Valentin Jereb (M-Rudar Idrija) 49:94, 7. Bojan Konda (M-Slovenija sadje) 51:39, 8. Vlado Šostarič (M-Nanos, TOZD Opskrba Čabar) 53:13, 9. Vjekoslav Volf (M-Nanos, TOZD Opskrba Čabar) 53:76, 10. Matjaž Marinček (DS SOZD) 55:61, 11. Drago Predan (M-Slovenija sadje) 56:60, 12. Bojan Črnilogar (M-Rudar Idrija) 56:60, 13. Branko Kotnjek (M-Velepreskrba, TOZD Trgopromet Kočevje) 56:70, 14. Gabrijel Dečman (M-Emba) 56:94, 15. Janko Vogrič (M-Rudar Idrija) 57:86, 16. Dušan Pahulje (M-Velepreskrba, TOZD Trgopromet Kočevje) 57:95, 17. Mojmir Veber (M-Rožnik) 58:10, 18. Peter Benedeti

(M-Nanos, TOZD Preskrba Portorož) 58:17, 19. Peter Jaklič (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 59:54, 20. Aleš Krivec (M-Rudar Idrija) 59:68, 21. Jože Nograšek (M-Pekarna Grosuplje) 1:01:51, 22. Franc Gotvanj (M-Izbira Panonija) 1:02:33, 23. Igor Irt (M-Velepreskr-

Moški – kategorija B (od 31 do 40 let): 1. Tugo Marinček (DS SOZD) 46:67, 2. Peter Škerlavaj (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 47:95, 3. Rafko Kranjc (M-Agrokombinat Krško) 49:62, 4. Matjaž Tomori (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 50:84, 5. Emil Jošt (M-Ve-

Zmagovita mešana ekipa M-Nanosa s prehodnim pokalom. Foto Matjaž Marinček

ba, TOZD Trgopromet Kočevje) 1:04:76, 24. Jože Lovrenčič (M-Izbira Panonija) 1:05:44, 25. Miran Žnidarič (M-Izbira Panonija) 1:07:29, 26. Boris Požar (M-Nanos, TOZD Preskrba Portorož) 1:07:55, 27. Tone Rotar (M-Contal) 1:09:03, 28. Tone Hribar (M-Rožnik) 1:10:78, 29. Branko Kraljič (M-Sadje zelenjava) 1:11:30, 30. Gabrijel Župančič (M-Contal) 1:12:55, 31. Mitja Marušič (M-Rožnik) 1:12:70, 32. Boris Viličnjak (M-Slovenija sadje) 1:14:25, 33. Franc Malnar (M-Nanos, TOZD Opskrba Čabar) 1:19:03, 34. Rafael Ogradi (M-Pekarna Grosuplje) 1:21:62.

lepreskrba, TOZD Spectrum) 51:10, 6. Franc Štular (M-Rožnik) 51:33, 7. Zlatko Gorjup (M-Rudar Idrija) 53:99, 8. Mitja Šipek (DS SOZD) 54:20, 9. Dane Remškar (M-Rožnik) 54:54, 10. Jože Hudarin (M-Contal) 55:11, 11. Franc Štebih (M-Izbira Panonija) 55:23, 12. Bojan Mezdovnik (M-Sadje zelenjava) 55:81, 13. Peter Benčina (M-Contal) 55:58, 14. Peter Menard (M-Velepreskrba, TOZD Steklo) 56:02, 15. Sergej Ravnikar (M-Slovenija sadje) 57:52, 16. Dušan Šeich (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 57:89, 17. Borut Tepina (M-Slovenija sadje) 58:01, 18. Antun

Mercatoriada uspela

Sonja Dolinšek

Še enkrat bolje kot lani

Kaj je bilo še enkrat bolje? Skoraj vse: proge, vreme, tekaška tekma, ki je bila to pot »ta prava«, udeležba, preverjena razvrstitev po kategorijah, oznake, organizacija tekme... Skratka, tisto, kar se sploh lahko premakne za sto odstotkov, se tudi je.

Brsnina je bila skoraj izključno Mercatorjeva. Krimove proge so bile lepe – ne preveč enostavne, a lepe. Tudi navijačev ni manjkalo in sonca in dobre volje. Nič čudnega torej, da je sredi govora Staneta Vrhovca, predsednika organizacijskega odbora, ko je poudaril trdne vezi, ki jih spleta takšno srečanje med delavci različnih delovnih organizacij in tozdvov, zadonelo spontano in morda tisto popoldne najglasnejše ploskanje čisto vseh v dvorani hotela Špik v Martuljku. Vsi smo se namreč bolj ali manj zavedali, da smo za organizacijo porabili manj sredstev in tekmovalcem nudili več športnega in prijateljskega užitka.

Naj govore številke: leta 1978 je takmovalo 100 smučarjev, organizacija pa je veljala 49.000 dinarjev; leta 1979 je tekmovalo 110 smučarjev, za organizacijo pa smo zapravili 46.000 dinarjev; letos je štartalo že 260 Mercatorjevcev in celotna organizacija je stala 55.000 dinarjev. Trdimo lahko skoraj enkrat ceneje! Zakaj? Predlanskim in lani smo se učili, letos pa znamo že občutno bolj in skromneje. Nihče niti v sanjah ne pričakuje, da naj bi se športniki počutili, kot da so na veličastnem poslovnem kosilu, potovanju ali sestanku, saj večina tega niti ni vajena in bi se počutili nekako tako »kot pes v cerkvi.« Smo pa na vsak način za to, da se srečajo s športniki drugih tozdvov in delovnih organizacij, da se spoznajo in med seboj navežejo prijateljske stike.

Prav to, zadnje, nam je na letošnji zimski Mercatoriadi zanesljivo uspelo!

Lautar (M-Nanos, TOZD Opskrba Čabar) 59:49, 19. Ivan Kozole (M-Agrokombinat Krško) 1:00:65, 20. Ivan Pukel (M-Slovenija sadje) 1:01:94, 21. Janez Radovan (M-Contal) 1:02:39, 22. Mile Šemrov (M-Contal) 1:02:62, 23. Avgust Rejc (M-Velepreskrba, TOZD Spectrum) 1:02:78, 24. Uroš Gros (M-Emba) 1:03:79, 25. Janušek Šefman (M-Slovenija sadje) 1:05:45, 26. Branko Fink (M-Slovenija sadje) 1:05:67, 27. Drago Pok (M-Rožnik) 1:06:02, 28. Igor Kapun (M-Contal) 1:08:38, 29. Jože Zadnik (M-Sadje zelenjava) 1:12:76, 30. Mitja Zega (DS SOZD) 1:15:04, 31. Branko Bajc (M-Agrokombinat Krško) 1:17:05, 32. Ernest Planinc (M-Slovenija sadje) 1:17:40, 33. Zdravko Bremec (M-Nanos) 1:18:61, 34. Anton Vencelj (M-Pekarna Grosuplje) 1:20:82, 35. Marjan Muhovec (M-Contal) 1:24:51, 36. Janez Vrhunc (DS SOZD) 1:25:92, 37. Mirko Vaupotič (M-Sadje zelenjava) 1:38:20, 38. Dušan Klemen (M-Slovenija sadje) 1:43:99, 39. Roman Zavec (M-Izbira Panonija) 1:44:86.

Moški – kategorija C (od 41 do 50 let): 1. Anton Košir (M-Rožnik) 43:95, 2. Peter Pušlar (M-Rožnik) 46:55, 3. Dušan Arko (M-Nanos) 49:29, 4. Franc Jelnikar (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 50:55, 5. Jože Mihelič (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 50:91, 6. Tomaž Škufca (M-Slovenija sadje) 56:96, 7. Judvik Hren (M-Rožnik) 58:78, 8. Janez Pušlan (M-Emba) 59:54, 9. Franc Prvinšek (DS SOZD) 1:02:33, 10. Jože Nagode (M-Rudar Idrija) 1:02:99, 11. Bogo Okršlar (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 1:07:08, 13. Anton Lampe (M-Nanos, TOZD Preskrba Portorož) 1:11:88, 13. Boris Vaupotič (M-Emba) 1:15:60, 14. Franc Tomanič (M-Izbira Panonija) 1:18:15, 15. Franci Sedej (M-Rudar Idrija) 1:29:62.

Moški – kategorija D (nad 50 let): 1. Sergej Paternost (Nanos) 38:04, 2. Ivan Jakopec (M-Slovenija sadje) 39:07, 3. Jože Škulj (M-Slovenija sadje) 43:19, 4. Janko Repič (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 44:40, 5. Miran Goslar (DS SOZD) 51:49.

Ženske ekipe: 1. M-Contal (2 negativni točki, pokal v trajno last), 2. M-Slovenija sadje (5), 3. M-Emba (6), 4. M-Rožnik (8), 5. DS SOZD (9), 6. M-Rudar Idrija (11), 7. M-Sadje zelenjava (13), 8. M-Nanos (14).

Moške ekipe: 1. M-Rožnik (5 negativnih točk, pokal v trajno last), 2. M-Velepreskrba, TOZD Investa

(10), 3. M-Slovenija sadje (11), 4. M-Velepreskrba, TOZD Grosist (12), 5. M-Sadje zelenjava (14), 6. DS SOZD (14), 7. M-Rudar Idrija (18), 8. M-Contal (27), 9. M-Nanos, TOZD Opskrba Čabar (35), 10. M-Emba (35), 11. M-Nanos (37), 12. M-Izbira Panonija (47), 13. M-Agrokombinat Krško (53), 14. M-Pekarna Grosuplje (89).

Mešane ekipe: 1. M-Nanos, DSSS Postojna (7 negativnih točk, prehodni pokal), 2. M-Rožnik (7), 3. DS SOZD (8), 4. M-Slovenija sadje (10), 5. M-Contal (15), 6. M-Rudar Idrija (16), 7. M-Pekarna Grosuplje (19), 8. M-Emba (22), 9. M-Izbira Panonija (40), 10. M-Nanos TOZD Preskrba Portorož (41), 11. M-Sadje zelenjava (45).

Rezultati tekov

Ženske – kategorija B (nad 30 let): 1. Stanka Prezelj 9:37:20, 2. Milena Logar 10:02:63, 3. Ida Primožič (vse tri M-Rožnik) 10:25:15, 4. Vida Pivk (M-Rudar Idrija) 12:24:55.

Moški – kategorija A (do 30 let): 1. Franc Rožič (M-Rožnik) 15:03:44, 2. Stane Gregorčič (M-Sadje zelenjava) 15:20:57, 3. Franc Kotar (M-Agrokombinat Krško) 15:40:41, 4. Marko Pajnter (M-Rudar Idrija) 15:50:33, 5. Branko Kraljič (M-Sadje zelenjava) 16:50:85, 6. Savo Mutič (M-Velepreskrba, TOZD Trgopromet Kočevje) 17:19:88, 7. Rado Škerjanc (M-Rožnik) 18:04:09, 8. Tugo Marinček (DS SOZD) 18:10:00, 9. Janušek Šefman (M-Slovenija sadje) 21:19:40, 10. Vid Lužar (M-Velepreskrba, TOZD Grosist) 23:02:42, 11. Ivan Brečko (M-Velepreskrba, TOZD Investa) 27:49:35.

Moški – kategorija B (nad 30 let): 1. Franc Štular (M-Rožnik) 15:38:11, 2. Dušan Dvoršek (M-Slovenija sadje) 17:06:68, 3. Stane Šega 20:30:33, 4. Rudi Čmok 21:48:93, 5. Martin Selan (vsi trije M-Velepreskrba, TOZD Trgopromet Kočevje) 22:30:29, 6. Vinko Ravbar (DS SOZD) 24:01:70, 7. Franc Dolinšek (M-Sadje zelenjava) 25:27:69, 8. Ludvik Čampa (M-Rožnik) 26:34:50.

Ekipno: 1. M-Rožnik (pokal v trajno last)

3. zimski Mercatoriada je torej za nami, v tej številki pa že tudi objavljamo razpis za letošnjo letno Mercatoriado. Upajmo, da bo tudi ta po organizacijski plati uspešna, po udeležbi pa bolj množična od prejšnje.

S postrežbo in založenostjo v samopostrežnici tozda Golovec na Gregorčičevi ulici v Ljubljani so krajanji zdaj zadovoljni. Foto Jože Rozman

Z Mercator Turistom

Mile Bitenc

Dva dni v Parizu

Prešlo je že v tradicijo, da revija Stop ob osmem marcu priredi izlet v tujino. Deset let že to traja in svoje bralke so popeljali s turističnimi agencijami širom po svetu. Za jubilejni izlet so se odločili za Pariz, za organizacijo izleta pa so se dogovorili z Mercator Turistom.

Že pred meseci so začeli na straneh svoje revije sporočati, da so izleti (bili so kar štirje) namenjeni v Pariz. Vsakokrat, ko so poleg prijavnice natisnili tudi program izleta, so dodali kaj novega. Pisalo je, da bodo izletniki lahko videli sloviti Eifflov stolp in drugi večer ob kabaretnem programu ter čaši slovitega francoskega vina tam tudi večerjali, pa da se bodo lahko sprehodili po Elizejskih poljanah, doživeli vsaj delček nočnega življenja na Pigalu, videli v Louvru portret Mona Lise in še in še...

Tudi v Mercator Turistu so natisnili lične programe, s katerimi se prav gotovo lahko postavijo. Prijave so kar deževale; bilo jih je toliko, da so z Brnika poletela kar štiri polna letala.

Za marsikoga je bilo doživetje posebne vrste že na samem začetku, ko je morda prvič poletel z letalom. Za strah ni bilo časa, saj so vodiči že med vožnjo povedali kup napotkov, svoje pa so dodali predstavniki Stopa in Studia za ekonomsko propagando sozda Mercator, ki je nalašč za potnike v Pariz pripravil degustacijo. To pa je že takšna posebnost, da velja o njej kaj več napisati.

Z nekaterimi Mercatorjevimi proizvodnimi organizacijami in poslovnimi partnerji smo se dogovorili, da za potnike pripravimo skromno pozornost. M-Emba je prispevala zavojček kakava Benko, M-Konditor nov proizvod – primorsko žemljo, M-Kmetijski kombinat iz Sevnice pa lepo jabolko za osvežitev. Kolinska je potnike poslala s kremom Viki in žvečilnim gumijem, Slovini je priložil aperitiv oziroma sadni sok, PIK Takovo pa Evrocrem oziroma bonbone. Tudi Ilirija-Vedrog je dodala svoje: šampon in regeneratorski, kar pride marsikomu na poti še kako prav.

Navada je že, da Mercator Turist

za vsak izlet pripravi posebno značko, ki hkrati služi tudi za razpoznavni znak med potniki. Tudi tokrat so to značko razdelili že v letalu, naš Studio za EP pa je vsakomur podaril še obesek za ključke.

Ura in pol poleta je mimogrede minila in pristali smo na znanem letališču Orly. Pred nami sta bila dva dneva in pol Pariza. Veliko časa je bilo namenjenega ogledu zanimivosti. Jani Žugel, ki nas je pričakal na letališču, je podatke o Parizu in tisočerihi znamenitostih dobesedno stresal iz rokava – seveda v zadovoljstvo vseh, ki so bili v njegovi skupini.

Hedvika Starič iz Ljubljane je z Mercator Turistom tokrat potovala že drugič. Ko se je prijavila za izlet, je najprej vprašala, če ga bo spet vodil Jani. »Šla sem prav zaradi njega,« je povedala, »saj pove toliko zanimivega.« Za izlet je pridobila še prijateljico Ano Golob in obljubila, da bo za prihodnji izlet pridobila še kakšno znancko.

Tudi Janez Zavrl je bil z organizacijo izleta zadovoljen. Bil je med desetimi izzrebanci revije Stop, ki so jih za to potovanje izzrebali v naši agenciji. Tokrat je z Mercator Turistom potoval prvič in se vrnil domov z najlepšimi vtisi.

Dva dneva in pol sta v Parizu prehitro minila. Slavolok zmage, cerkev Notre Dame, pa muzej voščeni lutk, podzemna železnica ali pa nakupi v malodane neskončnih blagovnicah, bodo še dolgo ostali v spominu – ali pa vsaj do takrat, ko nas bo Mercator Turist popeljal spet kam drugam. Toda kamorkoli bomo šli, povsod bo lepo, saj vedno izberejo zanimiv program, vodiči pa povedo toliko podatkov, kot le malokje drugje. Prav to je porok, da je potovanje z Mercator Turistom prijetno, polno doživetij in nepozabno.

Prizadevanja svetov potrošnikov

Anketa v krajevni skupnosti Gradišče

Kratko rečeno: zadovoljni nakupovavci

Lansko leto poleti je svet potrošnikov v krajevni skupnosti Gradišče, ki zajema območje med Aškerčevo cesto, trgovom Mladinskih delovnih brigad, Tobačno ulico, tivolsko železnico, Cankarjevo in Titovo cesto v centru mesta Ljubljane, naredil anketo, s katero je želel ugotoviti mnenje krajanov o (ne)zadostnem obsegu in kvaliteti storitev raznih gospodarskih dejavnosti na tem področju. Neposredna spodbuda za anketo je bila, kot je povedala prof. Klavora-Lesjak Kosenka, ki vodi svet potrošnikov, da na zborih potrošnikov krajanji nimajo nobenih pripomb, prazne pa so tudi knjige pripomb v krajevni skupnosti. Svet potrošnikov je zato želel izvedeti, ali so občani – nakupovavci res zadovoljni in zakaj so oziroma niso.

Anketni list so razdelili vsem gospodinjavom (1400 po številu) v krajevni skupnosti, vrnjenih pa je bilo okoli 50 (!) izpolnjenih anketnih listov, in še pri teh je bilo precej odgovorov podobnih oziroma so se ponavljali. Vprašalnik je imel 13 vprašanj. Prva štiri so spraševala občane, ali vedo za svet potrošnikov in njegovo delo in za knjigo potrošnikov na krajevni skupnosti. Upoštevanje poslanih odgovorov so sestavljali ankete ugotovili, da krajanji vedo za potrošniški svet in njegovo delo, nekaj pa jih ve, da lahko svoje pripombe o delu raznih organizacij združenega dela ter svoje pobude sporočijo preko knjige potrošnikov.

Ostala vprašanja so spraševala o organiziranosti trgovine in storitvenih dejavnosti, o (ne)založenosti trgovine in o tem, kaj preveč oziroma premalo upoštevamo.

Krajanji menijo, da je v KS Gradišče trgovin dovolj. To je seveda razumljivo, saj je na tem področju 14 najrazličnejših trgovin v živili. Poleg dveh velikih blagovnic, Name in Maximarketa, dveh manjših Emoninih trgovin, dveh poslovalnic Ljubljanskih mlekarn, dveh

mesnic in delikatese so tu še tri poslovalnice tozda Golovec iz DO M-Rožnik (klasični trgovinici na Trgu MDB 1 in 9 ter samopostrežnica na Gregorčičevi 13) in dve poslovalnici DO M-Sadje zelenjava na Rimski 21 in Gorupovi 2. Založenost in izbira v vseh teh trgovinah je zadovoljiva, občasno pa primanjkuje sveže zelenjave in seveda vseh vrst mesa. Občani so zadovoljni tako z delom v klasičnih kot v samopostrežnih trgovinah, želijo pa pestrejšo in kvalitetnejšo gostinsko ponudbo in mlečne okrepčevalnice. O pomanjkanju obrtnikov se tu ne bomo razpisali, povejmo še, da so krajanji tu in tam pokritizirali prijaznost prodajalcev in nameščencev in pomanjkljivo higieno v trgovinah; v

katerih posebej, o tem rezultatu ankete molčijo. Pripominjali so tudi, da premalo skrbimo za pravilno in lepo slovensko izražanje tako pri pojasnilih o blagu tudi pri jedilnih listih, starejšim in slabotnejšim nakupovalcem pa naj bi omogočili, da bi sede počakali na postrežbo.

Občani so še povedali, da ni potrebno uvažati igrač, ki so nevezgojne ali celo nevarne in najrazličnejših kič predmetov zato pa raje uvažajmo rezervne dele, zdravila in optična pomagala.

Za konec še kratek komentar k anketi: tudi za to veljajo podobne ugotovitve, kot smo jih nanizali pri anketi, ki so jo lani naredili v KS Stadion (glej »Mercator«, januar 1980, str. 4). Vemo, da take in podobne ankete delajo volonterji-prostovoljci, da zanje ni na razpolago velikih finančnih sredstev, zato so tudi ankete bolj ljubiteljsko obarvane. Iz ankete ni razvidno, kdo odgovarja (starost, poklic, izobrazba), zato tudi odgovorov ni moč natančno klasificirati, če se jih pri petdesetih vrnjenih odgovorih sploh da. Rezultati take ankete so zato bolj posnetek želja občanov, slika mnenj in pripomb, nekakšno »splošno« razpoloženje, kot pa natančna raziskava odnosa potrošnik-trgovina, kar pod anketo tudi razumemo. Če želimo reči bobu bob, potem recimo, da so takšne ankete sicer dobrodošle, saj nekaj vendarle ugotavljajo, da pa bi bil zaželjen znanstveno poglavljen in natančnejši pristop, strokovna analiza, ki bi dala tudi obvezujoče izsledke, seveda če je to sploh še naloga svetov potrošnikov.

Jože Rozman

naš nasvet

Zdrave in negovane lase si želijo imeti vsi ljudje – od najmlajših do najstarejših, vendar pa za umivanje ni dober vsakršen šampon. Da dosežemo željen rezultat, moramo izbrati tiste šampone, ki našim lasem oziroma lasišču najbolj odgovarjajo. Tokrat vam svetujemo, da malo pobliže spoznate CVET šampone.

Kar pet različnih šamponov sestavlja družino Cvet. To so cvet breza, cvet kopriva, cvet kamilica, cvet arnika in cvet kostanj. Osnova za Cvet šampone so torej rastlinski izvlečki, ki se v ljudski medicini že vrsto let uporabljajo kot zdravilo.

Izvlačka breze (predvsem listov) in koprive (v glavnem korenin) pospešujeta prekrvavitvev in kapilaricah, ki vodijo h koreninam las. Presnova v kapilarah poteka hitreje, lasje se bolje razvijajo in bolje rastejo. Šampona, ki vsebujeta izvlečke breze in koprive, sta zato primerna za umivanje las, ki rastejo počasi ali so nagnjeni k izpadanju. Izvlaček breze deluje tudi močno antiseptično.

Izvlaček kamiličnih cvetov preprečuje vnetja in draženja kože, na lasišče pa deluje pomirjajoče. Šampon z izvlečkom kamilice je zato najprimernejši za umivanje občutljivega in vnetega lasišča.

Izvlaček arnikinih cvetov deluje močno antiseptično in preprečuje nastanek ter razvoj bakterij in gljivic. Zato šampon z dodatkom arnikinih cvetov preprečuje nastanek in razvoj prhljaja in ga lahko zelo uspešno uporabljamo za umivanje lasišča in las s prhljajem.

Izvlaček ploda divjega kostanja pa ima posebne lastnosti – zožuje žleze znojnice in lojnice. Zato je šampon, ki vsebuje izvleček divjega kostanja, primeren za umivanje mastnih las.

Seznanili smo vas s Cvet šamponi. Izberite tistega, ki je za vaše lasišče najprimernejši. In kje ga dobite? Prav gotovo je na voljo v sleherni Mercatorjevi prodajalni.

ILIRIJA-VEDROG
LJUBLJANA, n. sol. o.

Nagradna uganka – izid žrebanja

Nagradna uganka vam sicer ni delala preglavic, vendar pa vas je bilo le malo, ki ste se je lotili. Prejeli smo le 43 dopisnic. Pravilna rešitev je bila »EVRO-PA« in takšen odgovor je poslalo kar 41 reševalcev. Le dva odgovora sta bila nepravilna; na dopisnicah (prišli sta iz Kopra) je zapisano »TOZD Hoteli Evropa«. No, morda je reševalca kaj zmedlo, vendar odgovor ni pravilen. Med pravilnimi odgovori je žreb tri nagrade razdelil takole:

– Milica Jelen, M-Hoteli gostinstvo, TOZD Sremič Krško

– Nada Mišič, M-Nanos, TOZD Trgovina Rakek

– Cveta Vebler, M-Rožnik, TOZD Gradišče Trebnje

Nagrajenkam čestitamo, nagrade pa bomo poslali po pošti.

Nagradna križanka

	IME ŠAMPONOV ZA RASTLIN. IZVLEČEK ILIRIJE - VEDROG	RAELEKT. DELEC ATOMA	POLMER	KOMETRA ILIRIJE - VEDROG	TROPSKA OVITJALKA	ANICA ČERNE
	ŽENSKO IME					
	V.OVEN			NULA		
	SPORTNI REKVIZIT			ZAKLJUČEK		POSODA ŽARA
GEOMETR. POJEM			INDIJAN. DREVAK			
			HERCE - GOVEC			
AVT. OZNAKA ZA OGULIN		ŠPANSKI SPOLNIK		PL. MERA		
		GRAM		DEL KOPALNICE		
GLAVNO MESTO SR. HRVATSKE					NETO	
					ČUNJA	
METER	OBLIKA REKREACIJE	ČLOVEŠKI PREDNIK				
		OLIMPIJ. IGRE MOSKVA				
EDVARD, SKRATSA NO				PRITRDILNICA VISOK. GORSKI VRH		CELINA
3						
MUŠLIN. MOŠKO IME					AVTO MOTO	
					RIMS. 500	
AVT. OZNAKA ZA KARLOVAC		STENA				I. SAHOČ.
		NEVARNA PAVAVINA				
AŠKERC					SESTAVILA: MAJA HOČEVAR	R. ADIJ
VOLNENO OBLAČILO						ZAMEK
PRIMORSKI VZKLIK						
BORILNO OROŽJE			IS. ČRKA	TIKOVINA		
			ABECEDA	TONA		
AMPER	GRŠKI STARI VEK					

Dragi bralci, pred vami je prva iz serije križank »Ilirije-Vedrog«, ki vas bodo poleg sestankov seznanile z izdelki iz njihove proizvodnje. Rešitev pošljite v Studio za ekonomsko propagando, Breg 22, Ljubljana, najkasneje **do 10. aprila 1980.** Med reševalce bo žreb razdelil tri nagrade – kolekcije šampona **Cvet**.

Želimo vam veliko užitka pri reševanju in uspeha pri žrebanju. In še to: na ovojnico obvezno pripišite »Križanka Ilirija - Vedrog.«

Pred kratkim je portoroška Droga poslala na tržišče ketchup v novi embalaži. Izdelke sicer že poznamo, saj so si že utrlji pot v prenekatero gospodinjstvo, zdaj pa so ponovno tu v ličnih, novih stekleničkah, opremljeni z novimi etiketami.

Pa poglejmo, katere vrste ketchupov proizvaja TOZD Argo Izola (v sestavi HP Droga). To so Paprika ketchup pikant, Hren ketchup, Worcester omaka in Fondin.

Paprika ketchup – pikant se uporablja kot dodatek k pečenemu mesu, mesu na žaru, za fondi, k ribam, rižu, za pripravo omak in za premaze. Osnovne sestavine so paprika, sol, kis, začimbe in ogljikovi hidrati.

Hren Ketchup lahko uporabljamo kot dodatek k vsem vrstam kuhanega mesa, k zrezkom, mesu na žaru, suhomesnatim izdelkom, k ribam, uporabimo pa ga tudi lahko za pripravo omak.

Worcester sauce – tako piše na etiketi tretje stekleničke, sicer pa je to začimbna vinska omaka. Serviramo jo k zrezkom, pečenemu mesu, uporabljamo jo za fondi, pripravo omak, ponudimo pa jo tudi k ribam.

Fondin je tekoči dodatek jedem, ki se dodaja juham, mesu, toplim in hladnim omakam, solatam itd. Za pripravo bujona na liter vode dodamo 3 velike žlice Fondina ter peteršilj in maščobo po želji.

Ob koncu pa še tole: ketchupi v novi embalaži so opremljeni z novimi etiketami, ki so natisnjene v barvah in nudijo tudi dobro idejo za serviranje.

Mile Bitenc
Foto: Matjaž Marinšek

Predstavljamo naše dobavitelje • Predstavljamo

Mile Bitenc – Studio za ekonomsko propagando

predstavlja zdraviliško in turistično – gostinsko dejavnost

Eno izmed najmanj okrnjenih in prizadetih območij v Sloveniji je prav gotovo Pomurje. Bogato je z mineralnimi in termalnimi vodami, pokrajina je razgibana, ljudje, ki tam živijo, pa so prijazni in radi sprejemajo goste. Obiskovalcem, ki prihajajo tja, je na voljo več vrst aktivnega počitka. Pravzaprav prihajajo tja, da bi se spočili in nabrali novih moči za delovne dni. Lahko se sprehajajo po sprehajalnih poteh sredi lepo urejenih parkov ali pa se razgibajo v rekreativnih objektih. Tisti, ki jim je v užitek ribolov, pa so vabljeni v boga-

in ožlja. K temu so pritegnili veliko število delovnih kolektivov in tudi posameznikov, saj na takem pregledu vsakemu gostu v treh dneh opravijo vse preiskave.

Med vrsto hotelov, ki so sedaj v Radencih, je zdaj najbolj znan Radin (A in B kategorije) s 434 ležišči v 281 sobah. V hotelskem delu, ki je s hodnikom povezan s pokritim bazenom, ordinacijami, zdraviliškim domom in terapijo, je na voljo sodobna restavracija, kavarna za aperitiv barom, TV sobe, galerija za likovne razstave in moderno opremljena kongresna dvorana.

Tam kakovostna bela vina iz okoliških goric plemenitijo v šampanjec po izvornih receptih iz francoske Champagne. V središču mesta je hotel Grozd s 54 ležišči in restavracijo z domačimi specialitetami ter klasičnimi jedmi. Prijetno počutje prav gotovo nudi tudi sodobno urejena Radgonska klet. V okolici je vse polno zanimivih izletniških točk, kot so Janžev vrh, Videm ob Ščavnici, Blaguško jezero itd.

Murska Sobota je kulturno in gospodarsko središče Pomurja. Tam je hotel Diana, ki razen dobre hrane gostom ponudi tudi razvedrilo in rekreacijo. Hotel je B kategorije, s 96 ležišči, še letos pa bodo končali z izgradnjo novega hotela, prav tako B kategorije. Hotel privablja predvsem poslovne ljudi in lovce, primeren pa je tudi za izletniške skupine, saj je idealno izhodišče po Goričkem.

V središču glavnega mesta Pomurja je še hotel Zvezda s 60 ležišči, restavracijo, slaščičarno in klubskimi prostori. Svojestven čar nudi »Čarda« v Martjancih; v domačem stilu urejen motel, kjer nudijo specialitete ob zvokih pristne ciganske glasbe.

Lepo in prijetno pa je tudi drugje. Privabljajo Moravske toplice, Ljutomer, kopališče Banovci in drugi kraji. Povsod je poskrbljeno za dobro jedačo in pijačo. Številni turistični kraji vse naokrog vabijo na izlete in nudijo kup zanimivosti in prav nikjer ni niti najmanj dolgčas. Tudi v sosednji Avstriji ne, kamor vabi hotel Korotan, ki ga je »Radenska« v letu 1979 v celoti obnovila. Leži ob Vrbskem jezeru in ima 123 ležišč, ponaša pa se s sodobno urejeno diskoteko, lastno plažo, s svojim ribiškim revirjem, savno in športnimi igrišči. Naokrog je polno možnosti za izlete; niti do Celovca in niti do Gosposvetskega polja ni daleč.

Seznani smo vas s turistično gostinsko ponudbo »Radenske«. Prav gotovo je v tem zapisu za vsakogar nekaj. V »Radenski« za-trjujejo, da se boste pri njih odlično počutili.

Hotel Radin Radenci

Naselje panonskih hiš v Moravcih. Foto Jože Kološa

ta lovišča okoliških jezer in reke Mure.

»Radenska«, nosilec zdraviliško turističnega razvoja v Pomurju, združuje v treh občinah sedem temeljnih organizacij: TOZD Mineralne vode, TOZD Naravno zdravilišče in TOZD Komunalna dejavnost v Radencih, TOZD Diana v Murski Soboti, TOZD Gostinstvo in turizem v Murski Soboti – Moravske toplice, TOZD Gostinstvo in turizem v Ljutomeru – Banovske toplice in TOZD Gostinstvo Grozd v Gornji Radgoni. Skupaj razpolagajo z več kot 1000 ležišči.

Radenci, središče zdravilišč in turizma te regije in eden pomembnejših zdraviliških turističnih centrov Slovenije, slovijo kot zdravilišče za bolnike, ki imajo okvare na srcu ali ožljju. V Radencih tudi zdravijo boleznilec in sečnih poti ter managerske bolezni. Razpolagajo s sodobno opremljenim laboratorijem za kemično in biološko kontrolo, z modernimi terapevtskimi prostori z najrazličnejšimi napravami za inhalacije in razna obsevanja, s posebnimi kadmami za mineralne kopeli in podvodno masažo, s prostori za suho masažo, telovadnicami in vsem ostalim, kar je potrebno za tiste, ki jih vsakdanji ritem življenja resno ogroža. V zadnjih dveh letih so v zdravilišču intenzivno razvijali tri dnevne preventivne preglede srca

Za goste v Radencih je več kot dobro poskrbljeno. Na krajše izlete v vinorodno okolico jih lahko popelje kočija, za daljše izlete v zanimive kraje Pomurja pa so na voljo avtobusi. Gostje si lahko ogledajo kopicico znamenitosti: Plečnikovo cerkev v Bogojni, slikarsko kolonijo v Vidmu ob Ščavnici, obiščejo lahko lončarje v Filovcih, ali pa si ogledajo vinske kleti v Ljutomeru, Gornji Radgoni in Kapeli.

Dobro je poskrbljeno tudi za organizirane skupine, ki pridejo v Radence na enodnevni izlet. Zdraviliški center ter polnilnico mineralne vode in brezalkoholnih pijač si lahko ogledajo pod strokovnim vodstvom. Uporabljajo lahko številne rekreacijske objekte – od pokritega bazena, mini golf in kegljišča, do igrišč za tenis. Za okrepčilo poskrbijo v restavracijah Park ali Vikend, kjer za organizirane skupine tudi pripravijo posebne turistične menije. Tudi naplešete se lahko, saj je v kavarni Park glasba vsak dan, razen ob ponedeljkih, ob koncu tedna je odprt še disko klub, za ples pa igrajo tudi v Radinu.

Obmejno mestece Gornja Radgona je od Radencev oddaljeno le 6 kilometrov. Razen po kulturno zgodovinskih spomenikih, kmetijsko-živilskem sejmu in mednarodnih speedway dirkah, je znana tudi po klasični šampanjski kleti.

Izid žrebanja nagradne križanke »Dana«

Za križanko »Dana« smo do roka prejeli 476 rešitev. Žreb je nagrade razdelil takole:

- Draga Lesjak, M-Rožnik, TOZD Golovec, posl. Breg 22, Ljubljana
- Milena Kladušek, M-Rožnik, TOZD Gradišče Trebnje
- Marjana Menegalija, M-Velepreskrba, TOZD Grosist

Nagrajence prosimo, da nagrade dvignejo v Studiu za ekonomsko propagando, Breg 22, Ljubljana. Ker so za nagrade steklenice, jih po pošti ne bomo pošiljali.

Kupon križanka

Ime in priimek:

Poštna številka in kraj:

DO ali TOZD (naslov):

Izlet na Nanos 20. aprila

Na pobudo dosedanjih udeležencev KORŠ organizira v nedeljo 20. aprila izlet na Nanos. Do Razdrtega se bomo pripeljali z avtobusom ali z osebnimi avtomobili, naprej proti vrhu pa peš.

Vabimo vse zainteresirane, da se javite po tel. 553-084 tov. Rejcu Avgustu, da se bomo dogovorili o času skupnega odhoda. Izlet je namenjen vsem, saj pot ni zahtevna in zato ni potrebna taka kondicija kot ob dosedanjih zimskih pohodih.

Mile Bitenc

Zahvala iz Münchna

TRIGLAV

Slovensko kulturno in športno društvo
Slowerischer Kultur- und Sportverein

MÜNCHEN

V prvi letošnji številki Mercatorja smo objavili zapis iz Achenkircha v Avstriji. Tam je bil namreč tretji Münchenski veleslalom med našimi zdolci, organizator tega smučarskega tekmovanja pa je bilo slovensko kulturno in športno društvo Triglav iz Münchna.

Pred dnevi smo dobili pismo, naslovljeno na našega generalnega direktorja, tovariša Mirana Goslarja. Predsednik »Triglava« Alojz Kranjc piše takole:

»Uspešno smo zaključili tekmovanje v okviru YU-SKI, čigar organizator je bilo tudi sloven-

ske kulturno in športno društvo »Triglav« iz Münchna.

Tekme tretjega Münchenskega veleslaloma so bile pod pokroviteljstvom vaše cenjene delovne organizacije, za kar se vam osebno in vašim organom upravljanja iskreno zahvaljujemo in vas lepo pozdravljamo.

Veseli smo pozornosti naših rojakov, povedati pa je treba, da smo na takšno in podobno pozornost v času našega bivanja v Avstriji naleteli na vsakem koraku. Naj ob tem še enkrat omenim, da smo kot gesto s seboj pripeljali tudi smučarsko ekipo, ki je nazaj v domovino prinesla pokal in za jeten šop medalj.

Dan žena v postojnskem Nanosu. Foto Matjaž Marinček

Dan žena: skromno, a privlačno

Matjaž Marinček

Preventivno zdravljenje namesto pojedine

Čudovit primer praznovanja, ki je bilo varčno, obenem pa je v popolnosti doseglo željeni učinek, je bila proslava 8. marca v postojnskem tozdu Izbira (M-Nanos).

Mladinci tozda so v sodelovanju s postojnskimi pripadniki JLA pripravili recital poezije in proze domačih in tujih literatov na temo borke, delavke, žene in matere. V pestrem sporedu je sodelovala tudi folklorna skupina postojnskih osnovnošolcev.

Za uspešno izvedbo sporeda so seveda vsi sodelujoči porabili veliko prostega časa, pri tem pa za celo proslavo niso zapravili niti dinarja! Primer bi lahko bil drugim za zgled: ni vedno potrebna velika vsota denarja za to, da bi bila prireditev uspešna in povabljeni zadovoljni. Ni vse zlato, kar se sveti!

Delavke tozda Izbira so se že pred štirimi leti, na pobudo sindikata, odločile, da Dneva žena ne bodo več praznovali z »rompom in pompom«, ampak ga bodo le obeležile s skromnim kulturnim sporedom. Predlagale pa so, da bi jim raje omogočili preventivne

zdravniške preglede. Predlog je naletel na vsestransko podporo in odobravanje vseh odgovornih v tozdu. Začeli so s trodnevnimi pregledi v Radencih, nadaljevali pa v Rogaški Slatini. Najprej so prišle v poštev delavke, starejše od 50 let, naslednja leta pa so starostno mejo zniževali. Ciklus bo prihodnje leto, torej po petih letih, zaključen in ga bodo potem pričeli znova.

Delavci postojnskega tozda Izbira se torej že nekaj let obnašajo stabilizacijsko – vsaj kar se tiče praznovanja 8. marca. Kdaj jih bodo pričeli posnemati tudi drugi?

Razpis 3. letnih športnih iger delavcev Mercatorja

KORŠ, TOZD Sremič (M-Hoteli gostinstvo), M-Agrokombinat in M-Preskrba iz Krškega so organizatorji 3. letnih športnih iger delavcev Mercatorja, ki bodo v Krškem, v soboto, 31. maja 1980.

Vse delavce tozdov, TOK, DSSS in delovnih organizacij, združenih v SOZD Mercator, vabimo, da prijavijo ekipe, pa tudi posamično udeležbo v naslednjih športnih panogah: krosu, streljanju, plavanju in tenisu (ženske, moški, posamezno in ekipno); za tenis bo verjetno predtekmovanje, kegljanju, namiznem tenisu, košarki in odbojki ali rokometu (ženske in moške ekipe); za kegljanje bo verjetno predtekmovanje; odločitev za odbojko ali rokomet bo odvisna od večjega števila prijavljenih, malem nogometu in vleki vrvi (moške ekipe; za mali nogomet bo predtekmovanje), šahu (mešane ekipe) ter športnem ribolovu kot dodatni rekreacijski panogi.

Športna pravila za posamezne panoge bodo posebej obrazložena in dopolnjena v razpisu, ki ga bomo poslali v vse tozde in delovne organizacije, v glavnem pa veljajo tekmovanja tako, kot jih predpisuje pravilnik za letne športne igre SOZD Mercator.

Posebni razpisni pogoji so še: za ekipne panoge, kjer bo prijavljeno več ekip, kot jih lahko časovno tekmuje v enodnevnem finalu, bodo od konca aprila do začetka maja organizirana predtekmovanja – po možnosti po regijah; za panoge, v katerih predtekmovanj ni, se udeleženci uvrste naravnost v finale; če se za določeno panogo prijavijo samo trije tekmovalci oziroma ekipe, jo organizator odpove oziroma ne šteje za skupno ekipno uvrstitev.

Panoge se bodo časovno pokrivalo, finalno tekmovanje pa bo trajalo en dan.

Prijave pošljite najkasneje do 11. aprila 1980 (to je čez 14 dni) na naslov: Sonja Bastar, Delovna skupnost SOZD Mercator, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 3-5, po telefonu na številki (061) 23-424 pa lahko dobite tudi vsa dodatna pojasnila.

Vencelj Klofuta

Izpod tipk
sosedinega
pisalnega stroja

... so vlagali sredstva v poslovne sklade (sklade)...

Te sklade morajo biti pa preklemsko velike, da gredo lahko vsa sredstva v njih!

Pomurje... je bogato z mineralnimi in terminalnimi (termalnimi) vodami...

Kaže, da so v Pomurju z računalniško tehniko precej pred nami: celo mineralno vodo imajo na terminalnih!

Skupina Mercatorjevih planincev na Snežniku. Vodja skupine je za fotoaparatom. Foto Avgust Rejc

Zimski vzpon na Snežnik

V počastitev spomina junaških bojev istrskega odreda so se v okviru organiziranega vzpona na Snežnik planinci iz Mercatorja na pobudo KORŠ-a, v nedeljo 9. 3. udeležili tega vzpona.

Prireditelji so sicer v nedeljo opozarjali, da je dostop do Sviščakov nemogoč vsled na novo zapadlega snega, toda ker smo se odpravili že v zgodnjih jutranjih urah, smo se znašli v Ilirski Bistrici, naprej pa nismo mogli.

Po dveurnem čakanju – medtem so cesto spluzili – smo se z avtobusi odpeljali do Sviščakov. Takoj po prihodu smo se podali proti vrhu Snežnika. Med potjo je prišlo tudi do spremembe vre-

mena in pot, obsijana s soncem, vse okoli pa samo čist, bel novozapadli sneg, se je vse prekmalu končala, saj nas vsled nevarnosti plazov organizatorji niso pustili na vrh, temveč so nas po dveh tretjinah opravljene poti napotili nazaj. Kljub vsemu pa smo se veseli vrnili v dolino in nato vsak proti svojemu domu.

Tokrat so se izleta udeležili skoraj sami novi udeleženci, ki se dosedanjih vzponov niso udeleževali, in krog zainteresiranih se širi od vzpona do vzpona. Dosedanjim udeležencem iz Cerknice, Trebnjega in Ljubljane so se pridružili tudi delavci Mercatorja iz Sevnice.